Poniedziałek, 25 marca 1935 – Nr. 71 – Cena 15 gr
(Pismo wychodzi w dniu datowania)

Dzień Pomorski

12 stron
Rok VII

ORAZ WYDAWNICTWA: DZIEŃ BYDGOSKI - DZIEŃ GRUDZIĄDZKI - GAZETA GDAŃSKA – GAZETA MORSKA
DZIEŃ TCZEWSKI - DZIEŃ KUJAWSKI - GAZETA MOGILEŃSKA : — : — : — : — : —

Redakcja i Administracja: Toruń, ul. Bydgoska 56. — Telefony redakcyjne: 10-91 ogólny (czynny w dzień i w nocy), 10-92 sekretarz redakcji, 10-93 redaktor naczelny. Telefony administracyjne: 10-94 biuro administracji, 10-95 kierownik administracji, 17-48 filja miejska administracji.
Filja Administracji: Królowej Jadwigi nr. 12/14, wejście od ul. Małe Garbary nr. 2. — Konto czekowe P. K. O. 160-315.

Sejm uchwalił nową Konstytucję

Poprawki Senatu przyjęte znaczną większością głosów

W ub. sobotę odbyło się historyczne posiedzenie Sejmu, poświęcone generalnej debacie nad poprawkami Senatu do tekstu nowej Konstytucji, uchwalonej — jak wiadomo — przez Sejm w styczniu r. 1934. Uchwalenie poprawek Senatu stanowiło ostatni etap pracy nad wielkiem dziełem naprawy ustroju państwa i stworzeniem nowych podstaw rozwoju państwowości polskiej na przyszłość.

Już przed kilku dniami, kiedy tekst Konstytucji wraz z poprawkami senackiemi złożony został w kancelarji sejmowej, ugrupowania opozycyjne zmobilizowały wszystkie swe siły celem przeprowadzenia batalji przeciwko ustawie konstytucyjnej. Mimo intensywnych przygotowań jednak, wywody mówców opozycyjnych wypadły niesłychanie blado a zaczepki natury formalnej zostały całkowicie odparowane przez przedstawicieli większości prorządowej.

W głosowaniu poprawki Senatu, a tem samem i tekst Konstytucji w ostatecznej jego redakcji, zostały znaczną większością głosów uchwalone.

Poniżej podajemy szczegółowe sprawozdanie z przebiegu tej historycznej debaty sejmowej.

Przebieg historycznego posiedzenia

Posiedzenie rozpoczęło się o godz. 10.15 przy prawie pełnym komplecie posłów i zapełnionej galerji. Ławy rządowe zajęte do ostatniego miejsca. Obecni są wszyscy ministrowie z prezesem Rady Min. L. Kozłowskim na czele, wiceministrowie i wielu wyższych urzędników. Loża prasowa zapełniona. Jest wielu przedstawicieli prasy zagranicznej. Na posiedzeniu obecny był również marszałek Raczkiewicz, prezes N. I. K. gen. Krzemieński, prezes Najw. Trybunału Admin. dr. Hełczyński oraz liczni senatorowie.

Na wstępie **poseł Kuehn** zreferował projekt ustawy o ratyfikacji **umowy handlowej polsko-angielskiej,** wskazując na korzystny rozwój naszych stosunków handlowych z Anglją. Po pomyślnem załatwieniu zatargu o eksport węgla na rynki północne, obecny traktat ma na celu utrzymanie dla Polski dotychczasowego stanu posiadania i stworzenie warunków dla zwiększenia eksportu artykułów przemysłowych i dlatego układ zawiera zarówno szereg dogodnych dla nas punktów, ale również i pewne koncesje.

Po krótkiej dyskusji Sejm **przyjął ustawę ratyfikacyjną w obu czytaniach.**

Po przyjęciu w dalszym ciągu rządowego projektu ustawy o inwalidzkim sądzie administracyjnym. Izba przystąpiła do debaty nad **poprawkami senatu do projektu ustawy konstytucyjnej.**

„Sejm dobrze zasłużył się krajowi"

Przemówienie wicemarszałka Cara

Witany żywemi oklaskami na trybunę wszedł referent poprawek **wicemarszałek Car,** który w dłuższem przemówieniu scharakteryzował poprawki senackie i kończąc swe przemówienie podkreślił, że Sejm obecny dobrze się zasłuży krajowi, uchwalając ostatecznie ustawę konstytucyjną. Posłowie którzy wezmą udział w uchwaleniu tej konstytucji, spełnią dobrze swój obowiązek zarówno względem Ojczyzny, jak i względem przyszłych pokoleń.

Przemówienie to spotkało się z żywiołową owacją posłów z BBWR.

Również witany hucznemi oklaskami na trybunę wszedł następnie **prezes Klubu BBWR pos. Sławek,** wygłaszając dłuższe przemówienie. (Przemówienie damy osobno).

Jałowe protesty opozycji

Po przerwie obiadowej rozpoczęła się długa dyskusja, w której zabierali głos przedstawiciele poszczególnych frakcyj poselskich.

Pierwszy zabrał głos poseł **Winiarski** (Stron. Narodowe), który uważa, że obecny projekt stanowi pogorszenie obowiązującej dotychczas Konstytucji i że ma on na celu wzmocnienie stanowiska grupy rządzącej dziś w Polsce. W zakończeniu swych wywodów mówca imieniem Stronnictwa Narodowego złożył oświadczenie, w którem stwierdza, że Stronnictwo Narodowe dąży do państwa narodowego i wreszcie poddał krytyce projekt BB, jako daleki od tego ideału. Wreszcie mówca zaznacza, że projekt był przeprowadzony w sposób nie odpowiadający rzekomo powadze izby i z tych względów będzie przeciw projektowi.

Następny mówca przedstawiciel Stronnictwa Ludowego poseł **Rataj** w dłuższych wywodach uzasadnia twierdzenie, że uchwała sejmu z dnia 26 stycznia r. ub. jest nieważna z samego prawa, a więc Klub Ludowy nie może się wypowiedzieć za poprawkami do projektu ustawy konstytucyjnej, którego zasady nie odpowiadają poglądom Stronnictwa Ludowego. Przemówienie posła Rataja spotkało się z częstemi protestami na ławach BBWR.

Podobne stanowisko zajął również przedstawiciel PPS poseł **Niedziałkowski,** wypowiadając się przeciwko projektowi konstytucji.

Skolei zabrał głos przewodniczący komisji konstytucyjnej wicemarszałek Sejmu **prof. Makowski,** który w dłuższym wywodzie polemizował z posłami opozycji.

Poseł Winiarski — oświadcza mówca, widzi rzeczy, których niema, widzi, że chodzi nam jedynie o utrwalenie rządów tej grupy, która doprowadziła państwo do obecnego stanu. Jakiż jest ten stan, do którego państwo zostało doprowadzone? Oto dziś **jest państwo poważne i spokojne,** państwo równe innym, państwo zajmujące **pierwszorzędne miejsce w koncercie państw europejskich.** Oto stan, do którego ta grupa doprowadziła państwo z nicości (oklaski na ławach BBWR).

tość pewnych elementów w duszy polskiej i wierzymy, że jeśli nie panowie, to **szerokie masy wezmą udział w tej współpracy z nami,** do której je wzywamy (huczne oklaski na ławach BBWR).

Następnie przemawiał w imieniu klubu ukraińskiego poseł **Zahajkiewicz,** który złożył krótkie oświadczenie, podkreślając, że w nowym projekcie konstytucji prawa ukraińskie nie są gwarantowane, a poza tem nie przyjęto do niej wniosku ukraińskiego o autonomji. Z tych względów klub ukraiński niema powodu brać udziału w uchwaleniu nowej konstytucji, a jakakolwiek będzie nowa forma ustrojowa Polski, ukraińcy nie przestaną walczyć o swoje prawa.

Poseł **Jankowski** imieniem NPR oraz poseł **Szuścik** w imieniu Chrześcijańskiej Demokracji opowiedzieli się przeciwko projektowi.

Poseł **Piestrzyński** (Klub Posłów Ruchu Narodowego — secesja z Klubu Narodowego) oświadczył, że klub ten, jako reprezentacja młodej idei narodowej nie może głosować przeciwko naprawie Państwa (oklaski na ławach BBWR). Obronę starych liberalistycznych form ustrojowych — ciągnie dalej mówca — pozostawiamy starym formacjom politycznym. My opowiadamy się z nowemi prądami, tworzącemi **nową rzeczywistość ustrojową.** Nie podzielamy zarzutu, jakoby projekt nie respektował zasad rewolucji francuskiej, gdyż nie miały one w nas nigdy zwolenników. Mamy ambicję reprezentowania młodych sił narodowych i doceniamy konieczność **nowoczesnej organizacji państwa.** Głosować zatem będziemy za wszystkiemi poprawkami senatu (huczne oklaski na ławach BBWR).

Opowiadamy się również przeciwko wnioskowi posła Rottenstreicha, gdyż zasada proporcjonalności rozproszkowuje siły narodowe. Kto głosuje przeciwko projektowi nowej konstytucji daje tem dowód, że **nie ma nic wspólnego z nowoczesną myślą narodową** (żywe oklaski na ławach BBWR, przerywania i wrzawa na ławach lewicy i częściowo prawicy).

Poseł **Michałkiewicz** (Klub posłów Str. Agrarnego) podkreślił w swem przemówieniu m. in., że obóz Marszałka Piłsudskiego przez wniesienie konstytucji jasno wyraża swe zamierzenia, nie godząc w żadne prawa ludu polskiego. Możemy być pewni, podkreśla mówca, że konstytucja ta będzie **dobrze osądzona przez historję** i głosy swoje klub odda za projektem (oklaski na ławach BBWR).

Poseł **Rottenstreich** (Koło Żydowskie) podtrzymuje swoją poprawkę, zgłoszoną w komisji konstytucyjnej o skreślenie zmiany senatu, która znosi proporcjonalność wyboru.

Poseł **Bryła** (Klub Chrześcijańsko-Społeczny) uważa wniesiony projekt konstytucji za korzystny krok naprzód, zapewnia on bowiem **jednolitość i ciągłość władzy** zamiast bezsiły głowy Państwa. Klub mówcy głosować będzie za zmianami senatu.

Poseł **Bitner** (Klub Chrześcijańsko-Ludowy) wygłosił przemówienie w duchu opozycyjnym, zapowiadając głosowanie przeciwko zmianom senatu do projektu ustawy konstytucyjnej.

Poseł **Matczak** (Ukr. Rad.) oraz poseł **Jeremicz** (Klub Białoruski) zapowiedzieli, że udziału w głosowaniu nie wezmą.

Przemawiał jeszcze poseł **Chęciński** (komunista). Po przemówieniu jego marszałek zawiadomił Izbę, że wpłynął wniosek o zamknięcie listy mówców. Wniosek został przyjęty bez sprzeciwu.

W drugiej kolejce mówców przemawiał pierwszy poseł **Trąmpczyński,** który przedewszystkiem podkreślił, że do przyjęcia projektu potrzebna jest większość w myśl art. 125 Konstytucji. Mówca zgadza się, że dotychczasowa konstytucja miała wady, twierdzi jednak, że nowy projekt konstytucji nie odpowiada duchowi narodu.

W dalszym ciągu debaty konstytucyjnej przemawiali posłowie **Czernicki** (Str. Lud.), **Czapiński** (PPS), **Stroński** (Str. Nar.) i **Żuławski** (PPS). Mowa posła Żuławskiego przerywana była wielokrotnie z ław BBWR okrzykami i protestami. W pewnym momencie między posłami socjalistycznymi i prorządowymi doszło do ostrej wymiany zdań.

Dzieło rozumne i dobre

Przemówienie posła Miedzińskiego

Jako ostatni mówca zabrał głos **b. minister poseł Miedziński,** który zrekapitulował wyniki całodziennej dyskusji. Poseł Miedziński podkreślił, iż ustawa konstytucyjna ma charakter statutu organizacyjnego i niema nic wspólnego — jak to zarzucała opozycja — ze społecznym czy politycznym charakterem rządu, który w ramach tego statutu władzę sprawować będzie.

Opozycja maluje w bardzo czarnych barwach intencje obozu Marszałka Piłsudskiego, dowodząc, iż obóz ten dlatego uchwala taką konstytucję, aby utrzymać się przy władzy. Poseł Miedziński podkreśla tu, iż obóz Marszałka Piłsudskiego **posiada w tej chwili nieograniczoną władzę w państwie** i gdyby chciał, to opozycja prawa czy lewa nie znalazłaby się dziś na ławach poselskich, i mimo to zarówno pobór rekruta, jak i dopływ podatków odbywałyby się bez najmniejszych przeszkód. Posiadając nieograniczoną władzę obóz prorządowy przychodzi do Sejmu jedynie tylko z projektem statutu organizacyjnego państwa.

Polemizując z mówcami prawicy poseł Miedziński stwierdza, iż wstawienie w Konstytucji ustępu dotyczącego odpowiedzialności przed historją i Bogiem nie jest czczym frazesem, **lecz realnym zupełnie przepisem.**

Posłom z lewicy mówca odpowiada, że grożą oni rewolucją i barykadami, ale wielu z nich tych barykad nie widziało. Natomiast ludzie obozu rządowego **spędzili młodość w okopach i wojnie,** która przecież jest wielką rewolucją.

Przeżywamy niezmiernie ciekawy okres historyczny, bo okres jednoczesnego upadku zarówno kapitalizmu, jak i marksizmu. Marksizm pozostał tylko jako doktryna naukowa, w praktyce zaś, w czasie wojny proletarjusz francuski walczył z proletarjuszem niemieckim pomimo obietnic, jakie sobie dawali ich przywódcy przed wojną.

Ustroje arbitralne, które tak atakuje lewica, są właśnie temi ustrojami, gdzie ponad pracą i kapitałem istnieje **bezstronny i obdarzony egzekutywą arbiter,** który rozstrzyga spory w imię intersów państwa. Jest to również nowa forma organizacji państwowej, i my jako ludzie współcześni musimy również wcielić w statut organizacyjny nowe formy ustrojowe.

Zasada prawa własności została zachowana w nowej konstytucji, tak jak i w poprzedniej.

Opozycja wytoczyła z okazji debaty konstytucyjnej argument, że niektórym warstwom w Polsce dzieje się źle. Gdyby jed-

(Ciąg dalszy na str. 2).

Kiedy ważyły się doniosłe sprawy — „ich" nie było

Druzgocąca krytyka taktyki ugrupowań opozycyjnych

Kiedy myśmy wysuwali koncepcję przyszłego ustroju — podkreśla dalej wicemarszałek Makowski, zwracając się w stronę ław opozycyjnych — wyście szydzili, że to są „rozmówki w BBWR". **Nie umieliście czytać w tej wielkiej księdze, w której jedynie jest mądrość.** Dziś dopiero przychodzicie. Można was porównać do kapryśnej panny, która na wszystkie oświadczenia miłosne odpowiadała wzruszeniem ramion, aż doczekała się, że odpowiednia chwila minęła i **osiadła na koszu.** Tak samo panowie siać teraz będziecie rutkę i wzdychać, że jednak życie mogło być tak piękne.

Myśmy swoje zrobili. Ale to jeszcze nie koniec. To jest tylko jedno ogniwo. Był czas, gdy praca polegała na tworzeniu siły zbrojnej — **was w tej pracy nie było.** Był czas wojny i krwi — was tam nie było. Przyszedł czas organizowania się państwa. Daliśmy już ramy a teraz przychodzi czas urzeczywistnienia tej organizacji i wcielania tego państwa w życie. Będziemy to czynić. Będziemy dążyć do tego, aby te niedole, których ani w Polsce, ani poza nią dotąd przezwyciężać nie umiano, **w nowych ramach wreszcie przezwyciężyć.** Jeszcze raz jesteśmy niepoprawni. Wierzymy w wartość pewnych elementów w duszy polskiej i wierzymy, że jeśli nie panowie, to **szerokie masy wezmą udział w tej współpracy z nami,** do której je wzywamy (huczne oklaski na ławach BBWR).

Dziś na str. 5-tej pełna tabela sobotniego ciągnienia Loterji

(Ciąg dalszy ze strony 1).

nak tym stronnictwom dać możność stworzenia jakiegokolwiek ustroju, to przecież nie zaradziłaby skutkom kryzysu gospodarczego.

Kwestja uchwalenie konstytucji nie stoi w żadnym związku ze sprawą zatrudnienia tych czy innych zawodów.

Odpowiadając posłowi Strońskiemu, który na zasadzie cytat z przemówień Marszałka Piłsudskiego usiłował wykazać, że nowa konstytucja pozostaje w sprzeczności z poglądami Marszałka Piłsudskiego, poseł Miedziński zauważa irocznie, iż zawsze, gdy będziemy spełniali rozkazy, wolę, czy intencję Marszałka poseł Stroński będzie z tego niezadowolony i to będzie najlepszym sprawdzianem, że droga, po której kroczymy jest słuszna.

Czarne barwy, w jakich opozycja malowała konstytucję niewątpliwie wywołają zdziwienie u jutrzejszych czytelników uchwalonej konstytucji, którzy przekonają się, że **jest to dzieło rozumne i dobre.**

Głosowanie

Poprawki senatu przyjęte większością 260 przeciwko 139 głosom

Po przemówieniu posła Miedzińskiego **izba przystąpiła do głosowania.** Wicemarszałek Car zaproponował z miejsca, aby Izba głosowała nad poprawkami en bloc, ponieważ tworzą one pewną całość. Poseł Stroński wniósł o **głosowanie imienne** przez wywoływanie z listy. Oba te wnioski Izba przyjęła, przyczem wniosek posła Strońskiego **uchwalony został jednogłośnie.**

Marszałek: zarządzam imienne głosowanie z listy. Ci posłowie, którzy są za odrzuceniem poprawek senatu piszą na kartkach swoje nazwisko i słowo „tak". Ci panowie posłowie, którzy są za przyjęciem zmian senatu piszą obok swego nazwiska słowo „nie".

O godz. 23.15 przystąpiono do głosowania, które zakończono o godz. 23,50.

O GODZ. 0,15 MARSZAŁEK ŚWITALSKI OGŁOSIŁ WYNIK GŁOSOWANIA. KARTE K ODDANO 399 W CZEM Z NAPISEM „TAK" 139, Z NAPISEM „NIE" 260. MARSZAŁEK STWIERDZIŁ, ŻE NIEMA KWALIFIKOWANEJ WIĘKSZOŚCI DLA ODRZUCENIA POPRAWEK SENATU, A ZATEM POPRAWKI SENATU ZOSTAŁY PRZYJĘTE. (Długotrwałe i huczne oklaski na ławach BBWR.).

W sprawie oświadczenia o wyniku głosowania zabrał głos poseł **Róg** (Stronnictwo Ludowe), który stwierdził, że ponieważ nie ma 2/3 głosów przy pozytywnem głosowaniu, konstytucja uchwalona jest nielegalnie.

Poseł **Stroński** twierdzi, że art. 125 o zmianie Konstytucji w ustępie pierwszym zna jedynie głosowanie większością 2/3-ch i że uchwała przyjmująca poprawki Senatu nie zapadła tą większością.

Marszałek Świtalski stwierdza, że Konstytucja została prawomocnie uchwalona

Marszałek: — Pozwolą Panowie, że odpowiem nieco dłuższym wywodem.

— Panowie właściwie powołują się na precedens, który był w roku 1926 w sierpniu, kiedy były uchwalane poprawki senatu przy ówczesnej zmianie konstytucji. Przy przyjmowaniu poprawek senatu do ustawy konstytucyjnej ówczesny marszałek Rataj spowodu różnicy zdań, ujawnionej zarówno w komisji konstytucyjnej, jak i na plenum sejmu musiał na podstawie uprawnień, jakie daje marszałkom sejmu regulamin rozstrzygnąć, jaka ma być procedura w tym wypadku zastosowana. Stanął na stanowisku, że ustępy, które nie otrzymały 2/3 zarówno w sejmie, jak i w senacie nie wchodzą do tekstu ustawy. To samo w tej chwili mówił poseł Róg i poseł Stroński.

Nie wdając się w polemikę z wywodami prawnemi, wypowiedzianemi wtedy przez p. marszałka Rataja, muszę zwrócić uwagę, jakie praktyczne skutki wynikły wtedy z takiego stanowiska. Daję jeden przykład: zarówno Sejm, jak i Senat był wówczas zdania i temu przekonaniu w uchwałach swych dał wyraz, że Sejm i Senat mogą rozwiązywać się mocą swej własnej uchwały. Zasada ta niewątpliwie bardzo ważna i podstawowa, mimo, że była podzielona przez obie izby, znikła zupełnie z tekstu art. 26 dzisiejszej konstytucji. Stało się to właśnie wskutek zastosowania przez p. marszałka Rataja mylnej procedury przy przyjmowaniu poprawek senatu. Spór między izbami dotyczył rzeczy niewątpliwie drugorzędnych, bo quorum i kwalifikowanej większości potrzebnych dla uchwały rozwiązującej ciała ustawodawcze. Ponieważ w tym szczególe nie osiągnięto zgody 2/3-ch obu izb i nie przyjęto ani redakcji sejmu, ani redakcji senatu, całą zasadę przez obie izby uznaną, zgubiono i z tekstu usunięto. W ten sposób niewątpliwie spaczona została wola ciał ustawodawczych.

W roku 1926-ym mieliśmy do czynienia jednak tylko z nowelizacją ustawy. Jeżeli więc właśnie wskutek tej mylnej interpretacji jakiś cały ustęp odpadł z tekstu noweli, to pozostawał w mocy w każdym razie tekst dawnej konstytucji. Był jakiś kres lukom i gubieniu zasad tekstu konstytucji. Cóżby się stało, gdyby taką interpretację przyjąć nie przy nowelizowaniu ustawy konstytucyjnej ale przy ustaleniu nowej zupełnie konstytucji, jak to zrobiliśmy w tej chwili. Wykreślenie z tekstu konstytucji tych wszystkich ustępów, któreby nie uzyskały przy powtórnem głosowaniu w sejmie 2/3-ch jego większości **doprowadzić by mogło do zagubienia w konstytucji takich podstawowych zasad i postanowień, bez których wogóle ustawy konstytucyjnej wyobrazić sobie nie można** (poseł **Trąmpczyński:** — zostaje dawna konstytucja). Panie pośle Trąmpczyński, proszę nie przerywać, wzywam Pana do porządku, z zapisaniem do protokółu.

W rezultacie mielibyśmy do czynienia z faktem, że ustawa uchwalono przez oba ciała ustawodawcze miałaby takie luki i takie zagubienie podstawowych zasad, że stałaby się nonsensem, a mimo to musiałaby obowiązywać. To jest niemożliwe. Projekt ustawy uchwalony przez obie izby musi stać się ustawą, albo w tekście uchwalonym przez sejm, albo przez senat, — tertium non datur.

W wypadku obecnym mieliśmy tylko do czynienia z dwiema ewentualnościami i mieliśmy albo przyjąć poprawki senatu, **jak to właśnie zrobiliśmy i konstytucja wejdzie w życie w brzmieniu, uchwalonem przez senat,** albo poprawki senatu mogliśmy odrzucić, a wtedy ustawa konstytucyjna musiałaby mieć taki tekst, **jaki został przez sejm uchwalony.**

A teraz: W jakim trybie mogłyby być poprawki senatu do ustawy konstytucyjnej przez nas odrzucone? Sądzę, że tylko w trybie art. 35-go konstytucji i art 24 ustęp 3-ci regulaminu obrad sejmu. Mogę się tu powołać na autorytet prof. Leopolda Jaworskiego, który wyraźnie mówi, że po uchwaleniu rewizji konstytucji przez 2/3 sejmu i przez 2/3 senatu **następuje postępowanie określone art. 35-ym.** Inne stanowisko byłoby sprzeczne z intencją ustawodawcy. Przecież przy powstawaniu każdej ustawy prawodawca chronił senat, aby nad jego opinją nie mógł sejm przejść tak łatwo do porządku dziennego. Wymaga on, by nie zwykła większość, nie połowa tej izby plus jeden, to znaczy przy pełnym składzie sejmu 223 posłów mogło przekreślić zdanie senatu, ale 11/20, to znaczy dopiero 245 posłów. Gdybyśmy przyjęli, że przy zagadnieniu poprawek senatu do ustawy konstytucyjnej trzeba 2/3 głosów sejmu, to znaczyłoby, że już 1/3 izby plus jeden, a więc posłów 149 wystarcza, by nad zdaniem senatu przejść do porządku dziennego. Przy każdej zwykłej ustawie prawodawca chronił senat przed zwykłą majoryzacją drugiej izby i dlatego postanowił, że opinje senatu mogą być w tej izbie odrzucane tylko 245 głosami. Przy uchwalaniu konstytucji wyszłoby na to, że już **149 posłów może obalić uchwałę senatu.** Dlaczego rola senatu miałaby być tu właśnie przy procedurze uchwalenia tak ważnej ustawy, jak konstytucja, tak pomniejszona?

Zgadzam się tu z opinją p. Rataja, wypowiedzianą w roku 1926 — cytuję — że „byłoby to **zupełne wyeliminowanie senatu ze zmiany konstytucji".** Art. 35 konstytucji ustanawiający sposób uchwalania ustaw przez oba ciała ustawodawcze zaczyna się od słów: **„każdy** projekt ustawy, przez sejm uchwalony będzie przekazany senatowi do rozpatrzenia" a kończy się postanowieniem: „Jeśli sejm zmiany przez senat proponowane uchwali zwykłą większością albo odrzuci większością 11/20 głosów, Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie ustawy w brzmieniu ustalonem ponowną uchwałą sejmu.

Są to więc postanowienia tyczące się **każdej** ustawy, **wszystkich ustaw**, a więc i ustawy konstytucyjnej, tembardziej, że art. 125 konstytucji nie określa w jakiś inny sposób procedury postępowania z poprawkami senatu i niepodobna przypuszczać, by prawodawca ten moment poprostu przeoczył.

Wobec podniesionych tu zarzutów, zgodnie z uprawnieniami, które mi daje art. 11 ustęp 2-gi w związku z art. 3-im ustęp 2-gi konstytucji konkluduję, że w tej chwili moglibyśmy mieć do czynienia tylko z trybem przewidzianym w art. 35 konstytucji i w art. 24 regulaminu. **I według norm tam zawartych przeprowadziłem głosowanie.**

Na tem uważam kwestję za wyczerpaną. Więcej w tej sprawie głosu nie udzielam.

Na lewicy zrywa się wielka wrzawa. Posłowie ze Stronnictwa Ludowego śpiewają pieśń „O cześć wam panowie!". Podczas tej wrzawy marszałek wyklucza z posiedzenia posłów Dobrowolskiego i Poprawę, a później posła Rosenberga. Jako kontrdemonstrację cały Blok Bezpartyjny śpiewa Pierwszą Brygadę. Członkowie opozycji opuszczają salę.

Zakończenie posiedzenia

Na zakończenie załatwiono końcowe punkty porządku dziennego tj. przyjęto sprawozdanie komisji budżetowej o zamknięciu rachunków państwowych za okres od 1 kwietnia 1932 r. do 31 marca 1933 r. oraz zmiany zaproponowane przez Senat do projektu ustawy skarbowej i preliminarza budżetowego w myśl uchwał komisji budżetowej. W związku z temi poprawkami senatu zmieniły się globalne cyfry, które obecnie wynoszą w wydatkach 2.168.378.160 zł i w wydatkach 2.016.406.700.

Na tem porządek dzienny wyczerpano.

LEON KOZŁOWSKI
Premjer Rządu R. P.

Wzmocnienie Państwa

W niedzielnym numerze „Gazety Polskiej" p. premjer Leon Kozłowski zamieścił artykuł pod powyższym tytułem. Ogłaszamy go poniżej w całości.

Jedną z najtrudniejszych rzeczy jest w rozgwarze dnia codziennego osądzić, które i jakie wydarzenia posiadają doniosłość większą, które największą, które wagę dziejową, historyczną i przełomową. Dopiero po latach, dopiero w perspektywie czasu, pewne momenty występują jasno i wyraźnie, i wtedy osąd jest prosty i można dokładnie zdać sobie sprawę z wagi rzeczy, jakie dokonane zostały.

Są jednak wydarzenia, których waga dziejowa jest niewątpliwa. Akt, który miał wczoraj miejsce w Sejmie, uchwalenia nowej Konstytucji, należy do aktów bezwątpienia niezmiernie doniosłych, do tych najdonioślejszych wydarzeń, do tych wydarzeń o wadze historycznej. A osądzić to jest stosunkowo łatwo, bo przecież Państwo nasze po odzyskaniu niepodległości już raz uchwaliło Konstytucję, i fakt uchwalenia takiej a nie innej Konstytucji, — zadecydował o losach naszego Państwa na cały szereg lat; zdecydował o tem, że warcholstwo i partyjnictwo swawolić poczęło, że partje nad Państwo wyrosły, że w chwili najwyższego zagrożenia trzeba było wytoczyć karabiny maszynowe na ulice, że bat świstać musiał, aby świństwo i plugastwo, któremu ta Konstytucja pozwoliła hulać w życiu Polski, zostały ukrócone. Konstytucja, tak zwana marcowa, stworzona była przez ludzi, którzy jeszcze nie wiedzieli, co to jest Państwo, jego życia i jego struktury nie znali, byli zawsze przedtem rządzonymi, a nie rządzącymi, urodzili się i żyli w niewoli. Gdy przyszło im decydować, poszli po linji doktryny, po linji ślepego naśladownictwa wzorów obcych, które się właśnie przeżyły.

Praktycznie zrealizowano to, co już niegdyś było, to co było źródłem słabości Polski, to co było bodaj źródłem najistotniejszem jej upadku: zrealizowano sejmowładztwo, które dawną, potężną Polskę zaprowadziło na manowce, aż do jej upadku. Nic też dziwnego, że Człowiek, którego Opatrzność nam dała w chwili wyzwolenia, który zwycięstwem okrył sztandary wojenne, który nową Polskę budować zaczął, i nie od r. 1918, lecz od chwili podjęcia nieugiętej walki w mroku niewoli prowadzonej budował ją, — że Człowiek ten znał źródła naszej słabości, rozumiał jasno potrzebę innego ustroju, potrzebę gruntownej i głębokiej zmiany. I nie jest przypadkiem także, że rola wykonawcy w tem wielkiem dziele przypadła osiwiałemu w boju i pokrytemu bliznami najwierniejszemu z wiernych pułkownikowi Sławkowi.

Złe są formy państwa, które powstają nie z przyjętego już zwyczaju, złe są zmiany, którym nie towarzyszy zmiana obyczaju, które praktycznej nie przeszły próby. I dlatego zmiana ustroju Polski, miana polskiej Konstytucji dokonywała się powoli, dokonywała się stopniowo, jeden po drugim jej artykuły były wywalczane w sporze, były wykuwane pracą dnia codziennego i wreszcie doszliśmy do dnia, gdy właściwie cały zrąb norm państwowych, stanowiących tę główną państwa ustawę, był zarysowany i praktycznie w życie wcielany.

I dopiero ten moment stał się momentem dojrzałym dla aktu ustawodawczego, nadania prawnej i legalnej formy treści żywej, żyjącej już w życiu narodu i państwa.

Byłoby jednak naiwnością sądzić, że nowa Konstytucja nowego nic nie stwarza. Dzieje dzielą się na okresy. Okresy oddzielone od siebie wydarzeniami, które jak słupy graniczne dzielą okres od okresu. Takim słupem granicznym jest nowa Konstytucja. To nowe prawo musi być źródłem jeszcze głębszego przeorania życia, uzgodnienia jego różnorakich przejawów z nową formą i przepojenia ich nową treścią. Usunięcia wreszcie i ostatecznego wyplenienia dawnych złych obyczajów. Ten stary obyczaj gnieździ się jeszcze w zakamarkach życia polskiego, znajduje jeszcze teren pasożytowania. Jest jasnem, że nowa Konstytucja da naszemu państwu bardziej mocny, bardziej jednolity charakter. Napewno nie jest ona rewolucją. Jest etapem po drodze, na którą państwo w maju 1926 roku weszło, po której idzie i iść będzie dalej.

Jest rzeczą trudną wiedzieć i rozumieć, co było. Wielką sztuką jest, wymaga wielkiej przenikliwości, rozumieć to co się dzieje, co jest. Jest rzeczą dostępną genjuszom wiedzieć co będzie. Nie będę dlatego rozważał wszystkiego, co nam nowa Konstytucja w przyszłości przyniesie. Wiem jedno z całą pewnością, że jest ona czynnikiem konsolidacji i umocnienia naszego państwa. Wiem, że ochroni nas przed tem, aby grupa zacietrzewionych głupców i krzykaczy mogła osłabić czy zachwiać siłą Państwa albo narazić je mogła na niebezpieczeństwo. Że konsoliduje je i umacnia w duchu nawskroś nowoczesnym. Stwarza ramy, w których nowy człowiek, nowe polskie pokolenie, pokolenie wolne, w wolności urodzone i w wolności żyjące, znajdzie właściwą dla siebie normę prawa.

Państwo polskie zyskując nową Konstytucję staje się silniejsze, a przedewszystkiem odporniejsze zarówno wobec zewnętrznych jak i wewnętrznych trudności. Wobec niepokoju i niepewności, które cechują politykę wielu innych silniejszych i starszych organizmów państwowych, Polska jest krajem spokoju i wewnętrznej równowagi. Ten spokój i równowaga wewnętrzna zostają przez nową Konstytucję **jeszcze bardziej utrwalone.**

Konferencja trzech mocarstw w Paryżu

Następne narady odbędą się w Stresie pod przewodnictwem Mussoliniego

Paryż 24. 3. (PAT). Zgodnie z zapowiedzią, odbyło się wczoraj w Paryżu **pierwsze konsultacyjne zebranie przedstawicieli Anglji, Francji i Włoch.** Przed oficjalnem rozpoczęciem konferencji, lord **Eden** odbył półgodzinną rozmowę z min. **Lavalem,** który bezpośrednio potem przyjął włoskiego podsekretarza stanu **Suvicha,** oficjalne rozmowy rozpoczęły się na Quai d'Orsay o godz. 11.20 w gabinecie francuskiego ministra spraw zagranicznych.

Pierwsze rozmowy trwały do godz. 13-ej poczem min. Laval zaprosił uczestników konferencji na śniadanie, w którem ponadto wzięli udział premjer Flandin, ministrowie Herriot i Marin, przewodniczący komisji spraw zagranicznych izby i senatu dep. Bastid i sen. Berenger, ambasador francuski w Polsce Noel i szereg innych osobistości politycznych. Bezpośrednio po śniadaniu podjęto nanowo narady, pod przewodnictwem min. Lavala. Przez pewien czas w naradach tych oprócz wspomnianych osób, brał jeszcze udział **premjer Flandin.** O godz. 17-tej narady przedstawicieli trzech państw zostały ukończone.

Według nieoficjalnych relacyj, jedynym narazie pozytywnym wynikiem tej konferencji konsultacyjnej jest ustalenie daty i miejsca nowego spotkania. Narada trzech państw **odbędzie się dn. 11 kwietnia w Stresie,** przyczem przewodnictwo obejmie **Mussolini.** Tym sposobem drugie zebranie konsultacyjne trzech mocarstw odbędzie się nietylko po wymianie poglądów przez ministrów angielskich w Berlinie, ale również po powrocie lorda Edena z Moskwy, Warszawy i Pragi. Konferencja w Stresie posiadać więc będzie wszystkie elementy, niezbędne do powzięcia zbiorowej decyzji.

Granicą wolności jednostki jest dobro zbiorowe

Przemówienie prezesa BBWR płk. Walerego Sławka wygłoszone na posiedzeniu Sejmu dnia 23 marca 1935 r.

Wysoka Izbo!

Przy tym ostatnim akcie, jakiego ma dokonać Wysoka Izba w dziele rewizji Konstytucji, pragnę imieniem Bloku Bezpartyjnego złożyć następujące oświadczenie:

W długich dociekaniach, dyskusjach i przemyśleniach nad rozwiązaniem pytania — jakim ma być ustrój Rzeczypospolitej, nie kierowaliśmy się względami prywaty koteryjnej klubowej czy obozu. PRAW ZASADNICZYCH, KTÓREMI MA SIĘ RZĄDZIĆ POLSKA, NIE NAGINALIŚMY DO INTERESÓW BĄDŹ PRZEMIJAJĄCYCH, BĄDŹ CZĄSTKOWYCH — SŁUŻĄCYCH WARSTWIE, LUB GRUPIE OBYWATELI, A NIE WSZYSTKIM PORÓWNO JAKO ZESPOLONEJ CAŁOŚCI.

Szukaliśmy rozwiązań, z duchem narodu zgodnych. Pragnęliśmy z dziejów naszych uchwycić dobre i złe, twórcze i rozkładowe właściwości duszy polskiej, aby znaleźć zrozumienie i podporządkowanie się tym prawom zasadniczym, które mają w Polsce regulować życie, wiecznie płynne i zmieniające swoją codzienną treść.

Wejrzenie w historję kilku ostatnich pokoleń wyjaśni nam wiele.

Wolność obywatelska przedrozbiorowego szlacheckiego społeczeństwa polskiego — ta wielka podstawa rozwoju swobodnej i twórczej myśli narodu — uległa swoistemu zwyrodnieniu. Przerodziła się w doktrynę, górującą nad zdrowym rozsądkiem, przerodziła się w bezkarność. Doktryna ta chroniła warchołów i szkodników, a bezradnym czyniła ogół obywateli i bezbronnem państwo. Nie umiano rozwiązać zagadnienia, jak — zachowując swobody obywatelskie — bronić ogół przed działaniem jednostek złych.

Krokiem ku odrodzeniu był dopiero ostatni akt konstytucyjny Polski przedrozbiorowej — **AKT 3 MAJA 1791 ROKU.** Miał on władzę w państwie wzmocnić, skarb zaopatrzyć, miał siłę obronną powiększyć, miał, zachowując swobody obywatelskie — skutki anarchji, grożącej państwu, zmniejszyć i stopniowo opanować.

Podciągał ku wyższemu poziomowi nową warstwę społeczną — t. zw. stan trzeci, dając tem wyraz naszej tak bardzo polskiej tendencji rozwojowej, naszemu poczuciu **potrzeby równania ku górze.**

Wiemy, że zwyciężyli obrońcy złotej wolności, wiemy, że była **Targowica,** wiemy, że do Katarzyny Drugiej wołano, by gwarantką wolności być zechciała. I wiemy również, że zapoczątkowane konstytucją 3-go Maja odrodzenie Rzeczypospolitej, jej własnych na instynkcie narodu opartych form ustrojowych i własnej myśli państwowej zostało przez rozbiory przerwane.

A wolność i godność człowieka to wielki klejnot.

Na nich — i tylko na nich — znalazły oparcie wszystkie późniejsze wysiłki, by Państwo odzyskać.

Urywa się rozwój własnych form państwowych, kończy się doktryna złotej wolności szlacheckiej. Urasta na to miejsce coś, o wiele ważniejszego, urasta pytanie — jakiemi drogami klęskę odwrócić.

I to pytanie zadominuje u nas na cały czas późniejszej niewoli. Usiłowania w dwóch bardzo rozbieżnych pójdą kierunkach.

Muszę poddać analizie to, co pokolenia, tak bezpośrednio nas poprzedzające, nam przekazały i co stało się składnikiem naszego myślenia.

Wspomniałem o dwóch kierunkach usiłowań. Jednym z nich było liczenie na cudzą pomoc. Nie można odmówić pobudek szlachetnych i ofiar ciężkich tym, którzy, gniotąc w sobie uczucia dumy własnej, o pomoc dla Polski żebrali. Lecz wiara ich w sprawiedliwość świata w stosunku do Polski była złudzeniem, a liczenie na nią wytwarzało nastroje wyczekiwania i pogłębiało bierność własnego narodu. I poprzez wszystkie pokolenia, poprzez wszystkie wysiłki porywającego się do walki narodu to łudzenie nadziejami na pomoc obcą zmniejszało napięcie podejmowanych walk. Aż po moment wyzwolenia Polski ten **akt niewiary we własne siły prężność naszą rozkładał — a i w dzisiejszą naszą treść niemałym trudem się wtłacza.** Do takich następstw prowadzi i prowadzić musi zapoznawanie prostej prawdy, że wszystko, co nas otacza, stanowi tylko okoliczności zewnętrzne — utrudniające lub ułatwiające, lecz takie, które własnego wysiłku zastąpić nie są w stanie. Prawda ta zachowuje swoje znaczenie zarówno w rzeczach wielkich, stanowiących o losach narodu, jak i w szarem codziennem życiu, w powszednich troskach i kłopotach każdego człowieka.

Na szczęście była i druga linja działania.

Najpierw **Kościuszki insurekcja** — jego myśl naczelna, by lud polski do godności obywatela podnieść, by więcej rąk uzbroić — staje się nakazem dla wszystkich późniejszych usiłowań.

A obok tego inne przemyślenia i inne rachuby.

Polskę zgniotły trzy wielkie monarchje — **„święte przymierze"** mocarstw gwałt czyniących, siłą brutalną miażdżących wolność Polski, jak i wolność własnych ludów. Zaś na zachodzie Europy wstrząs rewolucyjny tron Bourbonów przewrócił.

Nadzieja, że pożar rewolucji może się rozszerzyć, że może o zaborców zawadzić, że może ich osłabić, że może wytworzyć układ sił dla polski korzystniejszy, wyzwolenie rokujący — pociągnęła **pod sztandary Napoleona** tych, którzy własne ramię do rozwoju zdarzeń przyłożyć pragnęli.

Przez cały wiek 19-ty i aż po moment wyzwolenia Polski we wszystkich zamysłach, we wszystkich rewolucjach, jakie wstrząsały Europą, są Polacy. Umieją oni zespolić, w jedno spleść swe żołnierskie rzemiosło z hasłami rewolucji, pragnieniem wolności, którą dusza Polska oddychać musiała. Przyswajają i za własne przyjmują hasła i cele, na sztandarach rewolucyjnych wypisane.

Dla nich błyskiem nadziei i nakazem działania była wiara, że te hasła rewolucyjne swą siłą promieniowania dotrą i kruszyć będą potęgę monarchji zaborczych. I to była najgłębsza myśl przewodnia Polaków, zasilających szeregi rewolucyjne.

Walcząca o swe wyzwolenie demokracja zachodu wysunęła szereg haseł, szereg zasad ustrojowych, które pragnęła zrealizować. Hasła te i formułki myślenia przyjmowały się i w naszem społeczeństwie. Ale w głębi dominowała nad niemi **myśl, rzucona przez Kościuszkę.** W stopniu silniejszym lub słabszym przewija się ona we wszystkich naszych pracach przygotowawczych i we wszystkich powstaniach. Wszędzie widzimy te same usiłowania, **aby szerokie masy — te dolne warstwy — do godności obywatelskiej podnieść i do walki o wyzwolenie powołać.** Kto tej myśli nie czuje, kto w formułkach doktryn pragnie zacieśnić tych usiłowań treść, ten ani dziejów narodu, ani jego duszy rozumieć nie będzie.

Cóż zrobiono w odrodzonem państwie polskiem?

Formy ustrojowe, wysuwane przez demokrację dla walki z absolutyzmem monarchów, mające ich ograniczać i krępować, przyjęto, jako wytyczne najważniejsze przy ustalaniu zrębów ustroju Polski. Zapomniano po pierwsze, że Polska nie jest monarchją, zapomniano po drugie, że to, co miało rozkładać siłę państw zaborczych, nie będzie formą najlepszą dla budowania mocy państwa własnego.

Prezydenta Rzeczypospolitej pozbawiono wszelkiej władzy, rząd uczyniono słabym — nie rozumiejąc, że za słabością rządu iść musi osłabienie państwa. **Sejmowi — ciału zbiorowemu — najwyższe przyznano uprawnienia. Stworzono oligarchję partyj politycznych,** współzawodniczących między sobą o popularność i poklask, obiecujących każda w stronę swoich wyborców — szereg różnych kosztem Państwa dobrodziejstw. Zabijano w ten sposób własną zaradność społeczeństwa w borykaniu się z trudami powojennego życia. W państwie demokratycznem zrobiono wszystko, aby w formułkach doktryn — nie mających zastosowania do nowej rzeczywistości, zatrzeć poczucie wzajemnej zależności i związku między dobrem Państwa i dobrem jego obywateli. Nie postawiono przed sobą pytania, jakie drogi prowadzić mogą do najlepszego sharmonizowania pracy obywateli i pracy aparatu państwowego.

Wysoka Izbo! **Wejrzyjmy w duszę pokolenia dziś żyjącego,** a dostrzeżemy bez trudu, że na takim samym, jak ongiś jeszcze przed rozbiorami, podkładzie psychicznym, który występuje jakby przyrodzona właściwość rasy polskiej, narosły i utrwaliły się **cechy dobre i złe,** myśli samodzielne i doktryny od nich przejęte, ale z psychiką naszą niezgodne, dla nas obce. Jeśli pragniemy, by naród pełnię swoich sił rozwinąć zdołał, to musimy nawiązać do przerwanych przez rozbiory **naszych własnych form ustrojowych.** Może znajdziemy drogi, któreby wydobywały z człowieka jego wartości dobre, a opanowywały to, co rsuje, co przeszkadza, co dobro zbiorowe rozkłada i niweczy.

Dwa naczelne zagadnienia wymagały rozstrzygnięć

Pierwsze — to zabezpieczenie państwa przed nawrotem do nieodpowiedzialnych rządów sejmowych: nie może państwo być rozsadzane przez anarchję, która poczęła się panoszyć.

Zwiększenie władzy Prezydenta Rzeczypospolitej było naszym zamiarem i znajduje w Konstytucji swój wyraz.

Zadania i uprawnienia naczelnych organów Państwa są wyraźnie w Konstytucji określone. Stworzono również ramy, w których życie i jego rozwój oprzeć się będą mogły na swobodnej twórczości społeczeństwa. Konstytucja jasno mówi, **JAKI MA BYĆ W POLSCE STOSUNEK OBYWATELA DO PAŃSTWA.** Jeżeli każdy poczuje, że Państwo jest jego dobrem, jeśli zrozumie, że po dorobku pokoleń ma dalsze dobudowywać wartości — o sile i rozwoju stanowiące, to będzie wokół siebie poszukiwał ludzi, którzyby razem z nim do pracy stanąć byli gotowi. Wierzymy, że wielu takich w Polsce się znajdzie.

Wiemy, że **Konstytucja, przez nas uchwalana, nie usunie ludzi złych,** nie zmniejszy przeszkód, jakie będą oni w każdej pracy stawiali. Wierzymy jednak, **że naród, że ogół, który będzie własnym wysiłkiem rozbudowywać przyszłość swego państwa, znajdzie drogi, któreby mogły zabezpieczać jego pracę przed działaniem czynników szkodliwych i rozkładowych.** Głębsze zrozumienie zasady, iż granicą wolności jednostki jest dobro zbiorowe **winno dać Polsce obronę przed niebezpieczną cechą duszy polskiej — przed warcholstwem,** wnoszącem w życie polskie rozprzężenie. Ten, co chce budować, musi znaleźć środki wbrew i przeciwko tym, którzy umieją tylko przeszkadzać.

Wysoko Izbo! Wiemy dobrze, że krytyka Konstytucji 1921 roku rozpoczęła się natychmiast po jej uchwaleniu a co gorsza — życie pokazało bardzo prędko, że krytyka była słuszna. **Sejm był wszechwładny, a Rzeczypospolita staczała się po równi pochyłej.**

Przypomnijmy sobie, jak Sejm swawolił na wszystkie sposoby, **aby Józef Piłsudski siedział sobie w Sulejówku. A gdy z Sulejówka z wojskiem do Warszawy przyszedł — poczęto wołać: niech obejmie dyktaturę. Marszałek Piłsudski rad tych nie usłuchał. O ile ja go rozumiem — postawił przed nami pytania: Czy naród własną na rzecz Państwa pracą wykształci w sobie coś z tych uczuć, które pobudzały do ochotniczej służby obronnej o całość Rzeczypospolitej, a później do walki o jej wyzwolenie?** Wartości te niemało są potrzebne i na codzień, a to tem więcej, im trudniejszem staje się życie. Postawił pytanie — **CZY KU ODRODZENIU WŁASNYM WYSIŁKIEM NARÓD PÓJŚĆ POTRAFI?**

Odpowiedź może dać tylko czas, tylko obserwacja pracy, jaka się dokonywuje w narodzie i zmian, które pod jej wpływem zachodzą.

Utworzenie Bloku Współpracy z Rządem, wysunięcie dobra Państwa ponad inne sprawy, usiłowanie, by się odgrodzić od młócenia pustej słomy agitacyjnej, próba skupienia ludzi, dla których dobro zbiorowe stawało się celem głównym — wszystko to były przejawy napozór drobne, ale w swej istocie bardzo nowe dla naszego życia parlamentarno-politycznego.

Przez położenie nacisku na rzeczowość i odpowiedzialność pragnęliśmy podnieść znaczenie pracy Sejmu, jako organu potrzebnego w ogólnej strukturze państwa.

Przepracowaliśmy już w poprzednim Sejmie projekt poprawek do Konstytucji, idących w kierunku wzmocnienia władzy Prezydenta Rzeczypospolitej.

Po nowych wyborach wnieśliśmy w lutym w 1931 r. po raz drugi ten sam projekt zmiany Konstytucji, jaki był przez nas zgłoszony na poprzedniej kadencji. Ówczesny prezes klubu **p. Janusz Jędrzejewicz** wyraźnie oświadczył, że projekt ten wnosimy, aby mieć podstawę do dyskusji, ale pragniemy, **„aby rozwinęła się nad nim swobodna wymiana myśli, do której wzywamy wszystkie odłamy myśli politycznej".**

Uczyniliśmy wszystko, co w naszej było mocy, aby myśl każda — z Sejmu, czy z poza Sejmu pochodząca została rozpatrzona.

W poszukiwaniu rozwiązań dla poszczególnych zagadnień konstytucyjnych przestudjowaliśmy wzory obce i poddaliśmy wszechstronnemu rozważaniu koncepcje własne. Wszystko to jednak było pracą tylko naszego klubu.

Wysoka Izbo! Usiłowaliśmy do współpracy w dziele naprawy ustroju powołać wszystkich. Dokonaliśmy pracy nad sobą, dajemy wynik, według naszej najlepszej woli i rozumienia, Polsce potrzebny, a wartość jego niech osądzi historja.

Mowa prezesa Sławka przyjęta została długoniemilknącemi oklaskami na ławach BBWR.

Oficjalne powiadomienie P. Prezydenta R. P. o uchwaleniu nowej Konstytucji

Warszawa, 24. 3. (PAT). **P. Prezydent Rzplitej** w towarzystwie prezesa Rady Ministrów prof. Leona **Kozłowskiego** przyjął dziś rano przed uroczystem nabożeństwem w katedrze św. Jana Marszałka Sejmu **Świtalskiego,** marszałka Senatu **Raczkiewicza** i prezesa **BBWR** płk. Walerego **Sławka,** którzy przybyli do p. Prezydenta Rzplitej **w celu powiadomienia go o uchwaleniu Ustawy Konstytucyjnej przez Izby Ustawodawcze.**

Stolica wobec doniosłej uchwały sejmowej

Entuzjazm ludności warszawskiej

Warszawa, 24. 3. (PAT). Z okazji uchwalenia Konstytucji stolica przybrała odświętny wygląd. W godzinach rannych przeciągały ulicami miasta organizacje i stowarzyszenia stołeczne z pocztami sztandarowemi i orkiestrami, podążając w kierunku Starego Miasta, skąd o godz. 12 miał wyruszyć pochód manifestacyjny. O godz. 10 rano w katedrze św. Jana zostało odprawione uroczyste nabożeństwo. Mszę św. w asyście kleru celebrował **kardynał Kakowski.** Na nabożeństwie obecny był p. **Prezydent Rzplitej, rząd in corpore, marszałkowie Sejmu i Senatu,** prezes NIK., pierwszy prezes Sądu Najw. Supiński, prezes BBWR. Sławek, byli premjerzy Prystor i Jędrzejewicz, wicemarszałkowie Sejmu i Senatu, podsekretarze stanu, generalicja, posłowie, senatorowie przedstawiciele władz państwowych i samorządowych.

Po nabożeństwie odbyła się wielka manifestacja, będąca wyrazem **radosnych uczuć ludności stolicy z okazji uchwalenia nowej Konstytucji.** Rynek wypełniły szczelnie związki i organizacje byłych wojskowych, P. W. Strzelca, związki pracownicze, cechy rzemieślnicze, organizacje robotnicze oraz tłumy ludności. Na rynku ustawiono trybunę przybraną zielenią. Do zgromadzonych tłumów wygłosił z trybuny przemówienie **wicemarszałek Sejmu Car.**

Drugie przemówienie wygłosił prezydent m. Warszawy **Starzyński.**

Po wzniesieniu przez tłumy wielokrotnych okrzyków na cześć p. Prezydenta Rzplitej i Marszałka Józefa Piłsudskiego orkiestra odegrała hymn narodowy. Następnie uformował się **kilkutysięczny pochód,** na czele którego kroczyli posłowie i senatorowie z wicemarszałkiem Sejmu Carem oraz przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, dalej poczty sztandarowe, związków byłych wojskowych ze Związkiem Legjonistów na czele, P. W. kolejowe i pocztowe, organizacje społeczne, pracownicy miejscy, przedsiębiorstw państwowych, cechy rzemieślnicze oraz tłumy ludności stolicy.

Pochód poprzedzany orkiestrą reprezentacyjną KPW. skierował się na plac Zamkowy. Po odegraniu przez orkiestrę hymnu narodowego udała się na Zamek delegacja, która wpisała się do księgi, składając imieniem zebranej przed Zamkiem ludności stolicy **hołd p. Prezydentowi Rzplitej oraz wyrażając uczucia radości ludności z okazji uchwalenia przez Izby Ustawodawcze nowej Konstytucji.** Pochód przeszedł Krak. Przedm. przed pałac Prezydjum Rady Ministrów, następnie przed Sejm i Senat, gdzie odbyły się **żywiołowe manifestacje.**

Dalej pochód przeszedł do Belwederu. Przed siedzibą p. Marszałka wielotysięczne tłumy wznosiły gorące okrzyki **„Niech żyje Marszałek Piłsudski!"** Do Belwederu udała się delegacja, która wpisała się do księgi jak następuje: „Lud Warszawy, zebrany dn. 24 marca 1935 r. na Starem Mieście z powodu radosnej nowiny o dokonaniu przez Sejm dzieła naprawy ustroju państwa **składa Ci, Panie Marszałku, hołd i oświadcza że wiecznie stać będzie na straży tego ustroju, obowiązki swoje wobec państwa będzie gorliwie wykonywał, a dla obrony jego gotów jest poświęcić zarówno swoje życie, jak i mienie.**

Ratujmy rodzimą kulturę wśród Polaków w Niemczech

(Zbiórka 31. III. — 7. IV.).

Ze względu na nowe zadania, **czekające** Polski Związek Zachodni, a w szczególności z uwagi na konieczność udzielenia w chwili obecnej pomocy kulturalnej Polakom w Niemczech, zachodzi potrzeba odpowiedniego zorganizowania okresu propagandy i zbiórki. Sprawę tę P. Z. Z. już podjął organizując za poparciem władz państwowych zbiórkę na terenie całej Rzplitej.

Na Pomorzu „Tydzień Propagandowy" i zbiórka odbędzie się w czasie od 31 **marca do 7 kwietnia br.**

Ministrowie Simon i Eden przybyli do Berlina

Paryż, 24. 3. (PAT). Minister **Eden** odleciał dziś o godz. 9,45 z lotniska Le Bourget do Amsterdamu, gdzie spotka się z Simonem.

Londyn, 24. 3. (PAT). Minister **Simon** odleciał do Berlina dziś o godz. 10,15.

Berlin, 24. 3. (PAT). Punktualnie o godz. 17,30 wylądował tu specjalny samolot linij lotniczych Imperjum Brytyjskiego. Pierwszy wysiadł ze samolotu minister Simon, witając się z ministrem spraw zagranicznych Neurathem, ambasadorem angielskim oraz otaczającemi ich osobami. Następnie wysiadł lord Eden. Z lotniska udali się ministrowie angielscy wprost do hotelu Adlon, gdzie tłumy publiczności zgotowały im owację.

Stanowisko Francji w sprawie zbrojeń niemieckich

Paryż 24. 3. (PAT). Do sobotniej przedwstępnej konferencji przedstawicieli trzech mocarstw w Paryżu przywiązują we francuskich kołach politycznych dużą wagę, uważając, że konferencja ta w przededniu berlińskiej wizyty sir Johna Simona ma znaczenie symboliczne, wyraża bowiem prawie we wszystkich punktach **identyczność punktów angielsko-francuskich i włoskich, opartych na umowach rzymskich i londyńskich.**

Konferencję dzisiejszą poświęcił Laval na wyłożenie tezy francuskiej, która zresztą już była raz rozwinięta w szczególności w Londynie dn. 2 lutego. Rząd francuski potwierdza, iż **nie zamierza w żadnych rokowaniach brać pod uwagę decyzji Niemiec w sprawie wprowadzenia obowiązkowej służby wojskowej i utworzenia armji, złożonej z 36 dywizyj.** Rozmowy, jakie mogą być ewentualnie związane w sprawie przewidzianych konferencyj o ograniczeniu zbrojeń wojennych, przyjmują za podstawę statut wojskowy **ustalony w traktacie wersalskim.**

Laval skorzystał ze sposobności, aby raz jeszcze wyrazić wolę Francji do zrealizowania **paktu wzajemnej pomocy w Europie wschodniej,** jak również **paktu Europy centralnej.** Rząd angielski jak zapewniają koła francuskie, stale podtrzymuje nierozdzielność propozycyj franko-angielskich z dn. 3 lutego. Na tej podstawie właśnie Simon przedsięwziął podróż do Berlina, a jego misja informacyjna nie może wiązać rządu francuskiego i włoskiego.

Spotkanie w Stresie, wyznaczone na dz. 11 kwietnia **potrwa 3 dni** i na tej naradzie przedstawiciele Anglji zapoznają Mussoliniego i Lavala z wynikami rozmów, **odbytych w stolicach europejskich.** Zakończenie nadzwyczajnej sesji Rady Ligi Narodów nastąpić może około 16 kwietnia.

Wiceguberator Banku Narodowego van Zeeland tworzy nowy rząd belgijski

Przesilenie gabinetowe spowodowało znaczny spadek waluty

Bruksela, 24. 3. (PAT). Dopiero w sobotę późnym wieczorem król Leopold **powierzył funkcję uformowania nowego rządu wicegubernatorowi Banku Narodowego van Zeeland,** który ją przyjął. Przedtem odbyły się liczne konferencje, przeprowadzone przez byłego premjera Theunisa, który opracował program gospodarczy nowego rządu. Była to niemal ostatnia chwila, gdyż przedłużający się kryzys gabinetu podważył bardzo poważnie losy franka belgijskiego.

Pokrycie złotej monety belgijskiej spadło w ciągu ostatnich 7 dni **z 64,51 proc. do 60,02 proc., a więc o 4,5 proc.** Nowy gabinet belgijski uformowany zostanie prawdopodobnie w najbliższy poniedziałek, tak aby mógł z początkiem przyszłego tygodnia stanąć przed parlamentem.

Frank belgijski uległ tymczasowo zagranicą, a zwłaszcza na giełdzie paryskiej, **dalszej deprecjacji.** W Brukseli istnieje jednak przekonanie, iż w przyszłym tygodniu po ukonstytuowaniu się rządu **frank powróci do poziomu, na jakim znajdował się poprzednio.**

Wichura powodem wypadku kolejowego

Lublin 24. 3. (PAT). Dziś w powiecie puławskim przeciągnęła niezwykle silna burza. Wicher wyrządził znaczne szkody. Na stacji kolejowej **Tadarki pod Lublinem wicher wprawił w ruch wagon, który przygniótł dwie osoby.** W stanie ciężkim przewieziono je do szpitala w Lublinie.

Sześć osób spłonęło w palącym się hotelu

Chicago, 24. 3. (PAT). W jednym z hoteli na przedmieściu Chicago wybuchł **groźny pożar,** w ciągu którego **6 osób zostało zupełnie zwęglonych.** 17 osób ciężko rannych odwieziono do szpitala, 40 udzielono pomocy na miejscu. Katastrofa wydarzyła się nad ranem **podczas zabawy.** Palące się firanki i tapety spadły na 80 bawiących się gości, którzy w panice rzucili się do wyjścia.

Katastrofalny wybuch w składach amunicji w Charbinie

Charbin, 24. 3. (PAT). Całe miasto zostało wstrząśnięte **szeregiem wybuchów,** które nastąpiły dziś rano po sobie w krótkich odstępach czasu **w składach amunicji,** znajdujących się na jednem z przedmieść. W licznych domach w promieniu 6 mil **zawaliły się sufity** i wypadły szyby z okien.

Tysiące mieszkańców ratowało się ucieczką poza linję zasięgu wybuchających pocisków. Straż ogniowa nie mogła sobie dać rady z opanowaniem sytuacji. Miejsce katastrofy otoczyło wojsko. Przyczyna nie została ustalona. Liczba ofiar w ludziach **dotychczas nie jest znana.** Wojsko usiłuje zapobiec katastrofie **w składach wielkich pocisków.**

Przy zaburzeniach w trawieniu, bólach żołądka, zgadze, wymiotach, zawrotach głowy, bólach głowy, miganiu przed oczami, poraźnieniu nerwów, bezsenności, ogólnem osłabieniu, niechęci do pracy naturalna woda gorzka **Franciszka-Józefa** pobudza do wypróżnień i ułatwia krwiobieg. Zal. przez lek.

Zaparcie. Już starzy mistrzowie sztuki lekarskiej przyznawali z uznaniem naturalnej wodzie gorzkiej **Franciszka-Józefa** zaletę, jako zasługujący na zaufanie środek czyszczący jelita.

Sport i Kultura Fizyczna

Nr. 13 — **Nasz tygodniowy Dodatek Sportowy** — **Rok VI**

Zaszczytna przegrana Legji krakowskiej

Kraków, 24. 3. (PAT). W Krakowie robotnicza Legja rozegrała mecz zapaśniczy z drużyną Sokoła z Katowic, przegrywając 15:7.

Zawody stały na wysokim poziomie. Sensacyjny przebieg miała walka w wadze półciężkiej, w której mistrz Polski Krysmalski z trudem pokonał po 11-minutowych uciążliwych zmaganiach Rauschnitza.

Nierozstrzygnięta walka obu Śląsków

Katowice, 24. 3. (PAT). W Zabrzu odbył się w niedzielę dawno oczekiwany mecz piłkarski między reprezentacjami Śląska polskiego i Śląska niemieckiego, zakończony po zaciętej walce wynikiem nierozstrzygniętym 3:3 (1:1).

Polacy byli znacznie lepsi technicznie — Niemcy bardziej zgrani. U Polaków niebyło porozumienia pomiędzy poszczególnemi linjami drużyny, w ataku każdy grał na własną rękę.

Piłka nożna

POLONJA (Bydgoszcz) — SOKÓŁ I 3:1.

W Bydgoszczy na stadjonie miejskim odbył się w niedzielę mecz piłki nożnej pomiędzy mistrzem Bydgoszczy Polonją a wicemistrzem Pomorza bydgoskim Sokołem I.

Po ambitnej walce zwyciężyła Polonja w stosunku 3:1 (2:0). Bramki strzelili dla zwycięzców Obremski, Kimmel i Schneider, dla Sokoła Brzeziński. Sędziował dobrze p. Przybysz z Bydgoszczy. Publiczności przeszło 1000 osób.

Jest to już trzeci zkolei sukces Polonji w tegorocznych rozgrywkach o mistrzostwo pomorskiej klasy A.

POLONJA (WARSZAWA) — POGOŃ (KATOWICE) 4:1 (2:0).

Warszawa, 24. 3. (PAT). W niedzielę Pogoń katowicka spotkała się z ligową Polonją, przegrywając 1:4 (0:2). Przez cały czas zaznaczyła się lekka przewaga Polonji, dla której bramki zdobyli Sowiński 2, Łańko i Puchniarz z karnego. Honorowy punkt **dla gości** był dziełem Franciniego.

Mecz piłkarski WKS Gryf — Pe-Pe-Ge 1:1

Trzeci zkolei w Toruniu mecz piłkarski o mistrzostwo pomorskiej klasy A rozegrany na Stadjonie O. K. VIII. pomiędzy zespołami W. K. S. „Gryfu" i grudziądzkim Pe-Pe-Ge zakończony został wynikiem remisowym 1:1 (0:1).

Gra naogół otwarta. Zespołowo lepiej prezentowała się drużyna grudziądzka, w której zagraniach było widać pewną nić przewodnią.

Zespół toruński pomimo bezplanowej i chaotycznej gry miał więcej okazji do zdobycia punktów, lecz na przeszkodzie stanęła przysłowiowa impotencja strzałowa. Strzelano owszem, ale strzelano obok, strzelano nad bramką, strzelano wreszcie bramkarzowi w ręce, a przeważnie nie strzelano wogóle, mimo bardzo dogodnych sytuacji.

W pierwszej połowie gra chaotyczna, czego wyrazem jest strzelona bramka w tej połowie, dla zespołu grudziądzkiego, która nie przynosi zaszczytu Nawrockiemu II. ani bramkarzowi toruńczyków. Wysiłki Gryfu, ażeby wyrównać dają wynik dopiero na 5 minut przed końcem spotkania. Gryf ma kilka okazji w tem jedną taką jak rzut karny strzelony przez Ziółkowskiego, lecz obroniony. Wyrównanie przynosi drugi rzut karny podyktowany za faul, egzekutorem jego był bramkarz (sic!) Wyczyński. Matematycznie wymierzony „szczur" pewnie utkwił w rogu bramki. Wkrótce potem gwizdek sędziego Żmudzińskiego z Bydgoszczy kończy spotkanie, które mimo dużego optymizmu, nie pozwala wróżyć „Gryfowi" sukcesów w dalszych spotkaniach.

Drużyny wystąpiły w następujących składach: Pe-Pe-Ge — Pilcek, Zieliński, Drzewuszewski, Żabiegalski, Dandelski, Kłos, Wykliński, Nawrocki R., Nawrocki Fr., Józefowicz i Szlagowski.

„Gryf" — Wyczyński, Wierzchowski, Trenk, Grenda, Zielke, Karczewski, Wierzbowski, Jeziorski, Kamiński, Ziółkowski, Zdrojewski.

Nowi mistrzowie Pomorza w boksie

Tegoroczne mistrzostwa bokserskie Pomorza odbyły się w Grudziądzu przy udziale najlepszych zawodników Pomorza. Do Grudziądza **przybyli tylko ci zawodnicy, którzy obecnie znajdują się w szczytowej formie. Na mistrzostwa Pomorza przybyło 49 zawodników. Turniej tegoroczny był naprawdę świętem pięściarstwa pomorskiego.** Wielka sala „Tivoli" **nie mogła pomieścić wszystkich ludzi żądnych wrażeń.**

Reprezentanci toruńskiego „Gryfu" Zacharek i Grabowski przyjechali z mistrzostw bez miejsca. Pierwszy przegrał przez k. o. z Biesem (Sokół Tczew). Zacharek prowadził dwie rundy a w trzeciej Bies silnym ciosem uderzył Zacharka w żołądek tak, iż ten zawodnik nie był zdolny do dalszej walki. — Grabowski został pokrzywdzony, gdyż był lepszy od swego przeciwnika Schröna Z. S. Grudz. i przegrał na punkty.

W ringu sędziował Rudolf z Torunia a funkcje sędziów punktowych sprawowali na zmianę zależnie od walczących por. Kuprowski, prof. Obst, Odyja, Taczykowski i inni.

Wyniki finału przedstawiają się następująco:

1) Waga papierowa: Noetzel (Sokół Tczew) wypunktował Szönwalda (G. K. S. Grudz.).

2) Waga musza: Stumiński (Z. S. Grudz.) poddał się w 1 rundzie Wysieckiemu (Gedanja).

3) Waga kogucia: Krzemiński (Gryf Grudz.) nokautuje w II rundzie Radowskiego (Astorja Bydg.).

4) Waga piórkowa: Borowicz (Astorja Bydg.) wypunktowuje Kowalskiego (Z. S. Grudz.).

5) Waga lekka: Sędziowie przyznali Witkowskiemu (G. K. S. Grudz.) **mimo, że lepszy** był Karasek (Astorja Bydg.).

6) Waga półśrednia: Bies (Sokół Tczew) zwyciężył Neumanna (Gedanja Gdańsk).

7) Waga średnia: Sarnowski (Gedanja Gdańsk) pokonał minimalnie Urbaniaka (Sokół Tczew).

8) Waga półciężka: Werner Gryf nokautuje w I rundzie Lukowskiego (Astorja Bydgoszcz).

Na pierwszym miejscu uplasował się **Grudziądz,** mając 3 mistrzów, Tczew i Gdańsk (Ged.) po dwóch mistrzów, a Bydgoszcz 1 mistrza. Toruń bez miejsca.

7 meczów międzypaństwowych rozegrają nasi piłkarze

Zarząd PZPN finalizuje swoje projekty międzypaństwowych spotkań naszej reprezentacji piłkarskiej.

I tak: definitywnie odbędą się spotkania: Polska — Rumunja 3 listopada w Bukareszcie, Polska Niemcy — 15 września we Wrocławiu, Polska — Belgja 1 września w Brukseli, Polska — Łotwa w Warszawie 1 lub 15 września, Polska — Austrja 12 maja w Wiedniu, Polska — Austrja 6 października w Polsce.

Godzi się nadmienić, że oba mecze z Austrją mieć będą charakter przedolimpijski, treningowy.

Z innych spotkań zagranicznych warto wspomnieć o meczu reprezentacja ligi polskiej — reprezentacja Lipska lub Saksonji w Lipsku. Termin spotkania nie jest jeszcze ustalony.

Wyścig kolarski dookoła Grudziądza

Z ramienia miejskiego Komitetu WF. i PW. sekcja kolarska Związku Strzeleckiego urządziła w dniu dzisiejszym wyścig kolarski naprzełaj dookoła Grudziądza na przestrzeni 25 km. Startowali zawodnicy m. in. z Grudziądza i Torunia. Bieg odbył się w trzech klasach: w klasie A pierwsze miejsce zajął Jamroga (Zw. Strzelecki Grudziądz) w czasie 39,27 przed Więckiem (z Bydgoszczy), w klasie B. pierwsze miejsce zajął Skorzybut, w klasie C. pierwsze miejsce zajął Krasiński.

Pełna tabela sobotniego ciągnienia loterji

I i II-gie ciągnienie

GŁOWNE WYGRANE

Zł. 100.000 na numery: 561 125854

Zł. 5.000 na n-ry: 36393 155424

Po Zł. 2.000 na n-ry: 43181 55868

Zł. 1.000 na n-ry: 7864 112528 130596 181979

Zł. 500 na n-ry: 20414 49793 83191 91776 128358

Zł. 400 na n-ry: 12906 63894 67758 92518 124888 125148 146920

Po Zł. 250 na n-ry: 1358 5080 14279 24793 44499 55322 73667 92213 94457 102769 112607 128661 131869 137535 147256 151878 162100 176688

Po Zł. 200 na n-ry: 44879 54448 55674 72223 92496 95341 97356 103360 108452 109802 114362 114430 116424 121435 124280 136028 141319 141951 143599 153034 158867 160287 163169 176988 178832 179935 180076

:)✻(:

Wygrane po Zł. 150.—

26 269 1041 2110 461 546 72 683 827 3037 83 908 5257 417 679 770 816 980 6112 36 389 7052 408 8370 578 857 9214 25 608 971

10242 63 349 11153 600 965 12043 267 419 557 994 14135 237 457 595 874 15250 499 16545 666 817 23 901 17021 193 311 18352 646 19076 191 235 353 486

20518 872 21893 22245 305 674 23510 672 892 24206 835 36 25601 26020 135 723 901 28401 920 29469 592

31224 360 434 579 671 32273 554 916 33139 76 705 981 34094 971 36314 608 886 37493 707 940 38113 391 474 670 39530 873

40354 41256 402 935 42471 712 44009 454 792 936 83 45317 635 70 717 800 23 47042 150 48149 225 808 49015 78 356 446 677

50659 51448 520 701 820 52041 246 909 53115 18 622 54035 87 406 902 55934 56152 431 89 57689 58134 615 803 59248 601 725 806

60070 541 634 806 65 909 72 61839 62132 64 425 32 606 63148 732 805 64420 65647 60 964 81 66032 131 604 861 67486 934 68028 144 386 91 554 677 69588 796 901

70016 309 38 559 607 19 879 902 44 71552 733 72180 763 893 915 82 73084 242 426 633 853 967 85 74024 374 479 98 75101 267 84 763 851

76620 77068 101 651 68 78059 134 899 865 79868 984

80118 238 636 834 81130 82756 832 951 83106 294 530 35 628 84234 85089 485 951 86105 87508 66 88341 590 89532 721

90055 466 91134 231 92480 506 40 832 971 93434 94607 95219 395 491 96175 85 493 916 97427 664 98579 99016 236 71 361 837

101172 298 529 775 102403 518 707 103227 334 958 104013 84 568 861 106100 96 490 526 92 107157 108055 78 789 109002

110073 109 574 111260 399 521 77 112094 228 67 410 530 606 113827 29 114006 460 643 51 115493 798 116103 475 574 789 117225 871 993 118315 681 889 119535 997

120541 65 76 86 873 121270 332 601 122075 174 123016 177 247 649 57 80 745 855 938 55 124151 365 643 748 89 125404 600 804 126789 127016 428 671 793 818 128546 838 129160 443 773

130461 731 131089 149 505 727 132012 134 255 316 925 133229 457 875 955 134423 135128 750 136083 138 238 93 400 137756 809 138417 770 139416

140323 38 737 141401 754 142061 419 982 143118 144254 852 145267 424 16522 147180 749 970 148660 61 149388 605 854

150036 375 530 953 151209 825 152352 531 902 153045 101 755 868 154096 155063 91 232 588 709 933 40 156719 845 157464 754 158514 159238 44

160140 264 89 364 426 51 720 899 161835 968 162215 517 635 164071 763 165110 387 413 16 548 166314 17 609 763 167167 424 529 806 168493 840 169365 450

170093 349 469 580 760 72 897 943 171032 203 498 545 652 62 172455 535 75 705 173595 174027 52 303 19 563 74 734 175630 998 176253 457 593 626 766 956 177302 542 665 718 178038 42 407 54 862 179097 145 913

180667 181657 182024 478 958 183068 334 94 498 624 184319 417 564 921

Wygrane po Zł. 50.—

44 384 400 794 1814 61 958 2107 315 466 96 695 942 3700 4441 685 700 855 947 79 5039 159 946 6231 91 496 784 7121 335 42 488 803 8068 107 35 328 9031 231 36 318

10090 391 11345 12153 451 13289 442 706 39 895 14746 817 15544 90 896 949 16058 363 729 82 920 17477 571 863 18109 571 810 19883 918 35

20001 126 411 786 21272 755 952 76 22113 703 23204 350 24518 673 755 871 25346 589 664 917 88 26213 80 355 615 27075 286 546 685 812 28401 914 29317

30000 318 632 31024 328 533 617 749 32458 635 64 818 33119 644 34145 57 310 496 35004 452 36178 386 37129 282 430 765 82 973 39535 42 785 850

40016 204 41228 489 42213 786 43067 233 638 73 963 44254 556 600 45085 710 975 46080 487 519 897 47362 463 69 938 48045 357 496 506 851 73 49031 169 245 377 604 771 879

50121 420 745 51491 740 876 997 52050 60 178 330 63 413 531 93 613 816 53273 863 54002 124 61 203 572 708 71 55389 95 685 56348 738 57058 86 714 85 58240 302 530 33 50 750 875 59270 304 18 732 879 963

60529 788 859 81 957 61964 62181 90 63405 20 58 518 730 55 76 64029 111 285 87 371 460 655 765 80 881 65280 499 518 782 66258 529 671 828 67100 942 68560 69297 376 848

70208 345 619 829 919 71656 71 92 706 993 72546 699 955 73401 59 903 74143 432 506 9 75752 820 982

76126 501 40 77154 72 461 573 76 716 858 78188 913 79057

80133 551 60 708 37 81504 757 82051 128 74 638 83090 590 640 811 84115 287 390 453 73 85013 553 607 86075 84 343 994 87695 749 88081 138 356 444 75 86 750 73 89336 452 730 93

91213 503 627 818 906 92073 233 615 93047 261 354 703 94068 111 546 800 923 95643 796 96907 97253 510 98078 208 419 683 874 99079 183 843 61

100021 137 46 831 101215 42 490 643 919 103568 890 104360 485 741 105138 84 430 526 106251 461 107068 103 488 108667 760 109161 585 762 887

110127 542 777 847 111667 758 860 112491 113003 684 845 964 114014 27 47 135 90 529 89 774 115011 272 482 116089 630 117118 206 430 838 118517 806 949 119010 110 404 657

120126 44 972 121056 80 106 52 223 480 944 122126 84 579 699 800 85 123390 455 124055 175 86 384 840 962 125131 881 126093 104 211 46 455 679 770 802 127282 806 51 128265 594 959 129128 293 349

130437 131088 441 561 132357 450 672 133261 601 2 879 919 134216 331 437 73 639 707 135083 392 422 788 136092 170 402 976 137010 415 860 990 138010 148 383 603 820 960 96 99 139003 183 450 83 554 90 656

140031 151 263 989 141004 157 270 547 896 142202 8 569 604 792 871 89 143039 175 425 144001 255 316 844 929 75 145167 418 815 29 146178 202 671 80 996 147541 148237 775 149052 858 962

150008 126 232 705 857 905 151644 153254 99 554 612 23 65 843 154358 65 618 789 155178 82 430 515 862 156029 71 696 715 53 812 157297 335 158105 477 586 93 650 159320 577

160103 257 161021 162069 528 775 163095 293 540 80 164228 322 421 98 958 165504 166006 30 404 167092 117 237 338 409 939 168234 411 50 723 821 913 169897

170104 468 876 171077 770 73 954 173123 631 729 174288 329 607 909 175157 485 539 176082 169 582 643 846 177218 957 178014 89 105 97 466 72 564 734 930 179031

180768 916 59 182224 469 848 183841 184108 786 906

II-gie ciągnienie

Wygrane po Zł. 150.—

790 1154 2469 557 886 3483 4412 5049 6342 632 7578 8314 9000 516 10514 755 11625 880 12660 16183 17405 19150

22489 25158 794 29406 868

30020 238 32357 34635 35268 36807 37555 38288 39290

41485 42750 43109 253 44713 46297 47878 48958 49499

51090 52192 718 53281 54459 55063 227 853 56503 57814 58867

60602 61024 138 585 62187 65389 622 69572

70148 73334 822 74700

76626 77378 704 78002 172 79281 872

80697 81155 83853 85271 86187 87685 705 88378 733 820 908 89008 379

90784 94503 95903 97328 98070 99622 80 871

100154 101316 107326 108466 109523 110152 392 863 113020 481 732 62 114812 115138 316 117112 118337

120003 123028 124467 718 127482 128525 889 129280 495

130070 563 97 829 131748 132176 288 133147 134119 474 135559 136519 734 77 137196 582 138481 673 931 139486 824

140879 143530 144283 146937 147619 148315 441 149970

151269 153322 752 846 154603 781 155434 156198 889 158434

161017 162122 872 163434 804 165245 436 763 166735 158718 169400 795

170254 172073 175022 425 698 176386 177079 186 178107 85 280

180102 181433 182100 86 760 183398 483

Wygrane po Zł. 50.—

63 1057 93 2862 936 3466 4056 262 5131 6595 809 7648 8024 150 363

11429 65 569 13124 271 565 867 14377 407 842 15148 904 16674 17492 730 18399 640 923 19613 772

20446 585 926 22947 23131 43 74 481 738 25712 888 26363 614 707 27616 90 29229

31120 409 33281 326 641 34611 35049

40513 93 772 41198 305 832 42024 336 794 43423 45352 453 524 46466 610 48598 49440

50028 450 976 51661 813 54072 400 55462 57167 718 58453 77 953

60753 61243 317 586 857 62080 64239 431 898 65046 342 66799 67174 68415 69312 557 895

70795 71060 72220 338 74886 75116 372

76383 941 77695 79187 324

80259 654 728 81687 724 82401 884 84692 85719 86623 87236 388 88197

90468 875 945 91048 320 569 93438 94259 74 650 96949 97460 821 98806 927 54 99387

100064 885 101886 103225 106059 74 147 107284 671 108070 761 109255

110296 689 112070 114770 115526 706 116498 117372 118946 119288 498 977

120129 348 79 410 702 121253 615 84 122229 507 884 123280 124826 125146 313 126499 688 127339 93 128067 129708 60

130991 132263 486 133613 134260 334 459 791 136292 641 990 137414 804 138190

142173 805 143941 65 144081 287 146069 236 487 515 147990 148614 747 806 149091 755

150331 151835 992 153456 715 155718 156076 157215 388 158706 159827

160005 147 973 161196 162070 161 163171 417 713 827 34 963 164144 233 565 165207 166565 167396 454 73 169332 505 762

170621 171003 27 315 172596 173717 935 174157 947 175476 578 834 176729 177072 178119 179105 273 536

180553 181847 182077 687 779 183153 184663

IV-te ciągnienie

GŁOWNE WYGRANE

Zł. 50.000 na nr. 149701.

Zł. 5.000 na nr. 46414.

Zł. 2.000 na n-ry: 99182 173636.

Zł. 1.000 na nr. 105256.

Zł. 400 na n-ry: 243 1000 8588 20237 57218 55488 105335 107596 112181

Zł. 500 na n-ry: 9572 111040. 118280 132282.

Zł. 250 na n-ry: 7675 55576 61570 74001 80703 84158 105205 114988 119983 126616 131456 136460 137738 166054 181755 182093.

Zł. 200 na n-ry: 2728 11216 21417 21541 37298 39261 45532 47217 50593 73030 76094 93882 98979 99694 109280 121271 128851 134827 144589 159888 161995 176493.

Wygrane po Zł. 150.—

473 652 904 1817 961 4725 5585 6564 7044 686 8828 9454 725 94 10031 11754 12300 13302 30 81 15125 16328 39 894 18261 19256 20719 22610 85 715 825 23371 24003 889 25069 455 68 27459 29043 108 29801 961 30010 161 302 600 31796 34393 35296 684 846 36192 460 910 37384 571

39355 40714 942 41080 261 865 42075 43063 431 730 44321 49 599 46388 48637 51927 52345 53957 54076 204 388 861 56199 953 57841 58123 951 61302 62026 63705 947 64557 721 65157 673 66945 67402 554 69760 852 942 70160 71059 72443 47 925 73786 74228 446 75772 998

76999 79111 217 21 885 963 80302 81508 82083 341 84 990 83072 93 84004 502 85885 86209 87333 682 735 88665 741 89892 91065 166 364 545 700 11 92368 811 94070 96483 718 975 98217 894 100954 103016 151 104300 68 706 105039 453 106013 579 716 879 107107 109733 110140 234 387 740 111642 854 942 112171 591 113149 286 405 582 873 83

114461 115735 838 116264 117195 118390 96 119571 121567 122478 123648 124230 315 125112 126300 517 611 127119 30 511 620 882 128197 129095 327 131943 133320 134199 135600 136274 76 494 876 137490 734 138325 139586 652 140026 281 976 141815 995 142181 143443 144322 490 732 145754 146535 148208 150054 405 863 938 151411 521.

152545 52 153194 154010 155047 259 64 156840 157414 158743 159178 313 541 68 160430 872 162428 620 163738 165356 166043 359 932 167000 168464 169823 170221 89 664 912 171191 848 172305 448 954 173021 119 174029 193 699 176129 487 177055 313 511 647 178687 179146 874 180150 181029 492 182446 183139 596 184272 91 1

Wygrane po Zł. 50.—

403 535 2063 508 3004 653 4140 392 450 518 90 645 960 5179 254 6391 420 758 982 7017 126 8172 9272 11512 893 13169 73 888 14981 16453 506 18853 19331 932 20647 875 21210 501 22708 23309 54 975 24307 765 961 25547 645 26136 319 28043 29465 973 30103 451 907 32850 35646 711 840 36103 79 325 37027 83 519 690 902

38058 543 900 39003 40153 399 41805 77 42613 43241 422 641 44154 46293 489 48273 95 361 49350 505 85 50681 746 884 51389 749 922 89 52642 53080 54011 133 606 849 55023 705 56053 664 57016 21 212 25 417 58059 228 37 496 59064 284 736 60190 285 699 843 945

61714 62206 683 730 63536 704 944 64037 312 57 410 66160 447 67247 68158 69002 865 75 70106 523 71890 72196 278 564 653 98 884 73183 270 89 315 405 578 819 74328 402

76419 947 77015 74 78509 79179 84 389

80326 408 59 573 635 81014 34 128 867 82131 83838 84512 882 85949 86171 283 345 83 736 87399 88312 492 809

90540 637 91085 92179 849 93288 516 884 94050 516 95266 454 95 523 64 87 96323 408 910 69 97114 649 99746 66

100071 456 553 657 101323 616 102200 103224 432 742 104805 34 943 105677 842 106758 107871 108017 786 854

110608 17 51 111171 472 820 112013 113201 370 467 693

114137 478 679 115345 97 535 119338 99 514 680 120019 121016 122292 310 639 123500 615 65 125812 126419 730 127058 354 640 128650 129228 747 130027 96 614 795 131950 132025 74 175 133222 709 134424 136149 137372 138100 139664 140011 21 362 477 531 79 141469 626 142395 143949 144496 145273 146526 645 147190 987 149896 150655 718 151172 90 674.

152362 859 153974 154173 271 347 155271 342 581 91 941 156099 850 157054 634 916 158072 609 981 159846

160243 96 757 167328 628 40 884 162108 163400 890 164394 620 165216 166266 410 167119 576 855 168157 623 918 45 169605

170042 215 457 704 953 171804 172199 566 173159 777 921 38 174156 233 175661 176493 177660 980 179934 180167 994 181398 645 182012 34 824 184513 720 874

Wiadomości gospodarcze

Krajowe

POLSKA LOKOMOTYWA DLA KOLEI CHIŃSKICH.

Prasa poznańska donosi, że Spółka Akcyjna Cegielski w Poznaniu buduje lokomotywę dla chińskiego towarzystwa „Kiang nan Railway Limited" w Szanghaju. Lokomotywa ta ma być gotowa w sierpniu br. Ma ona ważyć 54 tys. kg., a mierzyć będzie 8,85 m. długości. Obecnie przygotowywane są części składowe, a z początkiem czerwca fabryka przystąpi do montażu. Po wykończeniu lokotywa wysłana będzie na szynach do Hamburga, a stamtąd okrętem do Szanghaju.

NASZ HANDEL Z SOWIETAMI.

Rok ubiegły przyniósł znaczny spadek eksportu polskiego do ZSRR, spowodowanego poważną redukcją zamówień na wyroby hutnictwa żelaznego ze względu na coraz większą samowystarczalność Rosji Sowieckiej w tej dziedzinie. Natomiast import z ZSRR do Polski utrzymał się w roku 1934 mniej więcej na poziomie poprzedniego roku.

Wywieziono z Polski do Rosji w r. 1934 ogółem 74.053.531 kg na sumę 25.476.557 zł, wobec 219.674.000 kg wartości 59.945.000 zł w roku 1933, a przywieziono z Rosji do Polski 120.629.892 kg wartości 17.740.211 zł, gdy w roku 1933 — 164.534.000 kg na sumę 17.697.000 zł.

Zagraniczne

NOWA POŻYCZKA WEWNĘTRZNA W AUSTRJI.

Minister finansów dr. Buresch oświadczył ostatnio na posiedzeniu Dolno-Austrjackiej Centrali Kas Rolniczych, że zaraz po Wielkanocy nastąpi emisja zapowiedzianej od dłuższego już czasu wewnętrznej pożyczki w wysokości 100 milj. szylingów. Wpływy z tej pożyczki użyte będą na finansowanie akcji dostarczenia pracy.

OBROTY TOWAROWE POLSKO-FRANCUSKIE MALEJĄ.

Ostatnio ogłoszone zostały dane statystyczne, dotyczące obrotów towarowych Francji z poszczególnemi państwami w r. 1934. Według tych danych, przywóz towarów polskich do Francji obniżył się w ciągu 1934 r. w porównaniu z 1935 r. bardzo poważnie, mianowicie z 206,9 milj. franków do 175,6 milj. fr. Jednocześnie eksport towarów francuskich do Polski wykazał pewne zmniejszenie, mianowicie z 172,7 milj. do 158,9 milj. franków.

10.000 zł padło w „Uśmiechu Fortuny"

Zaledwie rozpoczęło się ciągnienie klasy 2-ej, a już znów większa wygrana 10.000 zł padła w tutejszej najszczęśliwszej kolekturze „Uśmiech Fortuny" na nr. **116.072.**

Jak nas informują, tym razem Fortuna uśmiechnęła się dwom wytrwałym graczom kolektury „Uśmiech Fortuny", którzy powyższy numer losu grają już od kilku loteryj. 2688

USTAWA KON

I. RZECZPOSPOLITA POLSKA.

ART 1.

1) Państwo Polskie jest wspólnem dobrem wszystkich obywateli.

2) Wskrzeszone walką i ofiarą najlepszych synów, ma być przekazywane w spadku dziejowym z pokolenia w pokolenie.

3) Każde pokolenie obowiązane jest wysiłkiem własnym wzmóc siłę i powagę Państwa.

4) Za spełnienie tego obowiązku odpowiada przed potomnością swoim honorem i swojem imieniem.

ART. 2.

1) Na czele Państwa stoi Prezydent Rzeczypospolitej.

2) Na Nim spoczywa odpowiedzialność wobec Boga i historji za losy Państwa.

3) Jego obowiązkiem naczelnym jest troska o dobro Państwa, gotowość obronna i stanowisko wśród narodów świata.

4) W Jego osobie skupia się jednolita i niepodzielna władza państwowa.

ART. 3.

1) Organami Państwa pozostającemi pod zwierzchnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej, są: Rząd, Sejm, Senat, Siły Zbrojne, Sądy, Kontrola Państwowa.

2) Ich zadaniem naczelnem jest służenie Rzeczypospolitej.

ART. 4.

1) W ramach Państwa i w oparciu o nie kształtuje się życie społeczeństwa.

2) Państwo zapewnia mu swobodny rozwój, a gdy tego dobro powszechne wymaga, nadaje mu kierunek lub normuje jego warunki.

3) Państwo powoła samorząd terytorjalny i gospodarczy do udziału w wykonywaniu zadań życia zbiorowego.

ART. 5.

1) Twórczość jednostki jest dźwignią życia zbiorowego.

2) Państwo zapewnia obywatelom możność rozwoju ich wartości osobistych oraz wolność sumienia, słowa i zrzeszeń.

3) Granicą tych wolności jest dobro powszechne.

ART. 6.

Obywatele winni są Państwu wierność oraz rzetelne spełniane nakładanych przez nie obowiązków.

ART. 7.

1) Wartością wysiłku i zasług obywatela na rzecz dobra powszechnego mierzone będą jego uprawnienia do wpływania na sprawy publiczne.

2) Ani pochodzenie, ani wyznanie, ani płeć, ani narodowość nie mogą być powodem ograniczenia tych uprawnień.

ART. 8.

1) Praca jest podstawą rozwoju i potęgi Rzeczypospolitej.

2) Państwo roztacza opiekę nad pracą i sprawuje nadzór nad jej warunkami.

ART. 9.

Państwo dąży do zespolenia wszystkich obywateli w harmonijnem współdziałaniu na rzecz dobra powszechnego.

ART. 10.

1) Żadne działanie nie może stanąć w sprzeczności z celami Państwa, wyrażonemi w jego prawach.

2) W razie oporu Państwo stosuje środki przymusu.

II. PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ.

ART. 11.

Prezydent Rzeczypospolitej, jako czynnik nadrzędny w Państwie, harmonizuje działania naczelnych organów państwowych.

ART. 12.

Prezydent Rzeczypospolitej: a) mianuje według swego uznania Prezesa Rady Ministrów, a na jego wniosek mianuje Ministrów; b) zwołuje i rozwiązuje Sejm i Senat; c) zarządza otwarcie, odroczenie i zamknięcie sesji Sejmu i Senatu; d) jest Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych; e) reprezentuje Państwo nazewnątrz, przyjmuje przedstawicieli państw obcych i wysyła przedstawicieli Państwa Polskiego; f) stanowi o wojnie i pokoju; g) zawiera i ratyfikuje umowy z innemi państwami; h) obsadza urzędy państwowe, Jemu zastrzeżone.

ART. 13

1) Prezydent Rzeczypospolitej korzysta z uprawnień osobistych, stanowiących Jego prerogatywy.

2) Do prerogatyw tych należy: a) wskazywanie jednego z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej i zarządzanie głosowania powszechnego; b) wyznaczanie na czas wojny następcy Prezydenta Rzeczypospolitej; c) mianowanie i odwoływanie Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli; d) mianowanie i zwalnianie Naczelnego Wodza i Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych; e) powoływanie sędziów Trybunału Stanu; f) powoływanie senatorów, piastujących mandat z wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej; g) mianowanie i zwalnianie Szefa i urzędników Kancelarji Cywilnej; h) rozwiązywanie Sejmu i Senatu przed upływem kadencji; i) oddawanie członków Rządu pod sąd Trybunału Stanu; j) stosowanie prawa łaski.

ART. 14.

1) Akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej wymagają do swej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów i właściwego Ministra.

2) Akty urzędowe, wypływające z prerogatyw Prezydenta Rzeczypospolitej, nie wymagają kontrasygnaty.

ART. 15.

1) Prezydent Rzeczypospolitej za swe akty urzędowe nie jest odpowiedzialny.

2) Za czyny, niezwiązane ze sprawowaniem urzędu, Prezydent Rzeczypospolitej nie może być pociągnięty do odpowiedzialności w okresie urzędowania.

ART. 16.

1) Wybór Prezydenta Rzeczypospolitej odbywa się w sposób następujący:

2) Kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej wybiera Zgromadzenie Elektorów.

3) Ustępującemu Prezydentowi Rzeczypospolitej służy prawo wskazania innego kandydata.

4) Jeżeli ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej z tego uprawnienia skorzysta, wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej dokonają obywatele w głosowaniu powszechnem z pomiędzy dwóch kandydatów: Zgromadzenia Elektorów i ustępującego Prezydenta Rzeczypospolitej.

5) Jeżeli ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej oświadczy, że nie zamierza skorzystać z prawa wskazania kandydata, albo w ciągu siedmiu dni od dokonanego przez Zgromadzenie Elektorów wyboru nie wskaże innego kandydata i nie zarządzi głosowania powszechnego — kandydat Zgromadzenia Elektorów uznany będzie za obranego na Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 17.

1) Zgromadzenie Elektorów składa się z Marszałka Senatu, jako przewodniczącego, Marszałka Sejmu, jako jego zastępcy, z Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych oraz z 75 elektorów, wybranych z pośród obywateli najgodniejszych w 2/3 przez Sejm i w 1/3 przez Senat.

2) Mandaty elektorów wygasają z mocy samego prawa w dniu objęcia urzędu przez nowobranego Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 18.

1) Zgromadzenie Elektorów zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej najpóźniej na piętnasty dzień przed upływem swego urzędowania.

2) Na trzy dni przed terminem Zgromadzenia, Sejm i Senat zbiorą się każdy zosobna, na zaproszenie swych Marszałków, celem dokonania wyboru elektorów.

3) Jeżeli Sejm i Senat są rozwiązane, a wynik wyborów do Izb Ustawodawczych w nowym składzie nie jest jeszcze ogłoszony — wyboru elektorów dokonają posłowie i senatorowie, wchodzący w skład poprzedniego Sejmu i Senatu.

ART. 19.

1) Prezydent Rzeczypospolitej składa przed objęciem urzędu przysięgę treści następującej:

Świadom odpowiedzialności wobec Boga i historji za losy Państwa, przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej Jedynemu, na urzędzie Prezydenta Rzeczypospolitej: praw zwierzchniczych Państwa bronić, jego godności strzec, ustawę konstytucyjną stosować, względem wszystkich obywateli równą kierować się sprawiedliwością, zło i niebezpieczeństwo od Państwa odwracać, a troskę o Jego dobro za naczelny poczytywać sobie obowiązek. Tak mi dopomóż Bóg i Święta Syna Jego Męka. Amen.

2) Akt złożenia przysięgi stwierdzają podpisem: nowoobrany Prezydent Rzeczypospolitej oraz osoby urzędowe, obecne przy zaprzysiężeniu.

ART. 20.

1) Okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej trwa lat siedem, licząc od dnia objęcia urzędu.

2) Okres ten przedłuża się o czas niezbędny do ukończenia postępowania wyborczego w przypadku, gdy dla dokonania wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej będzie zarządzone głosowanie powszechne.

ART. 21.

Jeżeli przed upływem siedmioletniego okresu urzędowania nastąpi zgon Prezydenta Rzeczypospolitej albo Prezydent zrzeknie się urzędu — Marszałek Senatu zwoła niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów celem wskazania przez nie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej, a w razie wskazania ze swej strony innego kandydata zarządzi głosowanie powszechne.

ART. 22.

1) Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może trwale sprawować urzędu, Marszałek Senatu zwoła połączone Izby Ustawodawcze celem rozstrzygnięcia, czy urząd Prezydenta należy uznać za opróżniony.

2) Uchwała, uznająca urząd za opróżniony, zapada większością 3/5 ustawowej liczby członków Izb Połączonych.

3) W przypadku powzięcia powyższej uchwały, Marszałek Senatu zwoła niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów.

ART. 23.

W czasie, gdy urząd Prezydenta Rzeczypospolitej jest opróżniony, funkcje Prezydenta sprawuje zastępczo Marszałek Senatu, a gdyby Senat był rozwiązany — Marszałek rozwiązanego Senatu; korzysta on wówczas ze wszystkich uprawnień z urzędem Prezydenta Rzeczypospolitej związanych.

ART. 24.

1) W razie wojny okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej przedłuża się do upływu trzech miesięcy od zawarcia pokoju; Prezydent Rzeczypospolitej osobnym aktem, ogłoszonym w gazecie rządowej, wyznaczy wówczas swego następcę na wypadek opróżnienia się urzędu przed zawarciem pokoju.

2) W razie objęcia przez następcę urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej, okres jego urzędowania trwa do upływu trzech miesięcy od zawarcia pokoju.

III. RZĄD.

ART. 25.

1) Rząd kieruje sprawami Państwa, niezastrzeżonemi innym organom władzy.

2) Rząd składa się z Prezesa Rady Ministrów i Ministrów.

3) Prezes Rady Ministrów reprezentuje Rząd, kieruje jego pracami oraz ustala ogólne zasady polityki państwowej.

4) Ministrowie kierują poszczególnemi działami administracji państwowej albo spełniają poruczone im zadania szczególne.

5) Organizację Rządu, a w szczególności zakres działania Prezesa Rady Ministrów, Rady Ministrów i Ministrów — określi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 26.

Ministrowie dla rozstrzygania spraw, wymagających uchwały wszystkich członków Rządu, tworzą Radę Ministrów pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów.

ART. 27.

1) Prezes Rady Ministrów, Rada Ministrów i Ministrowie mają prawo wydawać rozporządzenia celem wykonania aktów ustawodawczych i z powołaniem się na nie.

2) Rozporządzenia te nie mogą stać w sprzeczności z aktami ustawodawczemi i będą ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

ART. 28.

Prezes Rady Ministrów i Ministrowie są odpowiedzialni politycznie przed Prezydentem Rzeczypospolitej i mogą być przez Niego w każdym czasie odwołani.

ART. 29.

1) Sejm, w wykonaniu prawa kontroli parlamentarnej nad działalnością Rządu, może zażądać ustąpienia Rządu lub Ministra.

2) Wniosek taki może być zgłoszony tylko podczas sesji zwyczajnej, a głosowanie nad nim nie może się odbyć na posiedzeniu, podczas którego został zgłoszony.

3) Jeżeli za wnioskiem wypowie się Sejm zwykłą większością głosów, a Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzech dni nie odwoła Rządu lub Ministra ani też Izb Ustawodaczych nie rozwiąże — wniosek będzie rozpatrzony przez Senat na najbliższem posiedzeniu.

4) Jeżeli Senat wypowie się za wnioskiem, uchwalonym przez Sejm, Prezydent Rzeczypospolitej odwoła Rząd lub Ministra, chyba, że rozwiąże Sejm i Senat.

ART 30.

1) Niezależnie od odpowiedzialności politycznej przed Prezydentem Rzeczypospolitej i parlamentarnej przed Sejmem, Prezes Rady Ministrów i Ministrowie ponoszą odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu za umyślne naruszenie Konstytucji lub innego aktu ustawodawczego, dokonane w związku z urzędowaniem.

2) Prawo pociągania Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej służy Prezydentowi Rzeczypospolitej, a także Sejmowi i Senatowi w Izbach Połączonych.

3) Uchwała Izb Połączonych, oddająca Prezesa Rady Ministrów lub Ministra pod sąd Trybunału Stanu, zapada większością 3/5 głosów przy obecności conajmniej połowy ustawowej liczby członków Izb Połączonych.

IV. SEJM.

ART. 31.

1) Sejm sprawuje funkcje ustawodawcze i kontrolę nad działalnością Rządu; nadto do Sejmu należy ustalanie budżetu i nakładanie ciężarów na obywateli.

2) Kontrola nad działalnością Rządu wyraża się w prawie Sejmu: a) żądanie ustąpienia Rządu lub Ministra; b) pociągania wespół z Senatem Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej; c) interpelowania Rządu; d) zatwierdzania corocznie zamknięć rachunków państwowych i udzielania Rządowi absolutorjum; e) udziału w wykonywaniu kontroli nad długami Państwa.

3) Funkcje rządzenia Państwem nie należą do Sejmu.

ART. 32.

1) Sejm składa się z posłów, wybranych w głosowaniu powszechnem, tajnem, równem i bezpośredniem.

2) Kadencja Sejmu trwa lat pięć, licząc od dnia zwołania.

3) Rozwiązanie Sejmu przed upływem kadencji wymaga wskazania powodu.

4) Nowe wybory zarządza Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzydziestu dni od rozwiązania Sejmu.

5) Głosowanie odbędzie się nie później, niż sześćdziesiątego dnia po zarządzeniu wyborów.

6) W głosowaniu nie biorą udziału wojskowi, należący do zmobilizowanej części wojska lub marynarki wojennej.

ART. 33.

1) Prawo wybierania ma każdy obywatel bez różnicy płci, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 24 oraz korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich.

2) Prawo wybieralności ma każdy obywatel, mający prawo wybierania, jeżeli ukończył lat 30.

3) Ordynacja wyborcza do Sejmu ustali podział Państwa na okręgi wyborcze, określi liczbę posłów, unormuje postępowanie wyborcze, tudzież oznaczy kategorje osób, pozbawionych prawa wybierania i wybieralności z braku dostatecznych przymiotów moralnych lub umysłowych.

ART. 34.

1) Sejm wybiera ze swego grona Marszałka na okres kadencji.

2) Do czasu ukonstytuowania się następnego Sejmu, Marszałek zachowuje uprawnienia, służące mu przy wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 35.

1) Sejm będzie zwołany na pierwsze posiedzenie w nowej kadencji nie później niż trzydziestego dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów do Izb Ustawodawczych.

2) Sesja zwyczajna Sejmu będzie otwarta corocznie najpóźniej w listopadzie i nie może być zamknięta przed upływem czterech miesięcy, chyba że budżet będzie uchwalony w terminie wcześniejszym.

3) Sesja zwyczajna może być odroczona na dni trzydzieści.

4) Odroczenie na okres dłuższy lub ponowienie odroczenia wymaga zgody Sejmu.

5) Okresu przerwy, spowodowanej odroczeniem sesji, nie wlicza się do biegu terminów, przepisanych Konstytucją dla czynności Sejmu.

ART. 36.

1) Prezydent Rzeczypospolitej według swego uznania może w każdym czasie zarządzić otwarcie sesji nadzwyczajnej Sejmu, a uczyni to w ciągu dni trzydziestu na wniosek conajmniej połowy ustawowej liczby posłów.

2) Podczas sesji nadzwyczajnej przedmiotem obrad Sejmu mogą być wyłącznie sprawy, wymienione w zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej albo we wniosku o otwarcie takiej sesji, zgłoszonym przez posłów, oraz sprawy, których załatwienia na najbliższej sesji wymagają ustawy lub regulamin, albo które Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Rady Ministrów lub Marszałka Sejmu uzna za nagłe.

ART. 37.

Uchwały Sejmu zapadają zwykłą większością głosów przy obecności conajmniej 1/3 ustawowej liczby posłów, jeżeli Konstytucja inaczej nie stanowi.

ART. 38.

1) Posiedzenia Sejmu są jawne.

2) Sejm może uchwalić tajność obrad.

3) Protokół i stenogram, wydawany z polecenia Marszałka, są wyłącznem stwierdzeniem przebiegu obrad Sejmu.

4) Nikogo nie można pociągać do odpowiedzialności za ogłaszanie i rozpowszechnianie sprawozdań z jawnych obrad Sejmu, jeżeli odtwarzają one w pełni i ściśle przebieg tych obrad.

ART. 39.

1) Posłowie składają przed objęciem mandatu ślubowanie treści następującej:

Świadom obowiązku wierności wobec Państwa Polskiego, ślubuję uroczyście i zaręczam honorem, jako poseł na Sejm Rzeczypospolitej, w pracy na rzecz dobra Państwa nie ustawać, a troskę o jego godność, zwartość i moc za pierwsze mieć sobie przykazanie.

2) Odmowa ślubowania lub ślubowanie z zastrzeżeniem równoznaczne jest z nieprzyjęciem mandatu.

ART. 40.

Posłowie otrzymują djety i mają prawo do bezpłatnego korzystania z państwowych środków komunikacji w granicach Państwa.

ART. 41.

1) Posłowie korzystają tylko z takich rękojmi nietykalności, jakich wymaga ich uczestnictwo w pracach Sejmu.

2) Za treść wygłoszonych w Sejmie przemówień lub zgłoszonych wniosków i interpelacyj oraz za niewłaściwe zachowanie się podczas obrad — posłowie odpowiadają tylko przed Sejmem.

3) Jednakże za wystąpienie sprzeczne z obowiązkiem wierności wobec Państwa Polskiego albo zawierające znamiona przestępstwa, ściganego z urzędu, — poseł może być uchwałą Sejmu albo na żądanie Marszałka Sejmu lub Ministra Sprawiedliwości oddany pod sąd Trybunału Stanu i orzeczeniem tego Trybunału pozbawiony mandatu poselskiego.

4) Za naruszenie praw osoby trzeciej podczas obrad Sejmu poseł może być pocią-

STYTUCYJNA

gnięty do odpowiedzialności sądowej tylko za zezwoleniem Sejmu.

ART. 42.

1) Posłowie odpowiadają za działalność, nie związaną z uczestnictwem w pracach Sejmu, narówni z innymi obywatelami.

2) Jednakże karne postępowanie sądowe lub administracyjne a także postępowanie dyscyplinarne, wszczęte przeciw posłowi przed lub po uzyskaniu mandatu, należy na żądanie Sejmu zawiesić do wygaśnięcia mandatu.

3) Przedawnienie nie biegnie w czasie zawieszenia postępowania karnego lub dyscyplinarnego.

4) Poseł, zatrzymany w czasie trwania sesji nie z nakazu sądu, — będzie na żądanie Marszałka Sejmu niezwłocznie wypuszczony na wolność.

ART. 43.

1) Poseł nie może sprawować mandatu senatorskiego.

2) Ustawa oznaczy urzędy i stanowiska, których przyjęcie pociąga za sobą utratę mandatu poselskiego.

3) Posłowi nie wolno wykonywać czynności, nie dających się pogodzić ze sprawowaniem mandatu, pod skutkami określonemi w ustawie.

ART. 44.

1) Posłowi nie wolno na swoje, ani na obce imię, ani też w imieniu przedsiębiorstw, spółek lub towarzystw na zysk obliczonych, nabywać dóbr państwowych, ani uzyskiwać ich dzierżaw, podejmować się dostaw i robót rządowych, ani otrzymywać od Rządu koncesyj lub innych korzyści osobistych.

2) Za naruszenie powyższych zakazów poseł będzie na żądanie Marszałka Sejmu lub Prezesa Najwyższej Izby Kontroli oddany pod sąd Trybunału Stanu i orzeczeniem tego Trybunału pozbawiony mandatu poselskiego i korzyści osobistych, od Rządu otrzymanych.

3) Marszałek Sejmu może na podstawie uchwały Komisji Regulaminowej, powziętej większością 3/5 głosów, udzielić posłowi w poszczególnym przypadku zezwolenia na wejście z Rządem w stosunek prawny, jeżeli stosunek ten nie jest sprzeczny z dobremi obyczajami.

ART. 45.

1) Prezes Rady Ministrów, Ministrowie i delegowani przez nich urzędnicy mają prawo brać udział w posiedzeniach Sejmu oraz przemawiać poza koleją mówców.

Posłowie mogą zwracać się do Prezesa Rady Ministrów i Ministrów z interpelacjami w sprawach, dotyczących ich zakresu działania, w sposób określony regulaminem.

3) Prezes Rady Ministrów lub interpelowany Minister obowiązany jest udzielić odpowiedzi w ciągu czterdziestu pięciu dni albo podać powody, uzasadniające odmowę udzielenia wyjaśnień.

V. SENAT.

ART. 46.

1) Senat, jako druga Izba Ustawodawcza, rozpatruje budżet i projekty ustaw, uchwalone przez Sejm, oraz uczestniczy w wykonywaniu kontroli nad długami Państwa.

2) Nadto Senat narówni z Sejmem, choć bez prawa początkowania, bierze udział w rozstrzyganiu następujących spraw: a) o wniosku, żądającym ustąpienia Rządu lub Ministra; b) o ustawach, zwróconych Izbom Ustawodawczym przez Prezydenta Rzeczypospolitej do ponownego rozpatrywania; c) o zmianie Konstytucji; d) o uchylaniu zarządzeń, wprowadzających stan wyjątkowy.

ART. 47.

1) Senat składa się z senatorów, powołanych 1/3 przez Prezydenta Rzeczypospolitej, a w 2/3 w drodze wyborów.

2) Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy jednocześnie z kadencją Sejmu.

3) Ordynacja wyborcza do Senatu określi liczbę senatorów oraz sposób ich powoływania tudzież oznaczy kategorję osób, którym służyć będzie prawo wybierania i wybieralności.

ART. 48.

Art. 34—45, dotyczące Sejmu, stosuje się odpowiednio do Senatu.

VI. USTAWODAWSTWO.

ART. 49.

1) Aktami ustawodawczemi są: a) ustawy, b) dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej.

2) Żaden akt ustawodawczy nie może stać w sprzeczności z Konstytucją.

ART. 50.

1) Prawo inicjatywy ustawodawczej służy Rządowi i Sejmowi.

2) Inicjatywa ustawodawcza w sprawach budżetu, kontyngentu rekruta i ratyfikacji umów międzynarodowych należy wyłącznie do Rządu.

3) Sejm nie może bez zgody Rządu uchwalić ustawy, pociągającej za sobą wydatki ze Skarbu Państwa, dla których niema pokrycia w budżecie.

ART. 51.

Zaciągnięcie pożyczki państwowej, zbycie lub obciążenie nieruchomego majątku państwowego, oszacowanego na kwotę ponad 100.000 złotych, nałożenie podatków lub opłat publicznych, ustanowienie ceł lub monopoli, ustalenie systemu monetarnego, jak również przyjęcie gwarancji finansowej przez Skarb Państwa — może nastąpić tylko na mocy aktu ustawodawczego.

ART. 52.

1) Umowy z innemi państwami: handlowe, celne, obciążające stale Skarb Państwa, zawierające zobowiązanie nałożenia nowych ciężarów na obywateli albo powodujące zmianę granic Państwa — wymagają przed ratyfikacją zgody Izb Ustawodawczych, wyrażonej w ustawie.

2) Prezydent Rzeczypospolitej w przypadkach niecierpiących zwłoki może przed ratyfikacją, na wniosek Rady Ministrów, wprowadzić tymczasowo w życie wszystkie lub niektóre postanowienia, zawarte w umowach handlowych lub celnych.

ART. 53.

1) Każdy projekt ustawy, przez Sejm uchwalony, będzie przekazany Senatowi do rozpatrzenia.

2) Uchwałę Senatu, odrzucającą projekt lub wprowadzającą w nim zmiany, uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej większością 3/5 głosów.

ART. 54.

1) Prezydent Rzeczypospolitej stwierdzi podpisem moc ustawy konstytucyjnie uchwalonej oraz zarządzi ogłoszenie w Dzienniku Ustaw.

2) Prezydent Rzeczypospolitej może w ciągu trzydziestu dni od otrzymania projektu ustawy zwrócić go Sejmowi z żądaniem ponownego rozpatrzenia, które może nastąpić nie wcześniej niż na najbliższej sesji zwyczajnej.

3) Jeżeli Izby Ustawodawcze większością ustawowej liczby posłów i senatorów uchwalą ponownie projekt bez zmian, Prezydent Rzeczypospolitej, stwierdziwszy podpisem moc ustawy, zarządzi jej ogłoszenie.

ART. 55.

1) Ustawa może upoważnić Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów w czasie i zakresie, przez nią oznaczonym; upoważnieniem tem nie może być objęta zmiana Konstytucji.

2) Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo w czasie, gdy Sejm jest rozwiązany, wydawać w razie konieczności państwowej dekrety w zakresie ustawodawstwa państwowego z wyjątkiem: a) zmiany Konstytucji, b) ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu, c) budżetu, d) nakładania podatków i ustanawiania monopoli, e) systemu monetarnego, f) zaciągania pożyczek państwowych, g) zbywania i obciążania nieruchomego majątku państwowego, oszacowanego na kwotę ponad 100.000 złotych.

3) Dekrety, oparte na przepisach artykułu niniejszego, będą wydawane na wniosek Rady Ministrów i mogą być zmieniane lub uchylane tylko aktem ustawodawczym.

ART. 56.

Dekrety, dotyczące organizacji Rządu, zwierzchnictwa Sił Zbrojnych oraz organizacji administracji rządowej, mogą być wydawane w każdym czasie, a zmieniane lub uchylane tylko przez takież dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 57.

1) Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej mają moc ustawy i będą z powołaniem się na podstawę konstytucyjną ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

2) Ilekroć Konstytucja lub ustawy dla unormowania poszczególnej dziedziny z zakresu ustawodawstwa wymagają ustawy, dziedzina ta może być unormowana również dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej, wydanym w warunkach, Konstytucją oznaczonych.

VII. BUDŻET.

ART. 58.

1) Ustawa ustala corocznie budżet Państwa.

2) Rząd składa Sejmowi na sesji projekt budżetu nie później niż na cztery miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego.

3) Na rozpatrzenie budżetu pozostawia się Sejmowi dziewięćdziesiąt dni od złożenia projektu przez Rząd, Senatowi — dwadzieścia dni od upływu terminu, przepisanego dla Sejmu.

4) Na rozpatrzenie zmian, zaproponowanych przez Senat, pozostawia się Sejmowi dziesięć dni od upływu terminu, przepisanego dla Senatu.

5) Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie budżetu: a) w brzmieniu, nadanem mu przez Izby Ustawodawcze, jeżeli Sejm i Senat w przepisanych terminach budżet rozpatrzyły, b) w brzmieniu, nadanem mu przez Sejm, jeżeli Senat w przepisanym terminie budżetu nie rozpatrzył, c) w brzmieniu, nadanem mu przez Senat, jeżeli Sejm w przepisanym terminie budżetu lub zmian Senatu nie rozpatrzył, d) w brzmieniu projektu rządowego, jeżeli ani Sejm, ani Senat w przepisanych terminach budżetu nie rozpatrzyły.

ART. 59.

1) Wydatki, niezaprojektowane w budżecie, nie mogą być uchwalone, a zaprojektowane nie mogą być podwyższone bez zgody Rządu.

2) Rząd nie może czynić wydatków bez upoważnienia ustawowego, chyba, że zachodzi konieczność państwowa; w tym przypadku Rząd, na podstawie uchwały Rady Ministrów, dokona niezbędnego wydatku, przesyłając do Sejmu w terminie siedmiodniowym od powzięcia uchwały projekt ustawy o przyznaniu kredytów dodatkowych. Uchwała Rady Ministrów będzie jednocześnie ogłoszona w gazecie rządowej i padana do wiadomości Najwyższej Izby Kontroli.

ART. 60.

1) Państwo nie może pozostawać bez budżetu.

2) Jeżeli z powodu rozwiązania Izb Ustawodawczych budżet lub przynajmniej prowizorjum budżetowe do dnia, w którym rozpoczyna się nowy okres budżetowy, nie jest uchwalony — Rząd ma prawo pobierać dochody i czynić wydatki w granicach zeszłorocznego budżetu aż do czasu uchwalenia prowizorjum budżetowego lub budżetu, który Rząd złoży nowoobranemu Sejmowi na pierwszem posiedzeniu.

3) Zasadę powyższą stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy Sejm złożony mu projekt budżetu w całości odrzuci, z tem, że Rząd w ciągu dni siedmiu od odrzucenia prześle do Sejmu nowy projekt budżetu lub prowizorjum budżetowego i że wydatki, czynione przez Rząd według zeszłorocznego budżetu, nie mogą być wyższe w poszczególnych pozycjach od zaprojektowanych w budżecie odrzuconym.

VIII. SIŁY ZBROJNE.

ART. 61.

1) Siły Zbrojne stoją na straży bezpieczeństwa i praw zwierzchniczych Rzeczypospolitej.

2) Wszyscy obywatele są obowiązani do służby wojskowej i świadczeń na rzecz obrony Państwa.

ART. 62.

1) Prezydent Rzeczypospolitej zarządza corocznie pobór rekruta w granicach ustalonego kontyngentu.

2) Zmiana kontyngentu wymaga aktu ustawodawczego.

ART. 63.

1) Prezydent Rzeczypospolitej wydaje dekrety w zakresie zwierzchnictwa sił zbrojnych, a w szczególności określi dekretem organizację naczelnych władz wojskowych, oznaczając w nim sposób kontrasygnowania aktów, wydawanych przez siebie, jako Zwierzchnika Sił Zbrojnych.

2) Prezydent Rzeczypospolitej postanawia o użyciu sił zbrojnych do obrony Państwa.

3) W razie mianowania Naczelnego Wodza prawo dysponowania siłami zbrojnemi przechodzi na niego.

4) Za akty, związane z dowództwem, Naczelny Wódz odpowiada przed Prezydentem Rzeczypospolitej, jako Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych.

IX. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI.

ART. 64.

1) Sądy wymierzają sprawiedliwość w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

2) Przez wymiar sprawiedliwości sądy strzegą ładu prawnego w Państwie i kształtują poczucie prawne społeczeństwa.

3) Sędziowie są w sprawowaniu swego urzędu sędziowskiego niezawiśli.

4) Orzeczenia sądowe nie mogą być zmieniane ani uchylane przez inne organa władzy.

5) Sądy nie mają prawa badać ważności aktów ustawodawczych należycie ogłoszonych.

ART. 65.

1) Sędziów mianuje Prezydent Rzeczypospolitej, jeżeli ustawy inaczej nie stanowią.

2) Organizację sądów tudzież odrębne stanowisko sędziów, ich prawa i obowiązki oraz uposażenie — określą ustawy.

ART. 66.

1) Sędzia może być złożony z urzędu, zawieszony w urzędowaniu, przeniesiony na inne miejsce lub w stan spoczynku wbrew swojej woli jedynie mocą orzeczenia sądowego i tylko w przypadkach, ustawą przewidzianych.

2) Zasada ta nie dotyczy przypadku, gdy przeniesienie sędziego na inne miejsce urzędowania lub w stan spoczynku jest wywołane zmianą w organizacji sądów, postanowioną przez akt ustawodawczy.

ART. 67.

Sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego ani zatrzymany bez nakazu sądu, chyba że został schwytany na gorącym uczynku.

ART. 68.

1) Żadna ustawa nie może zamykać obywatelowi drogi sądowej dla dochodzenia krzywdy lub szkody.

2) Poręcza się wolność osobistą, nietykalność mieszkania i tajemnicę korespondencji.

3) Ustawy określą warunki, w jakich może być dokonana rewizja osobista lub domowa albo naruszona tajemnica korespondencji.

4) Nikt nie może być pozbawiony sądu, któremu z prawa podlega, ani karany za czyn, niezabroniony przez prawo przed jego popełnieniem, ani też zatrzymany bez nakazu sądu dłużej niż 48 godzin.

5) Sądy wyjątkowe są dopuszczalne tylko w przypadkach, przewidzianych w ustawie.

6) Ustawy przeprowadzą zasadę, że sprawy, w których karę orzekła władza administracyjna, będą na żądanie strony przekazane na drogę postępowania sądowego.

ART. 69.

1) Prezydent Rzeczypospolitej władny jest aktem łaski darować lub złagodzić skazanemu karę, wymierzoną orzeczeniem prawomocnem, tudzież uchylić skutki skazania.

2) Amnestja wymaga aktu ustawodawczego.

ART. 70.

1) Powołuje się: a) Sąd Najwyższy do spraw sądowych cywilnych i karnych, b) Najwyższy Trybunał Administracyjny do orzekania o legalności aktów administracyjnych, oraz c) Trybunał Kompetencyjny do rozstrzygania sporów o właściwość między sądami a innemi organami władzy.

2) Odrębną organizację sądów wojskowych, ich właściwość, tok postępowania oraz prawa i obowiązki członków tych sądów określą ustawy.

ART. 71.

1) Do orzekania w sprawach ministrów, senatorów i posłów, pociągniętych do odpowiedzialności konstytucyjnej, powołuje się Trybunał Stanu, złożony z Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, jako przewodniczącego, oraz sześciu sędziów.

2) Sędziów Trybunału Stanu i ich zastępców powołuje na okres trzyletni Prezydent Rzeczypospolitej z pośród sędziów sądów powszechnych, przedstawionych w liczbie podwójnej w połowie przez Sejm, a w połowie przez Senat, z równomiernem uwzględnieniem kandydatów każdej z Izb Ustawodawczych.

X. ADMINISTRACJA PAŃSTWOWA.

ART. 72.

1) Administracja państwowa jest służbą publiczną.

2) Administrację państwową sprawuje: a) administracja rządowa, b) samorząd terytorjalny, c) samorząd gospodarczy.

ART. 73.

1) Dla celów administracji ogólnej Państwo będzie podzielone pod względem terytorjalnym na obszary administracyjne, a mianowicie województwa, powiaty, oraz gminy miejskie i wiejskie.

2) Podział na województwa wymaga aktu ustawodawczego.

3) Gminy miejskie mogą w warunkach, oznaczonych ustawą, tworzyć powiat lub województwo grodzkie.

ART. 74.

Organizację administracji rządowej, a w szczególności zakres działania jej organów — określi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej.

ART. 75.

1) Stosownie do podziału Państwa na obszary administracyjne powołuje się do urzeczywistnienia zadań administracji państwowej w zakresie potrzeb miejscowych samorząd wojewódzki, powiatowy i gminny.

2) Samorządy mają prawo w zakresie, ustawą oznaczonym, wydawać dla swego obszaru normy obowiązujące pod warunkiem zatwierdzenia tych norm przez powołaną do tego władzę nadzorczą.

3) Samorządy mogą być łączone w związki dla wykonywania zadań szczególnych.

4) Ustawa może nadać związkom osobowość publiczno-prawną.

5) Nadzór nad działalnością samorządu sprawuje Rząd przez swoje organa lub przez organa samorządu wyższego stopnia.

ART. 76.

1) Dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego powołuje się samorząd gospodarczy, obejmujący izby rolnicze, przemysłowo-handlowe, rzemieślnicze, pracy, wolnych zawodów oraz inne zrzeszenia publiczno-prawne.

2) Ustawy mogą łączyć izby w związki i nadawać im osobowość publiczno-prawną.

3) Do rozważania zagadnień, dotyczących całokształtu życia gospodarczego, opinjowania o projektach ustaw gospodarczych, tudzież harmonizowania poczynań w poszczególnych gałęziach gospodarstwa narodowego — może być ustawą powołana Naczelna Izba Gospodarcza.

4) Nadzór nad działalnością samorządu gospodarczego sprawuje Rząd przez powołane do tego organa.

XI. KONTROLA PAŃSTWOWA.

ART. 77.

1) Do kontroli pod względem finansowym gospodarki Państwa oraz związków publiczno-prawnych, badania zamknięć rachunków Państwa, przedstawiania Sejmowi corocznie wniosków o absolutorjum dla Rządu — powołuje się Najwyższą Izbę Kontroli, opartą na zasadzie kolegjalności i niezawisłości członków jej kolegjum.

2) Najwyższa Izba Kontroli jest niezależna od Rządu.

3) Prezydent Rzeczypospolitej mianuje i odwołuje Prezesa Najwyższej Izby Kontroli,

(Ciąg dalszy na str. 8-mej).

†

Dnia 22 marca 1935 r. zmarł w Bydgoszczy po dłuższej chorobie

ś. p.

Stanisław Brandowski

redaktor i literat, członek Syndykatu Dziennikarzy Pomorskich

Zmarły przez pełnych lat 50 był w służbie dziennikarstwa polskiego, oddając mu cały swój wybitny talent pisarski i wytrwałą pracę.

Niechaj odpoczywa w pokoju!

2726

Syndykat Dziennikarzy Pomorskich.

(Dalszy ciąg ze str. 7-mej).

a na jego wniosek i z jego kontrasygnatą mianuje i odwołuje członków jej kolegjum.

4) Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest za sprawowanie swego urzędu odpowiedzialny według zasad, ustalonych dla odpowiedzialności ministrów.

XII. STAN ZAGROŻENIA PAŃSTWA.

ART. 78.

1) W razie zagrożenia Państwa z zewnątrz, jak również w razie rozruchów wewnętrznych lub rozległych knowań o charakterze zdrady stanu, zagrażających ustrojowi lub bezpieczeństwu Państwa, albo bezpieczeństwu obywateli — Rada Ministrów za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej zarządzi stan wyjątkowy na obszarze całego Państwa lub części zagrożonej.

2) Zarządzenie takie będzie przesłane do Sejmu w ciągu siedmiu dni od ogłoszenia.

3) Jeżeli Sejm jest rozwiązany, zarządzenie o ogłoszeniu stanu wyjątkowego będzie złożone nowoobranemu Sejmowi na pierwszem posiedzeniu.

4) Sejm może zażądać uchylenia zarządzenia.

5) Wniosek taki nie może być głosowany na posiedzeniu, podczas którego został zgłoszony.

6) Jeżeli Senat wypowie się za uchwałą Sejmu, Rząd niezwłocznie uchyli zarządzenie.

7) Ogłoszenie stanu wyjątkowego daje Rządowi prawo zawieszania na czas trwania tego stanu swobód obywatelskich oraz możność korzystania z uprawnień szczególnych, przewidzianych ustawą o stanie wyjątkowym.

ART. 79.

1) W razie konieczności użycia sił zbrojnych do obrony Państwa Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi stan wojenny na obszarze całego Państwa lub jego części.

2) Podczas trwania stanu wojennego Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo bez upoważnienia Izb Ustawodawczych wydawać dekrety w zakresie ustawodawstwa państwowego z wyjątkiem zmiany Konstytucji, przedłużyć kadencję Izb Ustawodawczych do czasu zawarcia pokoju oraz otwierać, odraczać i zamykać sesje Sejmu i Senatu w terminach, dostosowanych do potrzeb obrony Państwa, jak również powoływać do rozstrzygania spraw, wchodzących w zakres działania Izb Ustawodawczych, Sejm w zmniejszonym składzie, wyłonionym przez te Izby.

3) W czasie trwania stanu wojennego Rząd korzysta z uprawnień, przewidzianych ustawą o stanie wyjątkowym, a nadto z uprawnień szczególnych, określonych ustawą o stanie wojennym.

XIII. ZMIANA KONSTYTUCJI.

ART. 80.

1) Zmiana Konstytucji może być dokonana z inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej, Rządu lub 1/4 ustawowej liczby posłów.

2) Wniosek, postawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej, może być głosowany tylko w całości i bez zmian lub ze zmianami, na które Rząd imieniem Prezydenta Rzeczypospolitej wyrazi zgodę.

3) Ustawa, zmieniająca Konstytucję z inicjatywy Prezydenta, wymaga zgodnych uchwał Sejmu i Senatu, powziętych zwykłą większością głosów; z inicjatywy zaś Rządu lub Sejmu — zgodnych uchwał, powziętych większością ustawowej liczby posłów i senatorów.

4) Prezydent Rzeczypospolitej może w ciągu trzydziestu dni od otrzymania projektu ustawy, zmieniającego Konstytucję, zwrócić go Sejmowi z żądaniem ponownego rozpatrzenia, które może nastąpić nie wcześniej niż na następnej kadencji.

5) Jeżeli Izby Ustawodawcze uchwalą ponownie projekt bez zmian, Prezydent Rzeczypospolitej stwierdziwszy podpisem moc ustawy, zarządzi jej ogłoszenie, chyba że rozwiąże Sejm i Senat.

XIV. PRZEPISY KOŃCOWE.

ART. 81.

1) Niniejsza ustawa konstytucyjna wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2) Jednocześnie uchyla się ustawę z dnia 17 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 267) wraz ze zmianami, wprowadzonemi ustawą z dnia 2 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 442) z wyjątkiem art. 99, 109 — 118 oraz 120.

3) Ustawa konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r., zawierająca statut organiczny województwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 497) wraz ze zmianami, wprowadzonemi ustawami z dnia 8 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 146) z dnia 30 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 449), z dnia 18 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 608) oraz z dnia 18 marca 1925 r (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 240), zachowuje swą moc z tem, że art. 44 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 497) nadaje się brzmienie:

„Zmiana niniejszej ustawy konstytucyjnej wymaga ustawy państwowej" i że uchyla się art. 2 ustawy z dnia 8 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26 poz. 146).

O pomoc kulturalną dla Polaków w Niemczech

Tydzień propagandowy i zbiórkowy Polskiego Zw. Zachodniego (dawniej Z. O. K. Z). Komitet Wykonawczy tygodnia propagandowego Polskiego Zw. Zachodniego wydał ozewę, w której czytamy:

Wśród wszystkich skupień ludności polskiej poza dzisiejszemi granicami Rzeczypospolitej pierwsze miejsce, zarówno co do swych potrzeb, jak i znaczenia dla Narodu, zajmuje **ludność polska w Niemczech.**

Warunki życia i potrzeb ludności **nikomu w Polsce nie mogą być obce.**

Polski Związek Zachodni (dawniej Związek Obrony Kresów Zachnich) organizuje w dniach 20. 3. — 10. 4. br. akcję propagandową i zbiórkową, mającą na celu:

1. zapoznanie społeczeństwa z warunkami i sytuacją ludności polskiej na terenie Niemiec,

2. zdobycie środków na cele programowe Polskiego Związku Zachodniego, w pierwszym rzędzie **na pomoc kulturalną dla ludności polskiej w Niemczech.**

Niechaj całe społeczeństwo czynem zaświadczy swą solidarność w dążeniu do otoczenia braci z poza zachodniej granicy opieką czujną, ofiarną i troskliwą.

Do udziału w tej akcji wzywamy wszystkich!

†

W piątek, dnia 22 marca br., zmarł po ciężkich cierpieniach, przeżywszy lat 56. pilot morski

ś. p.

Juliusz Mond

Zmarły, który pracował w naszym urzędzie od roku 1921, zjednał sobie dzięki swej gorliwości, pracowitości i sumienności, okazywanej stale w wykonywaniu obowiązków, nasza trwałą pamięć.

Gdańsk, dnia 22 marca 1935 r. 2746

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.

Znowu trup na torze kolejowym w Gdyni

Odcinek toru kolejowego w Gdyni między dworcem a Orłowem Morskiem ma specjalnie smutne dzieje nieszczęśliwych wypadków, przejechań i samobójstw. Duży odsetek ofiar pociągów stanowią złodzieje węglowi, mieszkający w Małym Kacku i „Drewnianej Warszawie" w Orłowie Morskiem. Wychodząc na tor i usiłując dostać się do pociągu z węglem nieraz wpadają pod koła pociągu i giną na torze w ten straszny sposób.

Wczoraj rano policji gdyńskiej doniesiono, że na torze kolejowym na wysokości M. T. K. leżą rozszarpane przez pociąg zwłoki jakiegoś mężczyzny. Na miejsce wypadku udali się wywiadowcy policji i lekarz Pogotowia, którzy stwierdzili, że znowu zaszedł wypadek przejechania przez pociąg.

Trup nieznanego mężczyzny przewieziony został do kostnicy miejskiej a władze śledcze wszczęły dochodzenia celem ustalenia tożsamości ofiary i przyczyn śmierci.

Jak stwierdzono, ofiarą toru kolejowego padł robotnik Wojciech Kulwas z Orłowa Morskiego urodzony w roku 1903. Zachodzi tu prawdopodobnie nieszczęśliwy wypadek. Ś. p. Kulwas przejechany został albo w chwili nieostrożnego przechodzenia przez tor albo w chwili, gdy usiłował wskoczyć do mijającego go pociągu.

Z całego kraju

Włosy ze stu futer i 99 gwiazd

Czarna magja piotrkowskich pensjonarek

Zamożniejsze panie z towarzystwa piotrkowskiego stały się od pewnego czasu przedmiotem dziwnym zamachów, polegających na wyrywaniu włosów z futer. Wypadków takich zanotowano kilkadziesiąt, a gdy udało się zauważyć sprawcę, okazywało się, iż zawsze były to młode dziewczęta, podlotki, nieraz pensjonarki.

Wczoraj znów jedna z pań, ubrana w futro, poczuła na ulicy szarpnięcie. Odwróciła się szybko i zdołała przytrzymać 13-letnią dziewczynkę, która w ręku trzymała kilka włosów, wyrwanych z futra. Pytana o cel napaści, dziewczyna nie chciała dać żadnej odpowiedzi, wreszcie oświadczyła, że nie może celu ujawnić, związana jest bowiem przysięgą tajnego stowarzyszenia. Gdy wreszcie zagrożono jej sprowadzeniem policji, dziewczyna z płaczem wyznała wszystko.

Oto w Piotrkowie kilka romantycznych panienek założyło tajne stowarzyszenie czarnej magji. Stowarzyszenie rozrosło się bardzo szybko. W jakimś podręczniku czarnej magji dziewczęta wyczytały, że zebrawszy włosy ze 100 futer i naliczywszy o północy 99 gwiazd na niebie, zobaczą na firmamencie imię swego przyszłego ukochanego. Dziewczęta pod wpływem tych zabobonów urządzały formalnie polowania na włosy z cudzych futer na ulicach miasta.

Niedźwiadek pogryzł chłopca

Do szpitala w Wilnie dostawiono z Lidy 9-letniego Jana Koziakiewicza mocno pogryzionego przez niedźwiedzia. Dziecko przedostało się na dziedziniec koszar, gdzie znajduje się młody niedźwiadek, wychowanek pułku strzelców. Chłopczyk niespostrzeżony przez nikogo wlazł do budy niedźwiadka i począł go drażnić. Młody Miś dotkliwie pogryzł intruza.

Płyn do ust **ODOL** zawiera, poza znanym antyseptykiem Odol, ekstrakt wydobywany z mirry. Ekstrakt ten okazał się wyjątkowo skuteczny w wypadkach rozluźniania się zębów i krwawienia dziąseł. Mirra stosowana jest w podobnych wypadkach od tysiąca lat.

Wiceminister Korsak przewodniczy konferencji międzyministerjalnej w sprawie zabudowy Gdyni

W dniu 22 bm. w godzinach od 11 do 15-ej w sali Rady Miejskiej w Gdyni odbyło się posiedzenie Komisji Międzyministerjalnej w sprawie projektu ogólnego planu zabudowy m. Gdyni. Konferencji przewodniczył wiceminister spraw wewnętrznych Wł. Korsak, a wzięli w niej udział przedstawiciele zainteresowanych resortów: Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Spraw Wojskowych, Rolnictwa, Komunikacji i Banku Gospodarstwa Krajowego. W konferencji wzięli udział wojewoda pomorski S. Kirtiklis, komisarz Rządu mgr. Fr. Sokół, starosta morski S. Wendorf i inni.

Po ogólnym referacie p. komisarza Rządu, streszczającym sprawy, będące przedmiotem obrad konferencji, kierownik Biura Zabudowy inż. Filipkowski przedstawił w obszernym referacie, ilustrowanym mapami, projekt ogólnego planu zabudowy m. Gdyni; mgr. Malessa zreferował sprawę realizacji planu zabudowy w okresie najbliższego 5-cio lecia; mgr. Groniecki przedstawił te postulaty natury administracyjnej i prawnej, jakie mogą zabezpieczyć należyte i racjonalne wykonanie planu zabudowy.

Komisja przyjęła z pewnemi zastrzeżeniami projekt, przedstawiony przez inż. Filipkowskiego, jak również postulaty względnie dezyderaty, przedstawione przez innych referentów.

Połykacz gwoździ w sądzie

Podczas piątkowej rozprawy karnej w Sądzie Grodzkim w Toruniu z oskarżenia Edwarda Głowińskiego, Kazimierza Liczkowskiego i Pelagji Olszewskiej o włamanie się w nocy z 9 na 10 grudnia ub. r. do mieszkania miejskiego leśniczego p. Wieczysława Chlebowicza i skradzenie stamtąd wędlin za 50 zł, zaszedł w sali sądowej fakt rzadki i zgoła niespodziewany.

Kiedy oskarżyciel publiczny wniósł o półtora roku więzienia dla Liczkowskiego, a potem o umieszczenie go w Domu pracy przymusowej, oskarżony krzyknąwszy:

— Gnił w więzieniu nie będę — sam sobie wolę życie odebrać — połknął jakiś przedmiot zgóry widocznie w kieszeni przygotowany, coś w rodzaju długiego haka i rzucił się z jękiem na ziemię.

Rozprawę oczywiście na razie przerwano, wezwano pogotowie ratunkowe, które zabrało „ambitnego" oskarżonego do szpitala.

Nasuwa się tu kilka pytań:

Skąd wziął oskarżony, będący pod konwojem ów przedmiot samobójczy?

W jakim celu go połknął, czy istotnie w poczuciu swej hańby, czy dla chwilowego efektu, wywołania odpowiedniego, jak sądził, wrażenia na sędziach a może i audytorjum, czy też dlatego, żeby zapewnić sobie dłuższy pobyt w szpitalu, w każdym razie lepszym nieco od więzienia?

Może to wyjaśni nowe śledztwo...

Co? — kiedy? — gdzie?

Repertuar Teatru Ziemi Pomorskiej.

„Lygja" — w poniedziałek, 25 bm., w Chełmnie, we wtorek, 26 bm., w Gdańsku, w środę, 27 bm., w Tczewie.

Dzień w Toruniu

poniedz. 25 marca

Kalendarzyk rzym.-kat.
Poniedziałek: Zwiast. N.M.P. — Wtorek: Teodora

PRZEWIDYWANY PRZEBIEG POGODY NA POMORZU w dniu 25 bm.

Zachmurzenie zmienne z przelotnemi deszczami. Lekki spadek temperatury, dniem ok. 10 st., umiarkowane, chwilami porywiste wiatry z kierunków zachodnich.

NOCNY DYŻUR APTEK

Dziś i jutro dyżurują w śródmieściu Apteka Centralna, ul. Chełmińska; na Bydgoskiem Przedm. — Apteka św. Anny; ul. Mickiewicza 98 (od godziny 22 do rana); na Mokrem — Apteka pod Łabędziem, ul. Kościuszki (od godz. 22 do rana).

TEATR ZIEMI POMORSKIEJ

— **Dziś** — nieczynny.
— **Jutro** o godz. 16 — teatr dziecięcy T. Ortyma wystawi trzy bajki dla dzieci.

REPERTUAR KIN:

MARS: „Świat idzie naprzód".
ŚWIATOWID: „Wesoła wdówka" (premj.)
LIRA: „Bal w Savoyu".
ARJA: „Zakazana melodja" i „Sekret kobiety".
CORSO: „Malibu" i „Ułani, ułani, chłopcy malowani".

Przedsprzedaż biletów na przedstawienie „Teatru dla dzieci T. Ortyma", we wtorek, dnia 26 po południu, po cenach zniżonych, odbywa się już w kasie przedsprzedaży.

— **Nagroda dla dzieci.** Najpiękniejszą nagrodę dla dzieci od rodziców będzie bilet na przedstawienie „Teatru dla dzieci T. Ortyma", które odbędzie się na scenie toruńskiej we wtorek, o godz. 16 popołudniu. Trzy bajki, po raz pierwszy u nas wystawione; **„Śpiąca królewna i lotnik" — „Czerwony Kapturek" — „Konik polny i mrówka"** — przeniosą dziatwę w krainę czarów i fantazji. Program zachwyci każdego od lat 2 do 100.

Zaznaczyć należy, że **„Teatr dla dzieci T. Ortyma"** słynie z filantropji. Rozdał on blisko 50.000 bezpłatnych biletów biednej dziatwie. Niechaj ta wiadomość o cichej i ofiarnej pracy, wpłynie na decyzję tych wszystkich, którym los dobrego teatru dla dzieci leży na sercu.

Jutro na przedstawieniu dziecięcem muszą być wszystkie dzieci, by w nagrodę za pilność, posłuszeństwo i dobroć, zabawić się i pośmiać, a nawet zagrać samemu na scenie.

Pozostałe bilety nabywać można w przedsprzedaży (w Ratuszu) po cenach zniżonych od 40 groszy do zł 2.

— **Z Teatru Ziemi Pomorskiej.** W poniedziałek teatr będzie nieczynny. Najbliższem przedstawieniem na scenie toruńskiej będzie komedja **„Mecz małżeński"** w czwartek, bież. tygodnia wieczorem, na przedstawieniu popularnem, po cenach zniżonych.

W przygotowaniu zespołu, pod reżyserskim kierunkiem Jerz. Szyndlera, znajduje się sztuka, zawsze entuzjastycznie przyjmowanego w Toruniu polskiego autora, Jerzego Szaniawskiego pt. **„Most"**.

— **Konfraternia Artystów składa serdeczne podziękowanie** p. Lipczyńskiemu, zegarmistrzowi z Torunia za piękny dar w postaci zegara dla nowej izby Konfraterni w Ratuszu. Zegar ten będzie nietylko reklamą znakomitej firmy, ale i trwałym dowodem życzliwości, sfer kupieckich naszego miasta dla artystów.

Informator dla przyjezdnych w Toruniu

Polecamy restauracje i kawiarnie

Dwór Artusa, tel. 19-62. Restauracja o najwykwintniejszej kuchni na Pomorzu pod kierownictwem znakomitych kuchmistrzy wydaje na miejscu i do domu znakomite potrawy na wesela, rauty, przyjęcia. Smaczne i obfite obiady i kolacje. Sale pięknie odrestaurowane na zebrania, bale i zjazdy. W obiad matine, wieczorem dancing towarzyski. Ceny przystępne.

Restauracja „Do Gracjana" ulica Szczytna róg Szerokiej tel. **1996.** Poleca zdrowe domowe śniadania, obiady, kolacje znane ze swej dobroci. **Specjalność** — flaki po warszawsku, nogi, ucho, ryjki wieprzowe, kura w rosole, grochówka. Fachowo pielęgnowane piwa, skóra i rzetelna obsługa, ceny niskie. — Nowocześnie urządzony lokal.

„Alhambra", ul. Małe Garbary 13, tel. 1078. Wykwintna restauracja, kawiarnia, dancing, kabaret artystyczny. Początek koncertu od godz. 8 wiecz. Początek występów artyst. od godz. 9 wiecz. W każdą niedzielę i święta od godz. 5—7 popoł. dancingi towarzyskie. Ceny przystępne.

Najlepsza okazja kupna:

B. Hozakowski, ul. Mostowa 28, tel. **1174** — Najlepsza i najtańsza: Herbata — Nasiona — Cebulki kwiatowe.

Schwenkgrub-Radjo, Łazienna 17, tel. 1665. Radjoodbiorniki, głośniki nowoczesnych typów, oszczędnościowe żarówki po rewelacyjnych cenach. Przyjmuje asygnaty Kredytu Kupieckiego.

Browar Okocim, reprezent. A. Freining, Toruń, Podmurna 58, tel. **1334** poleca swoje piwa: marcowe, świętojańskie, porter w beczkach, butelkach i syfonach. Wodę sodową — lemoniady.

Najstarszy i pierwszy Polski Zakład Optyczny, Franciszek Seidler, Toruń, Optyk i bandażysta. Obok poczty. Staromiejski Rynek 16. Telefon **1574.** Dostawa dla kas chorych, klinik ocznych i dla wojska.

Radjotechnika Z. Gonczerzewicz, tel. 1347, ul. Chełmińska 12 w podwórzu: Radjosprzęt — montaż — naprawy — ładownia — sprawna fachowa obsługa — ceny niskie!

Z miasta

— **Hallo dzieci!** Zapowiedź występu słynnego „Teatru dla dzieci T. Ortyma" wzbudziła, jak to było do przewidzenia, niebywałą sensację. O niczem innem nie mówi się w najszerszych sferach społeczeństwa, jak o tym teatrze, który posiada już opinję jednego z najlepszych teatrów dziecięcych. Dziatwa z upragnieniem oczekuje przedstawienia, na którem zobaczy zachwycające baśni „Śpiąca królewna i lotnik" — „Czerwony Kapturek" i „Konik polny i mrówka". Baśni te nie były dotychczas nigdzie, poza Warszawą wystawiane. Niezwykłe ujęcie i mistrzowskie opracowanie — wspaniała oprawa sceniczna, własne dekoracje mistrza J. Galewskiego, świetna gra zespołu, tańce, śpiewy i moc wesela — złożą się na niewidzianą dotychczas całość. W rolach głównych wystąpią ulubieńcy dziatwy całej Polski: urocza Fenia Gerardi, najmniejszy artysta polski Bogdanek Chomentowski, prawdziwy krasnoludek Pawełek Dudziński, największy przyjaciel dzieci Tymoteusz Ortym i — wszystkie dzieci przybyłe do teatru. Zabawa będzie znakomita. Teatr będzie przepełniony tłumem roześmianej dziatwy, która przeżyje parę godzin niezapomnianych wzruszeń.

Są gusty i guściki...

czyli słów parę o „koncercie życzeń" rozgłośni toruńskiej

Najlepszym i najudatniejszym dorobkiem młodej rozgłośni toruńskiej jest bezsprzecznie „koncert życzeń". Dzięki tej audycji radjostacja toruńska w ciągu stosunkowo krótkiego czasu potrafiła sobie zdobyć serca niemal wszystkich radjosłuchaczy pomorskich. Dowodem tego jest olbrzymia większość życzeń, która codziennie wpływa do rozgłośni, oraz listy, które w liczbie od 80 do 100 dziennie nadchodzą do kierownika „koncertu życzeń".

Rozgłośni Pomorskiej udało się więc w sposób szczęśliwy nawiązać kontakt ze swymi słuchaczami. To już jest b. dużo. Trzeba teraz tylko pilnować, aby tego kontaktu niczem nie rozluźnić np.... przerwami w audycjach z powodu prób technicznych i słabemi (może staremi?) nagraniami płyt.

Ostatni „koncert życzeń", nadany w niedzielę między godz. 14 a 15, można zaliczyć do dobrych, aczkolwiek poprzednie były lepsze, — ale to już zależy od radjosłuchaczy, przesyłających życzenia.

Jedni lubią to, inni tamto. Są gusty i guściki. „Jak się niema co się lubi — to się lubi, co się ma" — mówi speaker rozgłośni i kierownik „koncertu życzeń", p. Busiakiewicz i dlatego przysięgły malkontent był zadowolony z ostatniego koncertu.

Ponieważ każdy prawie słuchacz ma inny gust, więc w konsekwencji niedzielny „koncert życzeń" — jak zresztą wszystkie poprzednie — był gulaszem muzycznym czy też bigosem, przyrządzonym umiejętnie, to zn. z wszystkiego po troszeczku.

Była „Parada karzełków", bardzo piękna, ale czy ją skomponował Jessel, albo Jarno, względnie Lincke, czy też jeszcze kto inny, to już zostanie tajemnicą speakera, który zapomniał o tem powiedzieć. Dano również piękną arję z „Madama Butterfly" (a nie „Madame Butterfly") w wykonaniu Polińskiej-Lewińskiej, — szkoda tylko, że nagranie płyty nie było specjalnie dobre.

Następnie usłyszeliśmy poważnego, pełnego realizmu „Łabędzia" Saint - Saensa w wykonaniu znakomitego wiolonczelisty Cassadesusa, zawsze piękne „Ave Maria" Gounoda, przyjaciele chóru Juranda usłyszeli w jego wykonaniu popularną piosenkę „Jak to na wojence ładnie", miłośnikom muzyki hiszpańskiej nagrano „La Palome", lubiący walce angielskie słyszeli „Markizę" Wróblewskiego.

Nagrano jeszcze kujawiaczka (autora zna speaker), piosenkę „Ja wiem" w wykonaniu Ordonówny, cudowną „Pieśń hinduską" Rimskiego - Korsakowa, niemniej piękną pieśń „Laleczki moje" Różyckiego, potpouri z „Kwiatu Hawai" Abrahama, „Menueta" Paderewskiego, „Serenadę" Schuberta i ogniste tango argentyńskie.

Z przytoczonego w całości programu koncertu widać doskonale bardzo rozbieżne zamiłowanie radjosłuchaczy.

* * *

Następny „koncert życzeń" odbędzie się w niedzielę, 31 marca, między godz. 14 a 15. Życzenia można kierować do Rozgłośni Pomorskiej tylko do czwartku, 28 marca, włącznie.

Brać podhalańska w Toruniu

utworzyła swą własną organizację

W sobotę wieczorem w sali Książęcej Dworu Artusa zebrali się podhalanie, zamieszkujący stale w Toruniu, „coby się i porachować w sile i strzepić na duchu", — jak zaznaczył w specjalnej odezwie wydanej przed kilku dniami, komitet organizujący „Ognisko Podhalan" w Toruniu.

Obrady zagaił przewodniczący komitetu organizacyjnego p. mgr. Henryk Gebel, w serdecznych słowach witając delegata zarządu głównego Związku Podhalan w Polsce, a zarazem przedstawiciela „Ogniska Podhalan" w Warszawie, p. red. Zuchemskiego, oraz przybyłych licznie sympatyków skalnej Krainy.

Następnie mówca zacytował słowa piewcy Podhalan, Władysława Orkana, zwrócone do braci podhalan: — „Nie przecinaj korzeni, łączących Cię z rodną Ziemią, choćbyś na krańcach świata się znalazł", i zgodnie z niemi wezwał całą brać góralską, mieszkającą w Toruniu, do zrzeszenia się w toruńskiem „Ognisku Podhalan".

W odpowiedzi na apel p. mgr. Gebla, biorący udział w obradach górale zgłosili swe przystąpienie do toruńskiego Ogniska, a po zaznajomieniu się ze statutem Związku Podhalan, wybrali zarząd nowej organizacji w składzie: pp. dyrektor Elektrowni i Gazowni Miejskiej, inż. Jeleński — prezes oraz dr. Leopold Kielanowski, inż Jakób Buła, mgr. Henryk Gebel, inż. Brablec i instr. Antoni Myjak — członkami zarządu.

Głos zabrał również p. red. Zuchemski, który przewodniczył obradom. Z prostotą i iście podhalańską swadą poruszył on zagadnienia dotyczące regjonalizmu podhalańskiego, oraz omówił zadania i cel istnienia „ognisk podhalańskich" na terenie Rzeczypospolitej.

Na tem zakończono omawianie spraw organizacyjnych, a resztę miłego wieczoru poświęcono pieśniom i gawędom góralskim. m. in. nauczycielski zespół świetlicowy pod kierownictwem p. Szymankiewicza i p. Jakubowskiej odśpiewał szereg pięknych pieśni góralskich i odtworzył kilka ciekawych gawęd podhalańskich. Zebrana brać góralska oraz jej sympatycy gorąco oklaskiwali nadzwyczaj udatnie wykonany program. Nastrój szczery, swojski, iście podhalański, udzielił się wszystkim. Nie dziw, że smętna nuta pieśni i gwara góralska do późnych godzin nocnych rozbrzmiewały w salach Dworu Artusa.

Należy się szczere podziękowanie organizatorom tego wieczoru, jak i tym, którzy walne przyczynili się do jego urozmaicenia, stwarzając w całości wieczór rzadki i swą oryginalnością i miłą, ciepłą atmosferą.

Następne zebrania Ogniska Podhalan odbywać się będą w sobotę po pierwszym każdego miesiąca. Najbliższe zebranie odbędzie się więc 6 kwietnia o godz. 20,30 w salach hotelu „Polonja".

Kurs dla Sióstr Pogotowia Sanitarnego w Toruniu

W kwietniu rozpocznie się w Toruniu kurs dla Sióstr Pogotowia Sanitarnego Polskiego Czerwonego Krzyża, który trwać będzie około 3 miesięcy. Wiek kandydatek od 18—40 lat. Nauka jest bezpłatna. Utrzymanie na koszt własny, jednak P. C. K. ułatwi kandydatkom zamiejscowym tanie mieszkanie i wyżywienie. Zajęcia na kursie będą trwały do 8 godzin dziennie.

Kandydatki na kurs winny złożyć do zarządu oddziału PCK w Toruniu (ul. Św. Ducha 14, I p.) wraz z podaniem Świadectwo ukończenia conajmniej 7 klas szkoły powszechnej (pierwszeństwo mają kandydatki ze świadectwem ukończenia 6 klas szkoły średniej lub z maturą), dowód obywatelstwa polskiego, referencje dwóch wiarogodnych osób, krótki życiorys i świadectwo lekarskie, gdyż kandydatki powinne posiadać zdrowie, pozwalające na pełnienie obowiązków siostry - pielęgniarki.

Po ukończeniu kursu i po podpisaniu zobowiązania zgłoszenia się na każde wezwanie P. C. K. w razie wojny, epidemji i t. p., absolwentki zostaną zaliczone do Sióstr Pogotowia Sanitarnego P. C. K.

Ostateczny termin składania podań do zarządu oddziału P. C. K. w Toruniu, ul. św. Ducha 14. I p., upływa w dniu 30 marca.

KINO „LIRA"
ul. Strumykowa 3

Arcyfilm jakiego Toruń jeszcze nie widział.
Największe arcydzieło produkcji austrjackiej w języku niemieckim.

Bal w Savoyu

Wcielenie nieśmiertelnego czaru operetki wiedeńskiej. W roli głównej:
Gitta Alpar, Hans Jaray, Roxi Barsony.
Salwy śmiechu wywołują dwaj najsłynn. komicy **Otto Wallburg i Feliks Bressart.**
Bierze udział najsłynniejsza orkiestra złożona z 60 osób pod kierownictwem króla operetek **Pawła Abrahama.**
W nadprogramie:
najnowszy tygodnik dźwiękowy.
Pas se-partout do niedzieli nieważne.

Początek o g. 5, 7 i 9. W niedzielę o g. 3, 5. 7 i 9.

Baczność!

Wszyscy na nabożeństwo dziękczynne winni dziś przybyć o godz. 10 rano do kościoła N. M. Panny. Odprawi je z odśpiewaniem „Te Deum" ks. dr. Jank w obecności przedstawicieli Rządu, władz państwowych, cywilnych i wojskowych oraz samorządowych.

Niech nie zabraknie na tem nabożeństwie żadnej organizacji, a przynajmniej ich pocztów sztandarowych, żadnego związku, zrzeszenia lub stowarzyszenia.

Odprawa komendantów Legjonu Młodych w Toruniu

Wczoraj przedpołudniem odbyła się w Toruniu odprawa komendantów obwodów pomorskiego okręgu Legjonu Młodych. Przewodniczył komendant okręgu legj. Wacław Sigurski.

Jako przedstawiciel komendy głównej Legjonu Młodych dłuższe przemówienie wygłosił legj. red. Kiersnowski, oświetlając stosunek Legjonu Młodych do Państwa i Kościoła, oraz inne zagadnienia obecnego życia społecznego. Mówca podkreślił również pozytywne stanowisko Legjonu Młodych do nowej Konstytucji.

Po ożywionej dyskusji nad przemówieniem red. Kiersnowskiego i po ustaleniu programu zjazdu delegatów obwodów pomorskich L. M., który się odbędzie w Toruniu 7 kwietnia, przewodniczący zamknął zebranie.

Ze zjazdu Pomorskiej Rady Straży Pożarnych

W niedzielę, pod przewodnictwem p. wicewojewody pomorskiego Mieczysława Starzyńskiego, odbył się w Toruniu w sali posiedzeń toruńskiego Wydziału Powiatowego doroczny zjazd Pomorskiej Rady Wojewódzkiej Straży Pożarnych, w którym wzięło udział około 50 delegatów z wszystkich powiatów.

Na wstępie dokonano wyboru nowego prezesa Rady. Został nim p. wicewojewoda pomorski Starzyński. Następnie omówiono jeszcze obszernie sprawy budżetowe, oraz program działalności Rady w bieżącym roku.

Odważna kobieta

Nad brzegiem Martwej Wisły, w pobliżu dworca Toruń-Przedmieście, zebrała się w sobotę w godzinach rannych grupka przechodniów. Z zaciekawieniem wszyscy patrzyli w jeden punkt rzeki.

W Wiśle kąpała się młoda kobieta, mogąca liczyć lat około 17. Pływała spokojnie, jakby to było lato, kiedy słońce praży, tymczasem ciepłota wody wynosiła zaledwie plus 4,5 stopni Celsjusza.

— Odważna kobieta, że w tak zimnej wodzie się kąpie — mówili ciekawscy.

Czy ta oryginalna kąpiel nie była jednak „trochę" przedwczesna?

Prasa toruńska na jednem z pierwszych miejsc w kraju

Według ostatnich danych statystycznych, w styczniu rb. wysłano z Warszawy 3,415 tysięcy egzemplarzy dzienników i czasopism, z Krakowa 2,902 tysięcy, z Poznania 1.995 tysięcy, ze Lwowa 1.699 tysięcy, z Wilna 846 tysięcy, **z Torunia 541 tysięcy,** z Łodzi 442 tysięcy z Katowic 422 tysięcy egzemplarzy.

Jak widzimy, nasze miasto pod względem promieniowania miejscowej prasy na kraj cały zajmuje wcale niepoślednie stanowisko, stoi bowiem **na piątem miejscu po Warszawie,** jako stolicy Państwa, a góruje nad Łodzią i Śląskiem. Nadto Toruń wysyła pism bardzo wiele, bo stolica zaledwie 6 razy więcej (z drobnym ułamkiem), informacyj udziela prowincji, niżeli nasze miasto **wojewódzkie.**

Ulepszenia na poczcie toruńskiej

Wobec tego, że przy okienku, przyjmującem przesyłki polecone tworzyły się nieraz długie ogonki wskutek zahamowania spowodowanego nadawaniem kilkudziesięciu lub więcej listów przez woźnych i gońców z różnych urzędów, naczelnik urzędu pocztowego Toruń 1 zarządził, aby korespondencję urzędową przyjmowano nie w okienku dla poleconych w hallu frontowym lecz w paczkarni. Tam więc są kierowane już od dłuższego czasu wszelkie polecone nadania zbiorowe, a na froncie przyjmowana jest tylko korespondencja indywidualna, co znakomicie wpływa na usprawnienie i przyśpieszenie całej procedury.

Żywiołowa manifestacja Torunia
w wielkim dniu uchwalenia nowej Konstytucji
Ku naprawie Rzeczypospolitej

Dzięki dodatkowi nadzwyczajnemu, który wydało nasze Wydawnictwo wczoraj we wczesnych godzinach rannych oraz komunikatom radjowym, społeczeństwo toruńskie bardzo szybko zostało poinformowane o doniosłym fakcie uchwalenia przez Sejm Rzeczypospolitej nowej Konstytucji.

Entuzjazm na mieście był wielki. Wielu obywateli samorzutnie udekorowało swe domy chorągwiami o barwach narodowych. Pozatem wszystkie gmachy państwowe i miejskie przyozdobiono sztandarami.

Na ulicach i placach zbierały się liczne grupy rozprawiających o doniosłości tego faktu. Na licach malowała się radość — „Nareszcie Państwo otrzymało ustrój, jaki mu był potrzebny" — mówili.

Podobnie było w kawiarniach, restauracjach. Wszędzie panował entuzjazm z powodu doniosłego aktu, jakiego o północy z soboty na niedzielę dokonano w Warszawie.

Około godz. 12 w południe na Rynku Staromiejskim, naprzeciwko Urzędu Pocztowego i w pobliżu pomnika Kopernika, zaczęły się gromadzić organizacje z orkiestrami, by wspólnie zamanifestować swą szczerą radość z powodu doniosłego wydarzenia, oraz swe uczucia dla twórców nowej Konstytucji.

Pierwsza przybyła orkiestra Pocztowego Przysposobienia Wojskowego, a dookoła niej zaczęli się skupiać pracownicy kolejowi, pocztowi, robotnicy zrzeszeni w Związku Związków Zawodowych (Z. Z. Z.) Ziemi Pomorskiej, oraz wielkie tłumy przygodnej publiczności, pragnące również wraz z organizacjami jawnie, otwarcie wyrazić swą radość. Wkrótce też przybyła orkiestra Związku Strzeleckiego, a około godz. 12.30 powracająca z świątyń toruńskich publiczność.

Masowe zebranie w Dworze Artusa

Punktualnie o godz. 12 i pół tłumy zebranych z przedstawicielami zrzeszeń i delegacjami organizacyj na czele ruszyły z pod pomnika ku Dworowi Artusa, zapełniając wkrótce szczelnie jego wielką salę.

Tutaj na przybranem w festony zieleni wzniesieniu pod wielkim portretem Marszałka Piłsudskiego zasiadło prezydjum zgromadzenia w osobach: pani mjr. Makowskiej, p. mgr. Schaba, p. radcy Artura Szulca, p. dyr. Wojciechowskiego, p. wicedyrektora Gettler-Girtlera, sekretarza generalnego Związku Związków Zawodowych Ziemi Pomorskiej p. Cicherskiego i p radcy Fr. Wiencka.

Tło stanowiły zawieszone na ścianie chorągwie o barwach strzeleckich, **Strzelca** też sztandar powiewał nad estradą, skąd wkrótce rozległy się oklaskiwane entuzjastycznie, przemówienia.

Po przybyciu p. starosty Skórewicza zagaił zgromadzenie pięknem przemówieniem o doniosłości dnia wczorajszego w kierunku naprawy ustroju i zakończenia papierowej wojny, w atmosferze domysłów, podejrzeń, niechęci, tak niebezpiecznej wobec sąsiadów wschodnich i zachodnich p. radca Szulc, poczem orkiestra Związku Strzeleckiego odegrała hymn „Jeszcze Polska nie zginęła.

Następnie stanął na mównicy sekretarz gen. Z. Z. Z. ob. Cicherski, który zabrał głos

w imieniu robotników

zaczynając z młodzieńczym zapałem w te mniej więcej słowa:

„My, robotnicy, z radością witamy nową Konstytucję! Nareszcie doczekaliśmy się chwili, w której Polska wkroczyła na nową drogę, — Rządy przeszłości zostały przekreślone, skończyły się czasy partyjnictwa i samowoli.

Za sprawą Wodza Narodu, Marszałka Józefa Piłsudskiego — idziemy ku lepszemu Jutru!

Stworzona została nowa Konstytucja, która Polsce zapewni trwały rozwój na przyszłość a nam, obywatelom poszanowanie prawa.

My, robotnicy, witamy radośnie nową Konstytucję i ślubujemy, że będziemy wiernie pracować dla naszej ukochanej Ojczyzny!

Niech żyje Najjaśniejsza Rzeczpospolita!

Niech żyje nowa Konstytucja!

Niech żyje Marszałek Piłsudski — symbol polskiego robotnika!"

Okrzyki te entuzjastycznie podchwycone przez obecnych, trzykrotnie powtórzone, rozlegały się długiem echem po olbrzymiej asli, aż umilkły, gdy orkiestra Pocztowego Przysposobienia Wojskowego zagrała „Pierwszą Brygadę", przyjęto również z zapałem długo niemilknącemi oklaskami.

Zaledwie umilkły te spontaniczne objawy zapału i radości przemówił z trybuny wiceprezes Rady Wojewódzkiej BBWR. p. kpt. Schab.

Przemówienie mgr. Schaba

Panie Starosto! Rodacy! Młodzieży Polska!

Nadszedł wielki dzień. Dziś skończony został ostatni etap walki o prawne ramy nowego ustroju Polski.

Od chwili odzyskania wolności, jest to drugi zkolei historyczny dzień o dalekosiężnych skutkach w życiu Narodu.

Polska otrzymała ustrój stwarzający warunki dla twórczej pracy wszystkich obywateli dobrej woli, ustrój zapewniający Jej wewnętrzną siłę i dumny rozwój w rodzinie narodów.

Współczesne pokolenie Polski — skupione pod znakiem Józefa Piłsudskiego — w zwycięskiej wojnie zniszczyło wrogie słupy graniczne i wyrąbało granice wielkiej Polski, w zwycięskim pochodzie patrjotyzmu i ofiary na rzecz Polski zerwało zdecydowanie i ostatecznie z grzechami dawnej Polski i dziś oparte o pełen niezmierzonej ofiary i poświęcenia genjusz Komendanta, oparte o bohaterski wysiłek i trud szczerze kochającego Polskę społeczeństwa, rozpoczyna od dziś dalszy — da Bóg — również zwycięski marsz o wielką duchem i potęgą materjalną Polskę, o sprawiedliwość społeczną o godność i byt szarego człowieka, o przodownictwo Polski w rodzinie narodów.

Młodzieży Polska!

Z trudu Komendanta i pracy naszego pokolenia wyrasta cudny gmach Rzeczypospolitej o silnych i trwałych fundamentach.

Wierzymy, że w przyszłości nie tylko nie pozwolisz zabrać Polsce z tego gmachu ani jednej cegiełki ale jeszcze wspanialej go rozbudujesz, tak by wszystkim Polakom było w nim dobrze i miło.

Obywatele!

Do odległej już przeszłości należy Polak-cierpiętnik, do złej historji powiedzenie, że Polska nierządem stoi, dziś Polak to symbol tężyzny i wiary we własne siły, Polska to kraj dający przykład innym narodom jak organizować państwo i jego życie.

Polska to wielka Pani na wschodzie Europy, przed którą z szacunkiem chylą się sztandary państw i narodów.

Rodacy!

W tej historycznej chwili zapomnijmy o tem co nas dzieli, wezwijmy wszystkich ludzi dobrej woli do zgodnej i twórczej pracy dla Polski i Jej wielkości.

Stańmy do szlachetnego wyścigu pracy.

Złóżmy dziś Komendantowi Piłsudskiemu nasz najgłębszy hołd i cześć, złóżmy patrjotom posłom i senatorom serdeczne podziękowanie za ich męską odwagę i ofiarny trud, złóżmy szaremu człowiekowi pracy słowa podzięki za wytrwanie i słowa zachęty do zwalczania przeciwności na trudnym szańcu walki o lepsze Jutro Polski.

Obywatele!

Jak ongiś wznieśmy radosny i dumny Okrzyk:

Vivat Komendant Piłsudski!

Vivat Naród!

Vivat wszystkie stany!

Niech żyją!

Po tem przemówieniu i trzykrotnem powtórzeniu wiwatów, które rozlegały się tak potężnem echem, że wstrząsały murami gmachu, cała sala porwana żywiołowym entuzjazmem odśpiewała z towarzyszeniem orkiestry „Strzelca" Pierwszą Brygadę.

Pochód

Po zakończeniu uroczystości w sali przed gmachem na Rynku uformował się długi pochód, który czwórkami, przy dźwięku dwu wspaniałych orkiestr przeszedł z transparentami przez ulicę Chełmińską i Fosę Staromiejską pod gmach Województwa.

Tu ustawiły się w szeregach delegacje, nad któremi widniały napisy transparentów:

„Niech żyje nowa Konstytucja!"

„Precz z partyjnictwem!"

„Niech żyje Polska Mocarstwowa!"

„Maszerujemy ku lepszemu jutru".

„Koniec warcholstwu!"

„Prawem naczelnem — dobro państwa".

„Idą czasy, których znamieniem jest wyścig pracy".

„Granicą wolności jednostki jest dobro zbiorowe".

„Niech żyje Marszałek Piłsudski!"

„Cześć twórcom nowej Konstytucji!" i wiele innych o podobnie entuzjastycznych napisach.

Na spotkanie prezydjum akademji manifestacyjnej wyszedł reprezentujący Pana Wojewodę Pomorskiego p. Wicewojewoda Starzyński, któremu kolejno składali meldunki: wiceprezes Rady Grodzkiej BBWR p. Szulc, p. radca Wiencek oraz sekr. Z. Z. Z. p. Cicherski, poczem po odegraniu przez obie orkiestry szeregu wojskowych utworów oraz po odśpiewaniu z ich towarzyszeniem hymnu państwowego, wśród entuzjastycznych okrzyków pochód się rozwiązał.

Dzisiejsze nabożeństwo dziękczynne

Dziś w poniedziałek, dnia 25 marca o godz. 10 rano w kościele parafjalnym N. M. Panny ks. dr. Jank w asyście duchowieństwa, odprawi uroczystą Mszę św. dziękczynną z odśpiewaniem „Te Deum laudamus", a to z okazji uchwalenia nowej Konstytucji. W nabożeństwie dziękczynnem wezmą udział przedstawiciele władz państwowych, z P. Wojewodą Pomorskim St. Kirtiklisem na na czele, reprezentanci wojska, samorządu, organizacyj z pocztami sztandarowemi, stowarzyszeń itp.

Manifestacje na Pomorzu

Z całego Pomorza donoszą nam o żywiołowych manifestacjach z okazji uchwalenia Konstytucji, o uroczystych nabożeństwach i manifestacyjnych pochodach przez ulice udekorowane flagami.

Ograniczamy się narazie do podania przebiegu manifestacyj w kilku miastach.

W CHEŁMNIE.

Staraniem zarządów wszystkich organizacyj w Chełmnie urządzono z okazji uchwalenia Konstytucji wielką manifestację.

O godz. 10.30 odprawił uroczyste nabożeństwo, wraz z przepisanemi modłami i hymnem „Boże coś Polskę" ks. Krauze. Ks. Felchner oznajmił z ambony o uchwaleniu nowej Konstytucji, nawołując przytem, w pełnych zapału słowach do miłości Ojczyzny i pracy dla Jej dobra.

Po nabożeństwie uformował się olbrzymi pochód. Brały w nim udział wszystkie stany, w liczbie kilku tysięcy. Pochód udał się do sali Hotelu Centralnego, która, niestety, nie mogła pomieścić zebranych. Olbrzymie tłumy stały przed hotelem.

W mocnych słowach przemówił p. Starosta Biały. Orkiestra 66 p. p. odegrała hymn „Jeszcze Polska nie zginęła" i „Pierwszą Brygadę".

Na ulicach rozrzucono masę ulotek.

Od rana zaczęto dekorować domy flagami. W południe prawie wszystkie — były udekorowane.

Entuzjazm tłumów był olbrzymi i szczery. Takiego entuzjazmu nie pamiętają najstarsi mieszkańcy Chełmna.

W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM.

W **Sępolnie** w niedzielę odbyło się nabożeństwo z udziałem przedstawicieli władz i urzędów, zakończone uroczystem „Te Deum".

Po nabożeństwie organizacje społeczne, PW. i liczne rzesze publiczności zebrały się na Starym Rynku, gdzie o znaczeniu nowej Konstytucji przemówił p. rejent Gracz, kończąc przemówienie swe okrzykiem na cześć nowej Konstytucji, Pana Prezydenta, Marszałka Piłsudskiego i Rządu, z entuzjazmem powtórzonym przez zebrane tłumy. Na zakończenie odśpiewano hymn narodowy i Pierwszą Brygadę, poczem pochód przeszedł udekorowanemi flagami ulicami miasta.

Podobne manifestacje odbyły się również w Więcborku i Kamieniu.

Burmistrz m. Więcborka wysłał na ręce Pana Prezydenta Rzeczypospolitej następującą depeszę:

„Rada i Zarząd m. Więcborka oraz przedstawiciele wszystkich organizacyj na zebraniu manifestacyjnem w dniu 25 bm. wyrażają głęboką radość z powodu uchwalenia nowej Konstytucji. Twórcom jej składamy hołd i przyrzekamy przestrzegać przepisów nowej Konstytucji i być jej obrońcami".

Spontaniczny odruch społeczeństwa w Podgórzu

Uchwalenie nowej Konstytucji w dniu 23 bm. wywołało zdrowy odruch miejscowego społeczeństwa.

Już od wczesnego ranka domy naszego miasta pięknie udekorowano sztandarami państwowemi. Miejscowy burmistrz p. K. Stamirowski poruszył wszystkie sprężyny, aby dzień ten jaknajwięcej uświetnić i utrwalić w świadomości społeczeństwa. Doniosły fakt został ogłoszony z ambony w naszym kościele, to też po nabożeństwie zebrały się prawie wszystkie miejscowe organizacje ze sztandarami, przybyła orkiestra 31 p. a. l. i uformował się pochód, który obszedłszy ulice miasta zatrzymał się przed ratuszem, gdzie naucz. szkoły pow. p. Olszewski wygłosił krótkie, podniosłe przemówienie, podkreślając dziejowe znaczenie sobotnich debat sejmowych.

Na zakończenie zebrani uchwalili wysłać trzy depesze hołdownicze: jedną do pana Prezydenta, drugą do pana Marszałka i trzecią do pana premjera Kozłowskiego z zapewnieniem o swojej solidarności z jego pracą.

Cała uroczystość odbyła się naprawdę w podniosłym nastroju, zakończona hymnem państwowym.

Obchody ku czci Marszałka Piłsudskiego

Świecie

Uroczystości imieninowe ku czci pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, rozpoczęły się w naszem mieście już w przeddzień wieczorem capstrzykiem organizacyj PW., które przy dźwiękach orkiestry Związku Strzeleckiego przeciągały ulicami miasta.

Nazajutrz rano, przy pięknej pogodzie zgromadziły się na placu zbiórki liczne oddziały poszczególnych organizacyj które następnie wyruszyły do kościoła poklasztornego na nabożeństwo, które odprawił ks. Odya.

Po uroczystości kościelnej ustawiły się liczne organizacje na Placu Min. Pierackiego, gdzie też zgromadziły się tłumy obywatelstwa. Po przemówieniu prezesa Federacji Zw. Obrońców Ojczyzny p. rejenta Brzeskiego, nastąpił uroczysty akt wręczenia p. staroście powiatowemu Krawczykowi, deklaracyj na zakup hydroplanu, przez kilkudziesięciu delegatów najrozmaitszych zrzeszeń i organizacji oraz instytucji.

Nastąpił pochód ulicami miasta i defilada oddziałów PW. przed p. starostą i komendantem powiatowym PW. Maszerowały oddziały hufców szkolnych, Związku Strzeleckiego, Rezerwistów, Weteranów, Wojacy, Kolejarzy, Pocztowców, Straży Pożarnej, Sokoli, oraz liczne poczty sztandarowe zrzeszeń społecznych.

Wieczorem, na sali p. Chełstowskiego, wypełnionej po brzegi, odbyła się piękna akademja o bogatym programie na który poza tem składały się występy orkiestry i chóru „Harmonji" deklamacje, inscenizacja oraz doskonały referat p. starosty w st. spoczynku Kowalskiego.

Brodnica

— **Obchód w oddziele PPW.** Po wzięciu udziału w uroczystem nabożeństwie i defiladzie zebrali się w świetlicy Pocztowego Przysposobienia Wojskowego. Wszyscy członkowie a wraz z nimi ich rodziny, celem oddania hołdu Pierwszemu Marszałkowi Polski. Słowo wstępne wygłosił administrator urzędu i równocześnie referent kulturalno-oświatowy ob. Stanisław Towalski. W kilku treściwych słowach zwrócił zebranym uwagę na zasługi położone przez Wodza koło uzyskania Niepodległości, jak również na ciągłą jego pracę koło dobra narodu i zakończył swoje przemówienie okrzykiem na cześć Wodza.

Zkolei dzieci obywateli wygłosiły deklamacje i tak: maleńka obywatelka Dąbrowska wygłosiła wiersz pt. „Do Komendanta", Jastrzemska: „Na straży". Mały obywatel Jastrzemski wygłosił pięknie deklamację pt.: „Kantata". Zuch Zawolski wygłosił deklamację: „Brygadjer Piłsudski". W końcu ob. Wiktor Lewandowski w dłuższym referacie podał zebranym szkic życiorysu wodza i działalności Jego w dziedzinie życia społeczno-politycznego.

SILVA RERUM

zebrał i zestawił Bolesław Busiakiewicz

KALENDARZYK HISTORYCZNY.

Co się kiedy i gdzie wydarzyło?

22 marca.

1219 Umarł arcybiskup gnieźnieński **Henryk Kietlin,** jeden z najgorliwszych organizatorów Kościoła i jego władzy w Polsce. Pochowany w katedrze w Gnieźnie.

1443 **Władysław III Warneńczyk,** wydaje przywilej, równający prawa Kościoła i duchowieństwa ruskiego z prawami Kościoła i duchowieństwa łacińskiego (rzymsko-katolickiego) w Polsce.

1459 Urodził się w Wiener-Neustadt przyszły cesarz austrjacki — **Maksymiljan I.**

1471 Umarł w Pradze czeskiej król **Jerzy Podiebrad.**

1599 Urodził się w Antwerpji sławny malarz niderlandzki **Antoni van Dyck,** uczeń Rubensa.

1656 Odparcie **wojsk szwedzkich** z pod Jasnej Góry.

1782 Papież **Pius VI** odwiedza w Wiedniu cesarza Austrji Józefa II.

1797 Urodził się w Berlinie przyszły cesarz niemiecki **Wilhelm I.**

1832 Umarł najznakomitszy poeta-myśliciel Niemiec **Johann Wolfgang v. Goethe,** m. in. autor „Fausta".

1857 Urodził się w miejscowości Aurilac **Paul Doumer,** prezydent republiki francuskiej, wybrany 13. 5. 1931 r., jako kontr-kandydat Arystydesa Brianda.

1861 **Toskanja** przyłącza się do państwa włoskiego.

1891 Urodził się współczesny polityk polski **Bogusław Miedziński,** od 1930 r. redaktor „Gazety Polskiej".

1895 **Pierwszy chronologiczny seans filmowy na świecie,** dokonany przez braci Augusta i Ludwika Lumier'ów w Paryżu.

1915 Zacięte walki **pod Przemyślem** i kapitulacja tego miasta.

1916 **Chiny** proklamują niepodległą republikę.

23 marca.

1571 Umarł w Wilnie sławny humanista. prawnik i poeta **Piotr Rojzjusz,** rodem Hiszpan (właściwe nazwisko Ruiz de Moros). Przybył on do Polski z Włoch na specjalne wezwanie biskupa krakowskiego — Piotra Gamrata w charakterze profesora prawa rzymskiego na Uniwersytecie Krakowskim oraz t. zw. „nadwornego prawnego radcy" króla Zygmunta Augusta.

1589 Umarł w wieku lat 77 europejskiej sławy dziejopis polski **Marcin Kromer,** zasłużony biskup diecezji warmińskiej.

1801 Zamordowano w Petersburgu (obecnie Leningrad) cara Rosji — **Pawła I.**

1823 Umarł w Sieniawie członek Komisji Edukacji Narodowej — **Adam Kazimierz ks. Czartoryski;** według niektórych (jak np. Estreichera) uważany za właściwego i rzeczywistego twórcę i założyciela w 1765 roku Teatru Narodowego w Warszawie.

1824 Urodził się w Saracei (na Podolu) znakomity pisarz polski i działacz polityczny na emigracji **Zygmunt Miłkowski** (Teodor Tomasz Jeż).

1842 Umarł w Paryżu wybitny pisarz francuski **Henry Marie Beyle,** znany powszechnie pod pseudonimem Stendhal.

1918 **Litwa** ogłasza się niepodległem państwem.

Pierwsze spotkania ligowe

W dniu 31 bm. rozpoczną się rozgrywki ligowe. W dniu tym rozegrane zostaną dwa spotkania, a mianowicie: w Warszawie na stadjonie Wojska Polskiego o godz. 15,45 mecz Legja — Wisła, a w Krakowie: Garbarnia — Pogoń.

Programy radjowe

Poniedziałek, 25 marca

ROZGŁOŚNIA WARSZAWSKA

6.30 Pieśń „Kiedy ranne wstają zorze". 6.33 Pobudka do gimnastyki. 6.36 Gimnastyka. 6.50, 7.25 Muzyka (płyty). 7.15 Dziennik por. 7.45 Program na dz. bież. 7.50 „Wskazówki praktyczne". 8.00 Audycja dla szkół. 11.57 Sygnał czasu z Warsz. Obs. Astr. 12.00 Hejnał z Krakowa. 12.03 Wiadom. meteorol. 12.05 Z oper Verdiego (płyty). 12.45 „Sublokatorzy", wygł. Z. Findeisenówna. 12.55 Dziennik południ. 13.00 Koncert z Krakowa. 13.40 Muzyka z płyt. Moniuszko: Uwertura do op. „Hrabina" (w wyk. ork. Opery Warsz. pod dyr. O. Straszyńskiego). 13.50 Wiadom. o eksporcie polsk. 13.55 Przegląd giełdowy. 15.45 Koncert Tria Rymowicza. 16.30 Lekcja jęz. niemieckiego ze Lwowa. 16.45 Takie sobie wsiowe piosneczki, wyk. H. Ładosz. 17.00 Audycja dla dzieci. Opowiadanie z piosenkami p. t. „Jak się bracia miesiaczkowie kłócili ze sobą" (legenda ludowa). M. Dynowska. 17.15 Rezerwa ogólnopolska. 18.00 „Wędrówka mikrofonu po Polsce". 18.25 Chwilka społeczna. 18.30 Skrzynka ogólna, omówi dr. M. Stępowski. 18.40 „Życie artyst. i kultur. stolicy". 18.45 Piosenki Imperio Argentyny (płyty). 19.07 Program na dz. nast. 19.15 Skrzynka roln., omówi inż. W. Tarkowski. 19.25 Wiadom. sport. lokalne. 19.30 Wiad. sport. ogólnopolskie. 19.35 Koncert z Katowic. 19.50 Przegląd filmowy. 20.00 „Tylko dla dorosłych", audycja starych piosenek w ukł. Tad. Sygietyńskiego i M. Jaworskiego. Wyk.: Tad. Olsza, H. Brzezińska i inni. 20.45 Dziennik wiecz. 20.55 „Jak pracujemy i żyjemy w Polsce". 21.00 Koncert ze Lwowa. 22.30 Koncert reklamowy. 22.45 23.05—23.30 Muzyka salon Ork. W. Tychowskiego. 23.00 Wiad. meteorol. dla komunik. lotn.

ROZGŁOŚNIA TORUŃSKA

6.30 Transm. z Warszawy. 7.45 Program na dz. bież. 7.50 Wskazówki praktyczne. 8.00 Transm. z Warszawy. 11.57—13.55 Transmisje z Warszawy i Krakowa. 13.55 Przegląd giełdowy. 14.00 Muzyka popularna (płyty). 14.20 Muzyka lekka i taneczna (płyty). 15.45—18.00 Transm. z Warszawy i ze Lwowa. 18.00 Wędrówki mikrofonu. 18.25 Chwilka społeczna. 18.30 Skrzynka ogól.—omówi kierownik rozgłośni St. Nowakowski. 18.40 Życie kultur., artyst. i nauk. na Pomorzu. 18.45 Muzyka polska (płyty). 19.07 Program na dz. nast. 19.15 Wiadom. gospod. 19.25 Wiadomości sport. z Pomorza. 19.30—22.00 Transmisje z Warszawy, Katowic i Lwowa. 22.00 Koncert reklamowy. 22.15—23.05 Transm. z Warszawy i Lwowa.

ZAGRANICA

17.00 **Beromuenster.** Koncert Chopinowski. 17.50 **Monachjum.** Sonata wiosenna Beethovena. 17.50 **Koenigswust.** Soliści greccy. 17.55 **Kolonja.** Słynne etiudy koncertowe. 18.25 **Wiedeń.** „Zygfryd" — opera Wagnera. 18.45 **Stockholm.** Muzyka i pieśni fińskie. 19.00 **Hamburg.** „Pozdrowienie wiosny". 19.15 **Monachjum.** Muzyka ludowa. 19.30 **Praga.** „Manon Lescaut" — opera Pucciniego. 19.30 **Regional.** Ork. bałałajkowa. 19.45 **Strasburg.** „Lalka norymberska" — op. Adama. 20.00 **Budapeszt.** „Kalejdoskop" — reportaż muz. 20.10 **Kolonja.** Dawna muzyka kameralna. 20.10 **Monachjum.** „Taniec w świetle rampy". 20.10 **Berlin.** Koncert rozrywkowy. 20.15 **Królewiec.** Muzyka wiosenna. **Kopenhaga.** Koncert chóru. 20.50 **Sottens.** „Arlezjanka" — dramat muz. Bizeta. 21.00 **Lipsk.** Symfonja a-dur Brucknera. 21.00 **Strasburg.** Występ zesp. Wiener Saengerknaben. 21.05 **Budapeszt.** „Zmierzch bogów" — opera Wagnera. 22.00 **Kopenhaga.** Koncert radjoorkiestry. 22.00 **Medjolan.** Koncert kamer. 22.20 **Kolonja.** Wesoły koncert. 22.20 **Lipsk.** Utwory Schuetza. 22.20 **Frankfurt.** Wesoła audycja. 22.30 **Monachjum.** Utwory J. S. Bacha. 23.00 **Hamburg.** Koncert nocny. 23.00 **Koenigswust.** Concerto grosso Haendla. 23.35 **Wiedeń.** Muzyka lekka i tan. 24.00 **Sztutgart.** Koncert nocny.

Wtorek, 26 marca

ROZGŁOŚNIA WARSZAWSKA

6.30 Pieśń „Kiedy ranne wstają zorze". 6.33 Pobudka do gimnastyki. 6.36 Gimnastyka. 6.50, 7.25 Muzyka (płyty). 7.15 Dziennik por. 7.45 Program na dz. bież. 7.50 „Wskazówki praktyczne". 8.00 Audycja dla szkół. 11.57 Sygnał czasu z Warsz. Obs. Astr. 12.00 Hejnał z Krakowa. 12.03 Wiadom. meteorol. 12.05 Koncert z Lwowa. 12.50 Chwilka dla kobiet. 12.55 Dziennik południ. 13.00 F. Mendelsohn-Bartholdy: a) Uwertura ze „Snu nocy letniej". b) Koncert skrzypcowy e-moll — wyk. J. Szigeti (płyty). 13.45 „Z rynku pracy". 13.50 Wiadom. o eksporcie polsk. 13.55 Przegląd giełdowy. 15.45 Koncert ork. 36 pp. pod dyr. mjr. S. Lidzkiego-Śledzińskiego 16.30 Opowiad. dla dzieci młodszych wygł. Stary Doktór. 16.45 Kwadrans słynnych artystów — Jan Kiepura (płyty). 1) Puccini: Arja z op. „Tosca". 2) Verdi: Arja z op. „Aida". 3) Rossini: Tarantella. 4) Puccini: Arja z op. „Turandot". 17.00 Skrzynka „P. K. O." 17.15 M. Świerczyński: Kwartet smyczkowy: wykona Kwartet polski (I skrz. — I. Dubiska, II skrz. — Tad. Ochlewski, altówka — M. Szaleski, wiolonczela — Z. Adamska. 17.35 Utwory na ksylofon solo (płyty). 17.50 Skrzynka jęz., omówi prof. St. Słoński. 18.00 Recital z Poznania. 18.15 Fragment teatralny. 18.30 Koncert reklamowy. 18.45 Muzyka z płyt. 19.07 Program na dz. nast. 19.15 Wiadom. rolnicze. 19.25 Wiadom. sport. lokalne. 19.30 Wiad. sport. ogólnopolskie. 19.35 Duet saxofonowy. Wyk.: H. Ogurek i M. Hohermann. 19.50 Feljeton aktualny. 20.00 Recital fortepianowy Bolesława Kona, poświęcony utworom J. S. Bacha. Objaśnienia wygłosi Witold Hulewicz. 20.45 Dziennik wiecz. 20.55 „Jak pracujemy i żyjemy w Polsce". 21.00 Komedja muzyczna „Czarujący chłopiec" (piosenka o Nadine), muz. E. Straussa. Przekład M. Hemara, radjof. i reż. Tad. Laskowskiego. Kier. muz. K. Lewicki. Obsada: Nadina — J. Brochwiczówna, Simona — J. Kraszewska, Hubert — A. Żabczyński, Gustaw — A. Bogucki, Krystyna — Z. Niwińska, Gizella — H. Adamkiewiczówna, Audzia pokojówka — Eug. Magierowska. 22.30 „Pomnik tragicznej miłości" (Marjanna d'Aleoforado), feljet. wygł. J. Kuczawa. 22.45 Muzyka salonowa (płyty). 23.00 Wiadom. meteorol. dla komunik. lotniczej. 23.05—23.30 1) Lehar: Fryderyka, potp., 2) Luigini: Balet egipski, 3) Jones: Gejsza, potp., 4) Myddleton: Wizja.

ROZGŁOŚNIA TORUŃSKA

6.30 Transm. z Warszawy. 7.45 Program na dz. bież. 7.50 Wskazówki praktyczne. 8.00 Transm. z Warszawy. 11.57—13.55 Transmisje z Warszawy i Krakowa. 13.55 Przegląd giełdowy. 15.45—16.30 Transm. z Warszawy i Poznania. 18.15 „Na wsi pomorskiej" felj. wygł. W. Babinicz. 18.30 Koncert reklamowy. 18.45 Muzyka lekka (płyty). 19.07 Program na dz. nast. 19.15 Skrzynka rolnicza — omówi inż. A. Miksiewicz. 19.25 Wiad. sport. z Pomorza 19.30—23.05 Transm. z Warszawy.

ZAGRANICA

17.05 **Bratisława.** Przeboje tan. 17.10 **Wiedeń.** Kwintet fort. Marschnera. 17.45 **Praga.** Kwartet wokalny. 17.45 **M. Ostrawa.** Sonata na flet Haendla 18.15 **Wrocław.** Muzyka kameralna. 18.15 **Londyn Nat.** Koncert ork. dętej. 19.00 **Koenigswust.** Koncert wypoczynkowy. 19.00 **Berlin.** Radjokabaret. 19.10 **Praga** Koncert ork. wojsk. 19.30 **M. Ostrawa.** Muzyka salon. 19.30 **Królewiec.** Ballady Loewego. 19.30 **Regional.** Muzyka lekka. 19.50 **Ryga.** Wieczór muzyki francuskiej. 20.00 **Moskwa (Kom.).** Koncert symf. 20.15 **Monachjum.** Drobiazgi muzyczne 20.25 **Praga.** Trio g-moll Smetany 20.45 **Medjolan.** Koncert symf. 20.45 **Palermo.** Koncert symf. 21.00 **Koenigswust.** „Fantazje patrjotyczne". 21.00 **Frankfurt.** Koncert Mozartowski. 21.00 **Hamburg.** Dawne przeboje. 21.00 **Bruksela franc.** Festival Widora. 21.00 **Wrocław.** Utwory Bacha i Haendla. 21.00 **Huizen.** Koncert europejski z udz. Roberta i Gaby Casadesus. 21.15 **Poste Parisien.** Koncert symf. 21.30 **Paris P. T. T.** Festival Beethovena. 21.50 **Budapeszt.** Muzyka cygańska. 22.10 **Wiedeń.** Koncert kameralny. 22.15 **Kopenhaga.** Koncert kameralny. 22.15 **Luksemburg.** Koncert galowy z udz. skrz. H. Temianki. 22.20 **Frankfurt.** Muzyka ludowa. 22.30 **Berlin.** Utwory Beethovena. 23.15 **Londyn Nat.** Soliści 23.50 **Hilversum.** Muzyka lekka. 1.00 **Frankfurt.** Koncert z płyt.

REWJA SZKAP DOROŻKARSKICH

Wędrówka mikrofonu po Wilnie w poniedziałek dn. 25.III. o godz. 18.

J. J. BERGER A.-G.

GDAŃSK, HUNDEGASSE 58-59

Telefon zbiorowy 264-46 2552

Trójpierścień atutem — Proszek do prania, mydło do prania, mydło toaletowe — i płatki do prania —

Wyroby oddawna ogólnie uznane z doskonałej jakości.

Zwraca się uwagę P. T. Publiczności na

Stoisko wystawowe

Średniej Szkoły Zawodowej Żeńskiej w Bydgoszczy

Wystawy Związku Pań Domu w sali Resursy Kupieckiej.

Eksponaty obejmują działy: 2639

gospodarstwo domowe, krawiecki łącznie z bielizn arskim, ręczne wyroby galanteryjne oraz kwiaty i maskoty z rodoidu i ze skóry.

Ostatnie słowo techniki

Philips 33A i Philips „Junior"

Trójka Philipsa „Junior"

tylko nieco droższa od najtańszych

Cena za gotówkę zł 225.—

Na raty zł 255.— Wpłata zł 55.— reszta na 10 rat miesięcznych po zł. 20.

Nabyć możesz w firmie:

B. WOJEWSKI, WEJHEROWO, ul. Sobieskiego 2

1698 „ **GDYNIA, ul. Starowiejska 26.**

Otwierajcie szafy!

Przeglądajcie garderobę!

Odzież wiosenną czyści chemicznie i farbuje

BARWA - KAŁAMAJSKI

GDYNIA — ul. 10 Lutego 6
TORUŃ — ul. Szeroka 21
BYDGOSZCZ — ul. Gdańska 27
INOWROCŁAW — ul. Król. Jadwigi 31.

2095

MEBLE

różnego rodzaju w solidnem wykonaniu po cenach konkurencyjnych poleca

Gdyńska Centrala Mebli

Gdynia Starowiejska 40, telef. 26-25. 2345

Spis zapowiedzi Nr. 20. 2577

ZAPOWIEDŹ.

Podaje się do ogólnej wiadomości, że 1) kawaler Wilhelm, Ernst Zadach, robotnik zamieszkały w Schönau W. M. Gdańsk, syn robotnika Friedricha Zadacha i tego zmarłej żony Anny, urodzona Schmidt, zamieszkałego w Wossitz W. M. Gdańsk; 2) panna Anna Dawidowska, zamieszkała w Tuchlinie, córka gospodarza Józefa Dawidowskiego i tego żony Zuzanny urodzona Terman, zamieszkałych w Tuchlinie, chcą zawrzeć związek małżeński.

Obwieszczenie zapowiedzi nastąpić winno w Schönau W. M. Gdańsk i Tuchlinie.

Sierakowice, dnia 5 marca 1935 r.

Urzędnik stanu cywilnego:
(—) Schutz.

P. P. Rolnicy!

Powiększyliśmy znacznie w tym sezonie nasz dział nawozów sztucznych, które oddajemy za gotówkę i na kredyt.

Nadto mamy na składzie wszelkie wypróbowane gatunki zboża siewnego, nasion buraczanych, marchwi, lucerny, brukwi, koniczyny w różnych odmianach i węgiel.

Młyny „MAKA"
Pelplin, Skorcz, Gdynia
i Brodzkie Młyny pod Gniewem.

2716

W tutejszym rejestrze handlowym pod Nr. 1109 dnia 18 marca 1935 zapisano: L. A. i A. Wardalińscy jawna spółka handlowa w Toruniu. Zakup bydła, trzody chlewnej, cieląt i owiec oraz sprzedaż mięsa i skór. Spólnikami są: Leon Aleksander i Antoni Wardalińscy, zam. w Toruniu, Szosa Chełmińska Nr. 141. Reprezentantem któremu powierzono prowadzenie spraw spółki, jest Leon Wardaliński. 2683

Toruń.

Sąd Grodzki.

Zlecenie Nr. 188/IX.

Km. 389/35. 2693

OBWIESZCZENIE O LICYTACJI RUCHOMOŚCI.

Komornik Sądu Grodzkiego w Grudziądzu rewiru I. Stanisław Lech, urzędujący w Grudziądzu, ul. Groblowa 33 na podstawie art. 602 k. p. c. podaje do publicznej wiadomości, że dnia 28 marca 1935 r. o godz. 11-tej rano w Grudziądzu u spedytora Witkowskiego, Plac 23 Stycznia odbędzie się licytacja ruchomości, należących do masy upadłościowej firmy C. E. Müller i Syn w Boguszewie, pow. Grudziądz, a mianowicie: kocioł mosiężny do gotowania marmelady i powideł firmy Edmund Schönberg średnicy 1 mtr., atmosfer 5, litrów 300 nr. 183 do gotowania na parę, wartość 500 zł., pompę ślimakową firmy Weiss i Söhne, Halle, obrót 1450, litr. 1500, wartość 1.000 zł. oraz maszynę rymarską „Adler" do zapędu nożnego i motorowego z motorem na prąd zmienny 220 volt ca 1 ko; wartość 1.000 zł.

oraz dnia 29 marca 1935 r. o godz. 9-tej rano w Boguszewie pow. Grudziądz następujące przedmioty: stoły biurowe, szafy, kozły, taboreciki, krzesła, wieszaki i ławki jako urządzenie biurowe, 260 mtr. płótna filtracyjnego, piec żelazny, rozmaite balje drewniane, regały, słoiki gliniane, wiaderka blaszane, lampy elektryczne, izolatory do światła elektrycznego, rozmaite wagi decymalne i stołowe wraz z ciężarkami, większa ilość rozmaitych beczek drewnianych wzgl. dębowych, materjał nowy do wykonania beczek, oplatarki, stare żelazo, sieczkarnia do kapusty oraz beczki do kiszenia kapusty 2,50 m. wysokie i 1,50 m. szerokie, oraz cały szereg tym podobnych przedmiotów, a nadto:

1 platformę 2-konną, 37 mtr. toru kolejowego, 1 rezerwowy kocioł miedziany, 2 galony kwasu solnego, 1 kocioł miedziany „Vacum Aparat" z podwójnym płaszczem i kompletną armaturą, wentyle przejściowe, 1 kocioł parowy, 1 lokomotywa benzynowa „Montania", 1 sikawka ręczna, piła taśmowa kombinowana frezarka, piła tarczowa i wiertarka, tablice rozdzielcze, motory elektryczne i benzynowe, dynama, transmisje i koła transmisyjne, różne śruby, pakunki oraz inne przedmioty wchodzące w zakres fabryki syropu i marmolady wzgl. cegielni, oszacowanych na łączną sumę 11.917,50 zł.

Ruchomości można oglądać w dniu licytacji w miejscu i czasie wyżej oznaczonym.

Grudziądz, dnia 21 marca 1935 r.

Komornik:
(—) Stanisław Lech.

50 zł nagrody

w gotówce otrzyma, kto wskaże sprawców złamania drzewek przy ul. 3 maja obok kościoła ewangelickiego.

Zarząd Miejski
Wejherowo

2745

Uwaga! Zawiadomienie Uwaga!

Niniejszem podaję Szanownej Publiczności miasta Grudziądza do łaskawej wiadomości,

że z dniem 25 marca 1935 r.

rozpoczynam **wypiekać chleb luksusowy** z domieszką pszenną za 1 kg. 28 gr. — Chleb pszenny za 1 kg. 30 gr., chleb zdrowia 1 kg. 25 gr.

Parowa Piekarnia
JAN LIETZ

Grudziądz, Wybickiego 41, telefon 19-42.

Proszę zważać na znaczek firmowy na chlebie. 2727

R. H. A. 183. 2692

OGŁOSZENIE.

Do tutejszego rejestru handlowego oddział A Nr. 183 wpisano: Firmę Siostry Hundsdorf wykreślono.

Nowe, dnia 14 marca 1935 r.

Zlecenie Nr. 210/GR. **Sąd Grodzki.**

W tutejszym rejestrze handlowym przy firmie Rafał Pendzel, detaliczna sprzedaż konfekcji w Toruniu — dnia 4 stycznia 1935 zapisano, że na wniosek Rafała Pendzla firmę z rejestru wykreślono.

Toruń. 2684

Sąd Grodzki.

Zlecenie Nr. 189/IX.

Nowy Ford V8 Model 1935 8 cylindrowy

Nowość! **Nowość!**

W ośmiocylindrowym **Fordzie** *V8 siedzenia przednie i tylne umieszczone są między osiami i dlatego pasażerowie nie odczuwają prawie wstrząsów.*

Ford Junior de Luxe 1172 c/cm.

Cena samochodu dwudrzwiowego 4 osobowego Ford *Standart Junior 933 c/cm. Zł 5000.—*

Cena samochodu dwudrzwiowego 4 osobowego Ford *Junior de Luxe 1172 c/cm. Zł 5500.—*

(franko ocione)

Wozy zostają przez nas dostarczone **wprost** z fabryki Ford w Dagenham w Anglji.

1925 10 lat 1935

Najstarszy w Wolnem Mieście Gdańsku Autoryzowany ODSPRZEDAWCA

Ford

JAKOB ROTBLIT, sp. z ogr. odpow.

Adres p. Rotblita w Gdańsku: Brotbänkengasse 37.

Sopoty, Gdańska 7. Telefony 24238, 24215 i 52008.

2346

III. 1. U. 2/35. **POSTANOWIENIE.**

Dnia 8 lutego 1935 r.

Sąd Okręgowy w Grudziądzu pod przewodnictwem S. O. Dr. Kiczuna, przy udziale sędziów S. O. Zdanowicza i S. O. Wisłockiego oraz protokólant apl. sąd. Cichonia po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnem w dniu 8 lutego 1935 r. wniosku wdowy Elizy Müller, zamieszkałej w Boguszewie Pomorskiem pow. Grudziądz, jako jedynej właścicielki firmy „C. F. Müller i Syn“ w Boguszewie pomorskiem, zastąpionej przez pełnomocników procesowych adwokatów Dra Juljusza Spitzera i Dra Ottona Pehra w Grudziądzu o ogłoszenie upadłości na mocy art. 1 i 14 rozp. o prawie upadłościowem z 24 października 1934 r. postanowił: 1) ogłosić upadłość nad majątkiem wdowy Elizy Müller, zam. w Boguszewie Pomorskiem pow. Grudziądz, jako jedynej właścicielki firmy „C. F. Müller i Syn“ w Boguszewie Pomorskiem pow. Grudziądz; 2) wezwać wierzycieli upadłej firmy, aby najdalej do dnia 8 kwietnia 1935 r. do godz. 12-tej (w południe) zgłosili swe wierzytelności sędziemu-komisarzowi (pod l. 3 niżej wymienionemu); 3) wyznaczyć: a) sędziego-komisarza w osobie sędziego okręgowego Edmunda Kaszewskiego w Grudziądzu i b) syndyka upadłości w osobie Antoniego Cichonia, emeryt. kapitana, zam. w Grudziądzu, ul. Legjonów 34.

Zł. 101-Gr. 1220

III. 1. U. 3/35. 1221

POSTANOWIENIE.

Dnia 8 lutego 1935 r.

Sąd Okręgowy w Grudziądzu pod przewodnictwem: S. O. Dra Kiczuna, przy udziale sędziów S. O. Zdanowicza i S. O. Wisłockiego oraz protokólanta apl. sąd. Cichonia po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnem w dniu 8 lutego 1935 r. wniosku wdowy Elizy Müller zamieszkałej w Boguszewie Pomorskiem, pow. Grudziądz, jako jedynej właścicielki firmy „Cegielnia Parowa, Kitnowo“ w Kitnowie, pow. Grudziądz, zastąpionej przez pełnomocników adwokatów Dra Juljusza Spitzera i Dra Ottona Pehra w Grudziądzu, o ogłoszenie upadłości, na mocy art. 1 i 14 rozp. o prawie upadłościowem z 24 października 1934 r. postanowił: 1) ogłosić upadłość nad majątkiem wdowy Elizy Müller zamieszkałej w Boguszewie Pomorskiem pow. Grudziądz, jako jedynej właścicielki firmy „Cegielnia Parowa, Kitnowo“ w Kitnowie pow. Grudziądz, 2) wezwać wierzycieli upadłej firmy, aby najdalej do dnia 8 kwietnia 1935 r. do godziny 12-tej (w południe) zgłosili swe wierzytelności sędziemu-komisarzowi (pod l. 3 niżej wymienionemu), 3) wyznaczyć: a) sędziego-komisarza w osobie sędziego okręgowego Edmunda Kaszewskiego w Grudziądzu i b) syndyka upadłości w osobie Antoniego Cichonia, emerytowanego kapitana w Grudziądzu, ul. Legjonów 34.

Zł. 102-Gr.

STATUT

w przedmiocie pobierania opłat za czynności Biura Komitetu Rozbudowy Miasta.

Na podstawie art. 27 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych z dn. 11. VIII. 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747) oraz art. 44 ust. 1e postanowień ustawy z dnia 23. III. 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) odnoszącego się do miast województw pomorskiego i poznańskiego, tudzież art. 2 rozp. Prez. R. P. z dnia 24. IX. 1930 r. o ustroju m. Gdyni (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 630) wprowadza się za czynności Biura Komitetu Rozbudowy miasta Gdyni następujące opłaty:

§ 1.

Od podania za przydział gruntu (za każde 100 m²) 1,— zł
od załączników do tego rodzaju podań (każdy załącznik) 1,— zł

§ 2.

Od podań w sprawach mieszkaniowych:
a) za pierwszy arkusz 1,50 zł
b) za każdy następny załącznik 0,50 zł

§ 3.

Od wniesionego podania o pożyczkę budowlaną bez względu na rezultat i bez żadnego zobowiązania ze strony Komitetu rozbudowy 5,— zł
od każdego załącznika do tego rodzaju podań 0,50 zł

§ 4.

Za wyjazd specjalnych komisyj Komitetu Rozbudowy na żądanie strony na miejsce wykonanej wzgl. zamierzon. budowy 25,— zł

§ 5.

Za czynności związane z ostatecznem przyznaniem pożyczki budowlanej:
a) do 10.000 zł. ½%,
b) od 10.000 do 20.000 zł 1%,
c) od 20.000 w górę 1,½%.

§ 6.

Od podań o wydanie zaświadczenia do zwolnienia od podatku i opłat skarbowych 5.00 zł
a) od załączników po 1.00 zł
b) od wydanego poświadczenia 3,50 zł

§ 7.

Od wszelkich innych podań 1,50 zł
od załączników po 0,50 zł

§ 8.

Od wszelkich innych wydawanych poświadczeń 3.00 zł

§ 9.

Opłaty należy wpłacać do Głównej Kasy Miejskiej. Opłaty wymienione w §§ 1, 2, 3, 6, 7 i 8 należy wnosić równocześnie z wniesieniem podania. Opłaty wymienione w § 4 należy wnosić najdalej w ciągu 7 dni licząc od dnia następnego po wykonaniu czynności komisyjnych. Opłaty wymienione w § 5 należy wnosić najdalej w ciągu 14 dni, licząc od dnia następnego po doręczeniu nakazu wymiarowego Komitetu Rozbudowy. Od opłat do 10.000 zł. (§ 5a) może Komisarz Rządu zwalniać indywidualnie.

§ 10.

Wpływy z opłat pobieranych na mocy niniejszego statutu przeznacza się na pokrycie kosztów utrzymania Biura Komitetu Rozbudowy.

§ 11.

Nieuiszczenie opłaty w terminie pociąga za sobą jej przymusowe ściągnięcie w drodze administracyjnej przy równoczesnem doliczeniu kosztów egzekucyjnych i procentów zwłoki.

§ 12.

Statut niniejszy obowiązuje z dniem jego ogłoszenia w Pomorskim Dzienniku Wojewódzkim oraz w jednym z pism miejscowych, przyczem równocześnie traci moc obowiązującą, ogłoszenie Komisarza Rządu w Gdyni z dn. 7 grudnia 1932 r. w tym samym przedmiocie. Zł. 177

Komisarz Rządu: (—) Sokół, mgr. pr.

2722

PRZETARG. 2748

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku

ogłasza niniejszem przetarg na wykonanie prac i dostaw w związku z rozbiórką szopy dla barek na dworcu w Brösen i budowę otwartej hali dla składowania drzewa na cyplu Holmu, przy wykorzystaniu uzyskanych z rozbiórki części materjału budowlanego. Warunki przetargu przejrzeć można w biurze technicznem Rady Portu w Gdańsku, Neugarten 28/29 w dni powszednie pomiędzy godziną 8—12 lub nabyć, dopóki zapas starczy, w Kasie Głównej Rady Portu, Gdańsk, Neugarten 28/29, za opłatą 2,— G. i zwrotem kosztów przesyłki. W terminie przetargu rozpatrywane będą tylko oferty, do których dołączony został w myśl „Szczegółowych warunków“ dowód złożonego w Kasie Głównej Rady Portu wadjum. Termin otwarcia ofert: 8 kwietnia 1935 r. o godzinie 10-tej w sali posiedzeń Rady Portu. Termin udzielenia przydziału: 2 tygodnie. Gdańsk, dnia 23 marca 1935 r.

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.

Km. 258/35 2736

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 26 marca o godz. 12 w południe sprzedawać będę u Jana i Anieli Jankowskich w Toruniu, Św. Katarzyny 6 (Hotel) za gotówkę: fotele, krzesła, stoły, szafy, umywalnie, pierzyny, kanapy, obrazy, łóżka, nocne stoliki, firany, obrusy, materace i wiele innych rzeczy. (—) **Bernard Linde,**

Komornik Sądu Grodzkiego.

Kupię

samochód Chevrolet limuzyna 4 cylindr. używany w dobrym stanie bez opon falgi wielk. 21. Zgłoszenia pisemne Firma Stiller, Gdynia 4. 2582

NOWA LINJA

miesięcznik, zawierający szereg pięknych modeli sukien, wskazówek praktycznych dla gospodyń itp. otrzymasz **bezpłatnie** *u Twojej krawcowej lub w Twoim sklepie bławatnym. Napisz do nas, a chętnie wskażemy Ci źródło w Twoim mieście, gdzie pismo nasze bezpłatnie wydają.*

WYDAWNICTWO „NOWA LINJA“ KRAKÓW Skrytka pocztowa 272

TORUN

Mieszkania

3-pokojowego z łazienką na Bydgoskiem Przedm. poszukuje urzędnik Dyrekcji Kolejowej. Oferty do filji „Dniz Pom.“ Toruń 165. 2590

Również Pan

winien się przekonać, że najmodniejszy i najtańszy **krawat** kupi najkorzytniej w fabryce Toruń, Św. Jakóba 16. Co tydzień nowość.

„Enia“

barwniki do jaj 8 kolorów polecają T. Rzymkowski, Toruń, Szeroka 43. HURTOWNA DROGERJA NOWA DROGERJA

Potrzebny

zaraz chłopiec do posługi we dworze. Zgłoszenia przyjmuje majętność Tylice, poczta i kolej Ostaszewo, pow. toruński. 2738

4-pokojowe

mieszkanie od 1. IV. do wynajęcia Toruń, ul. Grudziądzka 64/66 m. 6. 2737

GDYNIA

Absolwentka

koedukac. Szkoły Handlowej, szuka jakiejkolwiek pracy biurowej jako bezpłatna praktykantka. Zgłoszenie do Administracji Gazety Morskiej w Wejherowie. 2744

Szlachetne tynki

własnej wytwórni do nabycia w każdej ilości. Polecamy również tynki mytesztuczny granit we wszyst, kich kolorach znany ze swej dobroci naszej fabrykacji. Do nabycia również marmurki do lastrica — biały, zielony, czarny. czerwony, żółty, serpentyna carara, stopnie lastricowe. Adres „ELEWACJA“ Gdynia, Abrahama 35 telefon 22373. 2720

Ceny zniżone o 30 proc.

Uczeń

z inteligentnej rodziny potrzebny. Karol Jankowski i Syn, Gdynia, ul. Świętojańska 34. 2749

Za moje nietaktowne

wystąpienie na posiedzeniu Komisji Kulturalno-Oświatowej w **Rumji** obrażające uczucia obecnych najserdeczniej ich przepraszam i ubolewam, że takowe miało miejsce.

2743 Aleksander Herther

GRUDZIĄDZ

Skóry podeszwowe
„ wierzchnie
„ blankowe
„ surowcowe
„ pantoflarskie

oraz wszelkie przybory szewskie, rymarskie i tapicerskie poleca po cenach najniższych 1445

Brunon Żubka

Grudziądz, ul. Pańska 3

HURT. Telefon 1980. **DETAL**

Największy wybór

Najniższe ceny
Żyrandole
Lampki nocne
Lampki biurkowe
Żelazka do prasowania
Czajniki elektryczne

Zakłady Elekrotechniczne **F. MACIEJEWSKI** Grudziądz, ul. Mickiewicza 12 telefon 1816. 895

Przybory tapicerskie

jak:
sprężyny,
drut,
płótna,
dreliczki,
gobeliny,
trawa indyjska
oraz pakuły

najtaniej

Antoni Gehrmann

dawn. Z. Balcerowicz

Skład Skór

GRUDZIĄDZ,

ul. Mickiewicza 22

tel. 1658. 2309

SKORY

wszelkiego rodzaju oraz pasy zapędowe w największym wyborze po cenach bezkonkurencyjnych poleca

Antoni Gehrmann

dawn. Z. Balcerowicz

Skład Skór

GRUDZIĄDZ,

ul. Mickiewicza 22

tel. 1658. 2310

TCZEW

Buchalter

bilansista z długoletnią praktyką, znający „Definitiv“, szuka posady. Łaskawe zgłoszenia pod „B“ do „Dnia Tczewskiego“, Tczew. 2714

Unieważniam

zgubioną książeczkę, wystawioną przez P. K. U. miasta Łodzi, na nazwisko **Kuczyński** Majlech, Tczew. Krótka 15. 2715

Po amerykańsku

— Jak pan mógł zwiedzić Rzym w tak krótkim czasie?

— Bardzo łatwo. Żona oglądała ruiny, córka zwiedzała galerje i muzea, a ja winnice i restauracje.

OGŁOSZENIA:

wiersz milimetrowy na stronie 7-łamowej . . . . . 0.20 zł
w tekście na pierwszej stronie . . . . . 1.00 zł
w tekście na drugiej i trzeciej stronie . . . . . 0.80 zł
w tekście na dalszych stronach . . . . . 0.50 zł
Drobne za słowo 15 gr. Pierwsze słowo i wyrazy tłustym drukiem liczymy podwójnie.
Za ogłoszenia sądowe i urzędowe w drobnym składzie 25% drożej.
Dla poszukujących pracy i nekrologi 25% zniżki.
Komunikaty 50 gr za wiersz.
Za ogłoszenia skomplikowane i z zastrzeż. miejsca 20% nadwyżki.
W Gdańsku za wiersz milim. na stronie 7-łamowej . . 15 fen.
„ „ „ „ „ „ „ 4-łamowej . . 50 fen.
„ „ drobne za słowo 5 fen. — tytułowe . . . 10 fen.

ABONAMENT MIESIĘCZNY WYNOSI:

W ekspedycji miejscowych agencyj . . . . . 2.50 zł
Z odnoszeniem do domu . . . . . 2.80 zł
Przez pocztę z odnoszeniem do domu . . . . . 2.89 zł
Pod opaską . . . . . 4.50 zł
W Gdańsku przez pocztę . . 2.32 gd; przez gońca . . 2.00 gd
„ „ z odbieraniem w administracji wprost . . . 1.75 gd
Zagranicą . . . . . 4.00 gd
W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą (np. przeszkody w zakładzie, strajki) Administracja nie odpowiada za niedostarczenie pisma.

Redaktor odpowiedzialny:
Witold Mężnicki, Toruń, ul. Mickiewicza 34.

UWAGI:

Ogłoszenia drobne przyjmujemy wyłącznie za gotówkę. Najmniejsze ogłoszenie drobne liczymy za 10 słów. Ogłoszenia drobne przyjmujemy jedynie do 50 słów, powyżej — liczymy według rozmiaru. Zastrzeżeń miejsca dla ogłoszeń drobnych nie przyjmujemy, dla innych tylko wówczas, gdy za takie zastrzeżenie zostanie zapłacona przewidziana w cenniku 20% nadwyżka. Omyłki, które zasadniczo nie zmieniają treści ogłoszenia, nie upoważniają do żądania zwrotu gotówki, ani też nie zobowiązują Administracji do bezpłatnego powtórzenia ogłoszenia. Uzasadnione reklamacje będą uwzględniane o ile zostaną wniesione do dni 8-miu od daty ukazania się ogłoszenia, lub od daty otrzymania rachunku. Przy sądowem ściąganiu należności rabat upada. Za terminowy druk i przepisane miejsce ogłoszenia Administracja nie odpowiada.

Redaktor odpowiedzialny za sprawy W. M. Gdańska: **Wilhelm Grimsmann,** Gdańsk, Kassubischer Markt 21, I. p. — Redaktor odpowiedzialny na Bydgoszcz: Wacław Górnicki, Bydgoszcz, ul. Marsz. Focha 12. — Redaktor odpowiedzialny na Gdynię: Józef Dobrostański, Gdynia, Szkolna. — Redaktor odpowiedzialny na Grudziądz: Wacław Gańcza, Grudziądz, ul. Sienkiewicza 90. — Redaktor odpowiedzialny na Tczew: Lubomski Wacław, Tczew, ul. Kościuszki 1.

Wydawca: Pomorska Spółdzielnia Wydawnicza w Toruniu. **Za ogłoszenia odpowiada Administracja.** Czcionkami Pomorskiej Drukarni Rolniczej S. A. w Toruniu.